

872.216

ม 538 ก

ย. 3

การศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ
กับกิจกรรมในวงกลมที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ปริญาพนธ์

ของ

เยาวนา คอแก้ว

๗8 ก.ย. 2536

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

ธันวาคม 2535

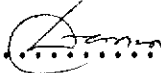
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

185473

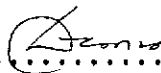
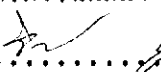
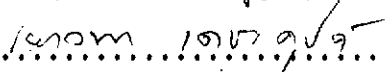
185

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษามรรณวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

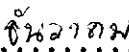
..........ประธาน
(ผศ.ดร.จันทนา ภาคบงกช)
..........กรรมการ
(ผศ.จิราภรณ์ บุญส่ง)

คณะกรรมการสอบ

..........ประธาน
(ผศ.ดร.จันทนา ภาคบงกช)
..........กรรมการ
(ผศ.จิราภรณ์ บุญส่ง)
..........กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.ดร.เยาวพา เดชะคุปต์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษามรรณวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..........คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่....๒๙....เดือน..........พ.ศ. 253๕

ประกาศคุณูปการ

ปรีชญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือและการให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิราภรณ์ บุณส่ง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เคชะคุปต์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.วรนาท รักสกุลไทย อาจารย์มาธวิกา ผลพิรุฬห์ อาจารย์สุนทรี สราวุธชาติ อาจารย์อนันทิศา ไพบะกฤษณะ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ อาจารย์ชินจิต เขียวสังข์ อาจารย์สอนชั้นอนุบาลปีที่ 2/7 อาจารย์ผกามาศ ศรีสว่างวงศ์ อาจารย์นันทนา ไม้พุดธ อาจารย์สุภาพร บุญเพิ่ม อาจารย์สุพรม โพนสิงห์ คณะครูและนักเรียนโรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ที่ได้กรุณาให้การช่วยเหลือและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งในการศึกษาทดลองครั้งนี้

ขอขอบคุณ อาจารย์ธัชชัย ศรีสุธัญญาวงศ์ คุณจรรยา ม่วงเมือง และเพื่อนนิสิตปรีชญานิพนธ์ สาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน พี่ ๆ และน้อง ๆ ทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจต่อผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของปรีชญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาคุณพ่อไพโรจน์ คุณแม่พวงเพชร คลแม้น ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน

เยาวนา คลแม้น

สารบัญ

บทที่

หน้า

1 คำนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์	8
ความหมายของความคิดสร้างสรรค์	8
ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์	9
องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์	10
ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์	12
พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์	16
หลักและบทบาทของครูในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์	21
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ	23
ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะ	23
ความเป็นมาของการเคลื่อนไหวและจังหวะ	23
ความสำคัญของการเคลื่อนไหวและจังหวะ	24
ประเภทของการเคลื่อนไหว	26

หลักการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ	33
บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ	35
พัฒนาการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว	36
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ	37
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในวงกลม	40
ความหมายของกิจกรรมในวงกลม	40
ความสำคัญของการจัดกิจกรรมในวงกลม	40
ประเภทของการจัดกิจกรรมในวงกลม	41
หลักในการจัดกิจกรรม	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมในวงกลม	52
สมมติฐานในการค้นคว้า	54
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	55
ประชากร	55
กลุ่มตัวอย่าง	55
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	56
การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	56
วิธีดำเนินการทดลอง	65
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	66
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	67
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67

5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	71
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	71
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	71
	วิธีดำเนินการศึกษา	72
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	72
	วิธีดำเนินการทดลอง	73
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	73
	อภิปรายผล	74
	ข้อสังเกตในการศึกษาครั้งนี้	77
	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	78
	บรรณานุกรม	79
	ภาคผนวก	89
	ประวัติย่อของผู้วิจัย	136

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การดำเนินการทดลอง	65
2 ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์ แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัด กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผน การจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก	68
3 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัด กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะและการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัด ประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก	69

ภูมิหลัง

ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ซึ่งนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับด้านวิทยาการใหม่ ๆ และเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติ (ฉันทนา ภาคบังกช. 2530 : 17) ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองของมนุษย์ที่ช่วยทำให้เกิดกระบวนการคิดและสร้างผลงานแปลกใหม่ขึ้น ดังที่ คีลา จายเนียโยธิน ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อชีวิตและสังคม ทั้งนี้เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการคิดและการกระทำ ซึ่งเป็นการบุกเบิกความก้าวหน้าทั้งเทคโนโลยีและวิทยาการทั้งปวง (คีลา จายเนียโยธิน. 2522 : 1) ความคิดสร้างสรรค์จัดเป็นคุณสมบัติที่มีคุณภาพมากกว่าความสามารถด้านอื่น ๆ ของมนุษย์ บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สามารถสร้างสรรค์ตนเองและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในลักษณะที่เหมาะสมพึงพอใจและมีชีวิตที่เป็นสุขได้ จากแรงคลาใจจินตนาการที่ควบคู่กับความอดุสาหะบากบั่นอย่างเต็มกำลังความสามารถ ช่วยให้เขาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ (อารี รังสินนท์. 2532 : 59)

ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน ฝึกฝน และการฝึกปฏิบัติที่ถูกวิธี เราจึงควรช่วยกันส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักเรียนตั้งแต่วัยเด็ก ในช่วง 6 ขวบแรก ของชีวิต เป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว ถ้าเด็กวัยนี้ได้รับประสบการณ์ หรือกิจกรรมที่เหมาะสมและต่อเนื่องกันเป็นลำดับนับเป็นการเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัยผู้ใหญ่ต่อไป (อารี รังสินนท์. 2532 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Torrance. 1965) ครูมีบทบาทในการส่งเสริมให้ความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่แล้วในตัวเด็กให้เจริญสูงสุด หากความคิดสร้างสรรค์ถูกปิดกั้นเอาไว้จะนำไปสู่ปัญหาด้านบุคลิกภาพและการปรับตัวได้ (Torrance. 1962 : 16 - 17) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กปฐมวัยสามารถ

ทำได้หลายวิธี เช่น การให้เด็กฟังนิทานแล้ววาดภาพ การเคลื่อนไหวและจังหวะ และการตั้งคำถามให้เด็กหาคำตอบหลาย ๆ ด้าน หลักสำคัญของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ก็คือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้จินตนาการและแสดงออกอย่างอิสระตามความคิดของเด็ก (อารี รังสินันท์. 2527 : 113, 141 - 171)

* การเคลื่อนไหวมีความสัมพันธ์กับชีวิตส่วนหนึ่งของเด็กปฐมวัย เด็กรู้จักตนเองจากการเคลื่อนไหวของร่างกาย การเคลื่อนไหวช่วยให้เด็กเกิดทักษะในการใช้ร่างกายทักษะในการควบคุมกล้ามเนื้อ การหยิบจับและการแก้ปัญหา การเรียนรู้ และเจตคติ (พวงทอง ไสยวรรณ. 2530 : 56) การเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ และเกิดการเรียนรู้ไปด้วย (ฉวีวรรณ จึงเจริญ. ม.ป.ป. : 69) การเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการเคลื่อนไหวทางกายมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะทางสมอง กล่าวคือเมื่อใดที่คนเรามีการเคลื่อนไหวจะเกิดกิจกรรมทางกายขึ้นพร้อม ๆ กับกิจกรรมทางสมองด้วย (นิ่มนวล สกลพานิช. 2515 : 18) จรินทร์ ฮานีรัตน์ กล่าวว่า เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายมากเพียงใดย่อมเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้นเพียงนั้น (จรินทร์ ฮานีรัตน์. 2514 : 1) การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กโดยการเสนอคำถามให้เด็กมีโอกาสใช้ความคิดจินตนาการ ในการถ่ายทอดความคิดออกมาอย่างอิสระด้วยท่าทางการเคลื่อนไหว (ศุภย์ บริพัตร ณ อยุธยา. 2522 : 5) แรกซ์ตัน (เชาว์ นวลปาน. 2525 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Thaxton. n.d.) พบว่า เด็กกลุ่มที่สอนให้คิดโดยการเคลื่อนไหวมีความสามารถในการปรับปรุงทักษะการเคลื่อนไหวได้มากกว่าการสอนแบบบรรยายนอกจากนี้ยังพบว่า เด็กกลุ่มที่สอนด้วยวิธีการคิดค้นในการเคลื่อนไหว มีความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าการสอนแบบบรรยายประกอบการสาธิต แต่โดยทั่วไปการเรียนการสอนของครูส่วนใหญ่จะสอนโดยยึดตัวครูเป็นศูนย์กลางมากกว่ายึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เด็กมีโอกาสดังกล่าวได้น้อย ดังจากผลการศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ครูในสังกัดต่าง ๆ เช่น ครูโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ครูโรงเรียนเอกชน ครูโรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครู ครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย มีพฤติกรรมการสอนแบบบรรยาย

และยังพบว่า พฤติกรรมริเริ่มโดยเด็กมีน้อยมาก การใช้คำถามส่วนมากเป็นแบบจำกัดคำตอบ ซึ่งพบมากในครูทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คำถามที่กระตุ้นให้เด็กรู้จัก วิเคราะห์ และแสดง ความคิดริเริ่มโดยเด็กใช้น้อยมาก โดยทั่วไปครูไม่ค่อยได้นำความคิดเห็นและความต้องการของ เด็กมาใช้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 26 - 28)

กิจกรรมในวงกลมเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ย่วยส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจใน ความคิดรวบยอดต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้วกิจกรรมในวงกลมมีการจัดให้เด็กนั่งเป็นวงกลม หรือ ครึ่งวงกลม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2531 : 11) กิจกรรมใน วงกลมอาจจัดในรูปของการสนทนาอภิปราย สาธิต บรรยาย โอกาสที่เด็กได้มีส่วนร่วมใน การโต้ตอบจะมีเพียงบางคนเท่านั้น ถ้าหากมีการนำกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะมา บูรณาการเข้ากับกิจกรรมในวงกลมแล้ว จะช่วยให้ได้รูปแบบที่แปลกใหม่ไปกว่ารูปแบบเดิมซึ่งจะ ทำให้เด็กมีส่วนร่วมและเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น ครูสามารถใช้คำถามกับเด็กแล้วเด็กทุกคน มีโอกาสตอบคำถามครูโดยการแสดงออกด้วยท่าทางหรือการกระทำจะช่วยให้เด็กมีส่วนร่วม มากขึ้น เข้าใจในบทเรียนชัดเจนยิ่งขึ้น เด็กมีความสุขสนุกสนานและได้ผ่อนคลาย ภาระนี้ ครูรัตนะ กล่าวว่าการที่เด็กได้แสดงท่าทางการเคลื่อนไหวนั้น เป็นการแสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึกและ บุคลิกภาพของเด็ก (ภรณ์ ครูรัตนะ. 2526 : 39) ดังนั้นการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเข้ากับกิจกรรมในวงกลมจึงน่าจะเป็นวิธีการที่จะช่วย ให้เด็ก ได้พัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดรวบยอด ทักษะการคิดต่าง ๆ ทำให้เด็กได้รับความรู้ ความเข้าใจและเรียนด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลินยิ่งขึ้น *

จากสภาพปัญหาและผลการวิจัยที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับ กิจกรรมในวงกลมเข้าด้วยกัน กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่จัดแยกออกจาก กิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2534 จะมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูในการนำไปจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา ชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2534
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา ชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2534

ความสำคัญของการค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยได้ตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย ตลอดจนเป็นแนวทางในการเลือกใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 210 คน
2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 ของโรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ระยะเวลาในการดำเนินการทดลองในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยใช้เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 40 นาที รวมทั้งสิ้น 40 ครั้ง

4. ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

4.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลม ได้แก่

4.1.1 การจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม

4.1.2 การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2534

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

2. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของสมองในการผสมผสานความรู้ และประสบการณ์ทำให้เกิดผลผลิตในด้านการคิดค้นประดิษฐ์ และดัดแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิม ซึ่งสามารถวัดได้ด้วย แบบทดสอบวาดภาพของ เจลเลน และเออร์บัน

3. การเคลื่อนไหวและจังหวะ หมายถึง ความสามารถของร่างกายในการเคลื่อนไหว เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า ได้แก่ดนตรี จังหวะ เช่น เสียงเพลง การเคาะไม้ เคาะเหล็ก จิ้งฉับ กลอง เสียงที่เกิดจากอวัยวะของร่างกาย เช่น ตบมือ ตบตัก เป็นต้น ซึ่งรวมถึง การปฏิบัติตามคำสั่ง การปฏิบัติตามข้อตกลง การเป็นผู้นำผู้ตาม การทำท่าทางตามจินตนาการ การบริหารร่างกายประกอบเพลงหรือคล้องจอง แผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมครั้งละ 20 นาที

4. กิจกรรมในวงกลม หมายถึง กิจกรรมที่เด็กทุกคนมานั่งรวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมเดียวกัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์เนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมที่ใช้มีหลายรูปแบบ ได้แก่ การอธิบาย การสนทนาและอภิปราย การสาธิต การปฏิบัติการทดลอง การเล่านิทาน การไปศึกษานอกสถานที่ การเล่นเกม ฯลฯ แผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา ชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดเวลาในการจัดกิจกรรม ครึ่งละ 20 นาที

5. การจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ หมายถึง การนำกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม มาสัมพันธ์กันในเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้เดียวกันในการจัดกิจกรรม โดยบูรณาการ 2 กิจกรรมเข้าด้วยกัน ได้กำหนดเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

5.1 กิจกรรมช่วงที่ 1 (15 นาที)

5.1.1 ให้เด็กดูของจริงหรือรูปภาพแล้วสนทนา เล่าประสบการณ์ที่เด็กเคยพบ หรือจากการสังเกต แล้วให้เด็กตอบโดยการแสดงท่าทางประกอบ

5.1.2 ถามคำถามปลายเปิดแล้วให้เด็กตอบโดยการแสดงท่าทางประกอบ

5.1.3 กิจกรรมช่วงที่ 1 นี้ มีลักษณะของกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ 4 ประเภท ได้แก่ การฟังและปฏิบัติตามสัญญาณ การเป็นผู้นำผู้ตาม การปฏิบัติตามข้อตกลง การทำท่าทางตามจินตนาการ

5.2 กิจกรรมผ่อนคลาย (5 นาที)

ให้เด็กสมมติตนเองเป็นสัตว์ต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายแล้วเคลื่อนไหวไปรอบห้องเมื่อได้ยินสัญญาณหยุด ให้เด็กทำท่าพักผ่อน หรือรับประทานอาหารว่าง

5.3 กิจกรรมช่วงที่ 2 (20 นาที)

5.3.1 ให้เด็กดูของจริงหรือรูปภาพแล้วสนทนา เล่าประสบการณ์ที่เคยพบ หรือจากการสังเกตโดยใช้คำถามปลายเปิดและปลายปิด

5.3.2 เด็กและครูช่วยกันสรุปเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
 - 1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์
 - 1.5 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์
 - 1.6 หลักและบทบาทของครูในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
 - 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.1 ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.2 ความเป้าหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.3 ความสำคัญของการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.4 ประเภทของการเคลื่อนไหว
 - 2.5 หลักการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.6 บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.7 พัฒนาการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว
 - 2.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในวงกลม
 - 3.1 ความหมายของกิจกรรมในวงกลม
 - 3.2 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมในวงกลม
 - 3.3 ประเภทของการจัดกิจกรรมในวงกลม
 - 3.4 หลักในการจัดกิจกรรม
 - 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมในวงกลม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

1. ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านด้วยกัน ดังนี้คือ

ทอร์เรนซ์ (Torrance) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดสร้างสรรค์ผลผลิต หรือสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่ไม่รู้จักมาก่อนซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ อาจเกิดจากการรวมความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากประสบการณ์ แล้วเชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่ไม่รู้จักมาก่อนซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ อาจเกิดจากการรวมความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากประสบการณ์ แล้วเชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นแต่ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่มีมูลอย่างแท้จริง ซึ่งอาจออกมาในรูปของผลิตผลทางศิลปะ วรรณคดี วิทยาศาสตร์ หรืออาจเป็นเพียงขบวนการเท่านั้น (Torrance. 1962 : 16) ต่อมาในปี 1964 ทอร์เรนซ์ (Torrance) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นขบวนการของความรู้สึกริ่ไต่ต่อปัญหาหรือสิ่งที่บกพร่องขาดหายไป แล้วรวบรวมความคิด หรือตั้งเป็นสมมติฐาน ทำการทดลองสมมติฐาน และเผยแพร่ผลที่ได้พบ จากการทดสอบสมมติฐานนั้น (Torrance. 1964 : 16)

วอลเลซ และโคแกน (Wallach and Kogan) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถที่จะคิด "โยงสัมพันธ์" (Association) กล่าวคือเมื่อระลึกถึงสิ่งใดได้ก็จะเป็นสะพานให้ระลึกถึงสิ่งอื่นได้ต่อไปสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ (Wallach and Kogan. 1965 : 14)

กิลฟอร์ด (Guilford) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมอง เป็นความสามารถที่จะ "คิดได้หลายทาง" หรือแบบอบเนกนัย ความคิดสร้างสรรค์นั้นประกอบด้วย ความคล่องในการคิด การคิดยืดหยุ่น และความคิดที่เป็นของตัวเองโดยเฉพาะ (Guilford. 1959 : 389, 470)

จากที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นการกระทำที่เชื่อมโยงจากประสบการณ์ทั้งหมดที่ผ่านมา ด้วยกระบวนการคิดแบบอบเนกนัย เพื่อสร้างความคิดใหม่ รูปแบบใหม่ หรือผลิตผลใหม่ขึ้น

2. ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

เรื่องความคิดสร้างสรรค์ บุคคลในวงการต่าง ๆ ยอมรับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการของโลก เนื่องจากปัจจุบันนี้ สังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงมีผู้สนใจและให้ความสำคัญแก่ความคิดสร้างสรรค์ดังนี้

เฮอร์ล็อก (Hurlock) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์ให้ความสนุกสนาน และความพอใจแก่เด็กมาก สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเขา ไม่มีอะไรที่จะสร้างความพอใจและสนุกสนานเท่ากับการที่เด็กได้สร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาด้วยตัวของเขาเอง (Hurlock. 1972 : 319) ความคิดสร้างสรรค์มีความจำเป็นต่อชีวิต เพราะการให้การศึกษาแก่เด็ก เราไม่สามารถจะสอนทุกสิ่งทุกอย่างที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของเขาได้ เราสอนได้เพียงบางอย่างเท่านั้น เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์จึงมีโอกาสนำความรู้ ไปใช้แก้ปัญหาได้ดีกว่า (ชาญชัย อินทรประวัติ. 2518 : 19) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ อาร์ สัณหวี ที่กล่าวว่า การศึกษาเพื่อความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งจำเป็นในสังคมปัจจุบัน เพราะสังคมเปลี่ยนแปลงมีปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาเยาวชนไทยจะต้องได้รับการฝึกให้รู้จักการคิดใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหา (อาร์ สัณหวี. 2511 : 424)

เยาวพา เคชะคุปต์ ได้กล่าวถึงข้อคิดของ เจอร์ซิล (เยาวพา เคชะคุปต์. 2522 ; อ้างอิงมาจาก Jersild. 1972 : 153 - 158) ว่าความคิดสร้างสรรค์มีส่วนช่วยในการส่งเสริมเด็กในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ส่งเสริมสุนทรียภาพ เด็กจะรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งผู้ใหญ่ควรกระทำเป็นตัวอย่าง โดยการยอมรับและชื่นชมในผลงานของเด็ก การพัฒนาสุนทรียภาพแก่เด็กโดยให้เด็กเห็นว่าทุก ๆ อย่างมีความหมายสำหรับตัวเขา ส่งเสริมให้รู้จักสังเกตสิ่งที่แปลกจากสิ่งธรรมดาสามัญ ให้ได้ฟังในสิ่งที่ไม่เคยได้ฟังและหัดให้เด็กสนใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

2. ผ่อนคลายอารมณ์ การทำงานสร้างสรรค์เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ลดความกดดัน ความคับข้องใจ และความก้าวร้าวลง

3. สร้างนิสัยในการทำงานที่ดี ขณะที่เด็กทำงานครูจะสอนระเบียบและวินัยที่ดีในการทำงานควบคู่ไปด้วย เช่น หัดให้เด็กรู้จักเก็บของให้เป็น ที่ล้างมือเมื่อทำงานเสร็จแล้ว เป็นต้น

4. พัฒนากล้ามเนื้อมือ เด็กจะสามารถพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่จากการเล่น การเคลื่อนไหว การเล่นบล็อก และพัฒนากล้ามเนื้อเล็กจากการตัดกระดาษ ประดิษฐ์ภาพ วาดภาพด้วยนิ้วมือ การต่อภาพตัดต่อ การเล่นเกมกระดานตะปู

5. เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง เด็กจะชอบทำกิจกรรมและ ใช้วัสดุต่าง ๆ ซ้ำ ๆ กัน เพื่อสร้างสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นโอกาสที่เด็กจะใช้ความคิดริเริ่ม และจินตนาการของเขา สร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้น ครูควรจัดหาวัสดุต่าง ๆ ไว้ให้เด็กมีโอกาสพัฒนา การทดลองของตนเอง เช่น กล้องยาสีฟัน เปลือกไข่ และเศษวัสดุเหลือใช้ เพื่อให้เขาฝึกสมมติ เป็นนักก่อสร้าง หรือสถาปนิก

จากความสำเร็จที่กล่าวมาแล้วนี้ จะเห็นได้ว่าความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อเด็กมากในการส่งเสริมพัฒนาการและบุคลิกภาพของเด็กตลอดจนส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งเด็กควรได้รับการส่งเสริมตั้งแต่ปฐมวัย

3. องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด (Guilford. 1969 : 145 - 151) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์แต่ละด้านไว้ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกันแบ่งเป็น

1.1 ความคิดคล่องแคล่วในด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ

1.2 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านโยงความสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนหรือ คล้ายกันได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลาที่กำหนด

1.3 ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยค และนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

1.4 ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดในสิ่งต่าง ๆ ในเวลาที่กำหนด เช่น ให้คิดประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดให้

2. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดที่แปลกใหม่ไปจากความคิดธรรมดา หรือความคิดที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ประเภทหรือแบบของการคิด โดยแบ่งออกเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นในทันที (Spontaneous Flexibility) หมายถึง ความสามารถที่จะพยายามคิดได้หลายทางอย่างอิสระ คนที่มีความคิดยืดหยุ่นในด้านนี้จะคิดประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ว่ามีอะไรบ้างได้หลายทิศทาง ในขณะที่คนที่ไม่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้เพียงทิศทางเดียว

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adapture Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการดัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์หลาย ๆ ด้าน ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา คนที่มีความยืดหยุ่นจะคิดได้ไม่ซ้ำกัน

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดเกี่ยวกับรายละเอียดที่ใช้ในการตกแต่ง เพื่อทำให้ความคิดริเริ่มนั้นสมบูรณ์ขึ้น

เจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban, 1986 : 141) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ในข้อสอบ ที ซี ที - ดี พี (TCT - DP) ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว
2. ความคิดยืดหยุ่น
3. ความคิดริเริ่มตามที่ตนเองมีอยู่
4. ความคิดละเอียดลออ
5. การกระทำที่แสดงถึงการเสี่ยงอันตราย เช่น การแยกขอบเขต
6. การผสมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น การจัดรวมสิ่งต่าง ๆ ให้มีความ

ต่อเนื่อง

7. อารมณ์ขัน

กิลฟอร์ด และฮ็อพฟ์เนอร์ (Guilford and Hoepfner, 1971 : 125 - 143) ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์เพิ่มเติม และพบว่าความคิดสร้างสรรค์ต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 8 องค์ประกอบ คือ

1. ความคิดริเริ่ม (Originality)
2. ความคิดคล่องตัว (Fluency)
3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)
4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)
5. ความไวต่อปัญหา (Sensitivity of Problem)
6. ความสามารถในการให้นิยามใหม่ (Redefinition)
7. ความซึมซาบ (Penetration)
8. ความสามารถในการทำนาย (Prediction)

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

ทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ คือทฤษฎีแบบโครงสร้างทางสติปัญญาและทฤษฎีความคิดสองลักษณะ มีดังนี้คือ

4.1 ทฤษฎีแบบโครงสร้างทางสติปัญญา (Structure of Intellect Model) กิลฟอร์ด (Guilford) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันและคณะได้ทำการศึกษาวิจัยการวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) ของสติปัญญา การศึกษาครั้งนี้เน้นเรื่องความคิดสร้างสรรค์ ความมีเหตุผลและการแก้ปัญหา กิลฟอร์ดได้อธิบายความสามารถทางสมองของมนุษย์เป็น 3 มิติ (Guilford, 1967 : 60 - 64) ได้แก่

มิติที่ 1 วิธีความคิด (Operation) เป็นมิติที่แสดงลักษณะการทำงานของสมองในลักษณะต่าง ๆ 5 ลักษณะคือ

1. การรู้จักและเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถทางสมองที่จะตีความเมื่อเห็นสิ่งเร้าได้ทันทีทันใด เช่น เมื่อเห็นของเล่นรูปร่างกลม ๆ ทำด้วยยางผิวเรียบก็บอกได้ว่าเป็นลูกบอล

2. การจำ (Memory) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะเก็บสะสมความรู้ไว้ แล้วสามารถระลึกออกมาได้เมื่อมีสิ่งเร้า เช่น การจำหมายเลขประจำตัว การท่องสูตรคูณ การขึ้นตัวผู้ร้าย

3. การคิดแบบเอนกนัย (Divergent Thinking) เป็นขบวนการของสมองที่คิดหลายแง่หลายมุม หลายทิศทาง คิดหาคำตอบโดยไม่จำกัดจำนวน ทำให้เกิดความคิดที่แปลกใหม่จากสิ่งที่กำหนดให้ เช่น ให้ออกสิ่งที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า "น้ำ" มาให้มากที่สุด เด็กจะตอบว่า น้ำปลา น้ำตาล น้ำกรด เป็นต้น

4. การคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) เป็นขบวนการของสมองที่จะสรุปหรือตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีที่สุดจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ และการสรุปเป็นคำตอบนั้นจะมีเพียงคำตอบเดียว เช่น การเลือกคำตอบในการทำข้อสอบแบบเลือกตอบ

5. การประเมิน (Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับความดี ความงาม ความเหมาะสม ความพอใจ โดยอาศัยเกณฑ์ที่ดีที่สุด

มิติที่ 2 เนื้อหา (Content) เป็นมิติที่แทนข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิด สมองจะรับสิ่งเหล่านี้เข้าไปคิด แบ่งเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ภาพ (Figural) เป็นข้อมูลประเภทรูปธรรม สัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส เช่น ภาพ แสง เสียง

2. สัญลักษณ์ (Symbolic) เป็นสิ่งเร้าที่ซับซ้อนมากกว่าภาพ เพราะอยู่ในรูปของเครื่องหมาย เช่น ตัวอักษร ตัวเลข โฉตคนตรี และรหัสต่าง ๆ

3. ภาษา (Semantic) เป็นสิ่งเร้าที่อยู่ในรูปถ้อยคำที่มีความหมายต่าง ๆ กัน เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความคิดทางภาษา เช่น พ่อ แม่ ชอบ โกรธ

4. พฤติกรรม (Behavior) เป็นข้อมูลที่เป็นการแสดงออกของกริยาอาการ รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การแสดงความคิดเห็น

มิติที่ 3 ผลของการคิด (Product) เป็นมิติที่แสดงถึงผลที่ได้จากการทำงานของสมอง เมื่อสมองรับข้อมูลจากมิติที่ 2 และใช้ความสามารถในการตอบสนองสิ่งเร้าเป็นวิธีคิดตามมิติที่ 1 ผลที่ได้จะออกมาเป็นมิติที่ 3 ซึ่งมี 6 ลักษณะคือ

1. หน่วย (Units) หมายถึง ส่วนย่อย ๆ ที่ถูกแยกออกมา มีคุณสมบัติเฉพาะตนเองที่แตกต่างจากสิ่งอื่น
2. กลุ่ม (Classes) หมายถึง กลุ่มของสิ่งของที่มีลักษณะร่วมกัน เช่น จาพวกของมีคม จาพวกผลไม้
3. ความสัมพันธ์ (Relations) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดแบบต่าง ๆ ตั้งแต่ 2 พวกเข้าด้วยกันโดยอาศัยลักษณะบางอย่างเป็นเกณฑ์ ความสัมพันธ์อาจอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วย กลุ่มกับกลุ่ม หรือระบบกับระบบ เช่น การหาค่าตรงข้าม การอุปมาอุปไมย
4. ระบบ (Systems) หมายถึง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผล การคิดหลาย ๆ คู่ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ
5. การแปลงรูป (Transformations) หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงการให้คำนิยามใหม่ การตีความ การขยายความ การเปลี่ยนแปลงข้อมูลไปใช้ในวัตถุ ประสงค์อื่น
6. การประยุกต์ (Implications) หมายถึง การคาดหวังหรือการ ทานายเรื่องบางอย่างจากข้อมูล ที่กำหนดไว้ให้เกิดความแตกต่างไปจากเดิม ซึ่งเมื่อรวมทั้ง สามมิติประกอบกัน ทำให้ได้โครงสร้างทางสติปัญญาประกอบด้วย $5 \times 4 \times 6 = 120$ หน่วยลูกบาศก์ ต่อมาในปี 1977 กิลฟอร์ด (Guilford) ได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มเติม มิติด้าน เนื้อหา ในส่วนของภาพออกเป็นภาพที่รับรู้ทางสายตา (Visual) และเสียงที่รับรู้ทางหู (Auditory) จึงทำให้ มิติด้านเนื้อหานี้เพิ่มขึ้นเป็น 5 ลักษณะ และโครงสร้างทางสติปัญญา ก็เพิ่มเป็น $5 \times 5 \times 6 = 150$ หน่วยลูกบาศก์ และในปี 1988 กิลฟอร์ด (Guilford) ก็ได้ เสนอเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบในด้านกระบวนการคิด เพิ่มขึ้นอีกโดยขยายองค์ประกอบด้าน ความจำ (Memory) ออกเป็นความจำในระยะยาว (Memory Retention) และความจำใน ระยะสั้น (Memory Recording) จึงทำให้โครงสร้างทางสติปัญญาเปลี่ยนเป็น $6 \times 5 \times 6 = 180$ หน่วยลูกบาศก์ (คลีก คิลกานนท์. 2534 : 14 - 15 ; อ้างอิงมาจาก Guilford. 1988)

ทฤษฎีแบบโครงสร้างทางสติปัญญานี้ นับว่าเป็นพื้นฐานในการศึกษา ด้านความคิดสร้างสรรค์ เพราะกิลฟอร์ด (Guilford, 1967 : 138) อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) คือความคิดหลายทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล ซึ่งมีลักษณะความคิดนี้จะนำไปสู่ การประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่เพิ่มขึ้น ข้อสรุปของกิลฟอร์ดนี้ ทำให้มีการศึกษาความคิดสร้างสรรค์อย่างกว้างขวาง และลึกซึ้งในเวลาต่อมา

4.2 ทฤษฎีความคิดสองลักษณะ ทฤษฎีนี้กำลังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง เพราะเป็นผลการวิจัยใหม่ เกี่ยวกับการทำงานของสมองมนุษย์ มีการเริ่มต้นศึกษาและทดลอง โดยกลุ่มนักจิตวิทยาคลินิค ซึ่งมีแนวความคิดเบื้องต้นว่า เผ่าพันธุ์ของมนุษย์อยู่รอดสืบมาจนถึงคนรุ่นปัจจุบันได้ก็เพราะมีสมองอันเชี่ยวชาญ ความเชี่ยวชาญของมนุษย์เกิดขึ้นเพราะมนุษย์มีสมองที่แบ่งหน้าที่กันเป็น 2 ส่วน (ประมวล ดิกคินสัน, 2527 : 107) สมองซีกซ้ายทำหน้าที่ควบคุมเกี่ยวกับด้าน ภาษา ตัวเลข การวิเคราะห์ ความคิดในเชิงตรรกวิทยา ฯลฯ ทำให้เราเรียนรู้ได้เร็วในด้านการใช้ถ้อยคำ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ส่วนสมองซีกขวาทำหน้าที่ควบคุมเกี่ยวกับด้านความคิดเป็นรูปร่าง ส่วนรวมที่เรียกว่า "เกสตอลท์" ความคิดริเริ่ม ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ ฯลฯ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็วในด้าน การฝีมือ กีฬา ศิลปะต่าง ๆ ซึ่งต่อมา ผลการวิจัยทางสมองค้นพบว่า ในขณะที่สมองซีกหนึ่งทำงาน สมองอีกซีกหนึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วย การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและได้เคลื่อนไหวร่างกายโดยอิสระปราศจากความเครียด นอกจากจะช่วยให้โยยประสาทเจริญงอกงาม ซึ่งทำให้สมองได้รับการพัฒนาแล้ว ยังช่วยให้การทำงานของสมองสองซีกประสานสัมพันธ์กัน ซึ่งจะทำให้เกิดพลังการคิดที่มีประสิทธิภาพต่อไป (จันทนา ภาคบงกช, 2535 : 1)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า โครงสร้างทางสติปัญญานี้ เกี่ยวข้องกับการคิดแบบอเนกนัย นับว่าเป็นการค้นพบเบื้องต้นเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ และคนที่มีความคิดสร้างสรรค์นั้น เขาจะคิดได้หลายทิศทาง หลายแง่ หลายมุม และคิดได้กว้างไกล อันจะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ต่อไป

5. พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์

ทอร์แรนซ์ (Torrance. 1964 : 87 - 88) ได้อ้างถึงงานวิจัยของลีกอน (Legon) เกี่ยวกับพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กโดยสรุปดังนี้

แรกเกิด - 2 ขวบ ในระยะขวบแรกของชีวิตเด็กเริ่มพัฒนาการด้านจินตนาการ จะเห็นได้ว่า เด็กเริ่มถามชื่อของสิ่งของต่าง ๆ โดยพยายามทำเสียงต่าง ๆ หรือจ้องหาเมื่อเริ่มคิดทำอะไรเด็กจะตั้งชื่อให้ เด็กเริ่มคาดหวังเกี่ยวกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เด็กเริ่มแสวงหาโอกาส หรือทำอะไรที่แปลกไปกว่าเดิม โดยมีความกระตือรือร้นที่จะคิดสำรวจ โดยการขโมย สัมผัส ด้วยความอยากรู้อยากเห็น เด็กจะเกิดการเรียนรู้ว่าสิ่งไหนทำได้ สิ่งไหนจะต้องไม่ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการที่เด็กได้แสดงออก และลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละคน ในช่วงระยะเวลานี้เด็กควรได้รับการกระตุ้นโดยการให้สิ่งเร้าที่เป็นสิ่งของต่าง ๆ ทั้งนี้พ่อแม่ควรสนใจเล่นกับเด็ก การที่พ่อแม่ร้องเพลงให้เด็กฟัง การเล่นและการตั้งคำถาม ฯลฯ สามารถให้เด็กพัฒนาด้านจินตนาการได้

ระยะ 2 - 4 ขวบ เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์โดยตรงแล้วถ่ายทอดประสบการณ์ที่รับรู้โดยการแสดงออกและจินตนาการ เช่น เด็กไม่เข้าใจว่าทำไมไม่ให้เด็กเล่นน้ำร้อน เมื่อเด็กได้มีโอกาสสัมผัสจับต้องน้ำร้อนก็รู้ว่าเป็นสิ่งที่เล่นไม่ได้ ในระยะนี้เด็กจะตื่นตัวกับประสบการณ์ต่าง ๆ เด็กมีช่วงความสนใจสั้น เริ่มรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง และเกิดความเชื่อมั่น แต่การเรียนรู้ใหม่ ๆ อาจทำให้เด็กเกิดความตกใจ หวาดกลัว ดังนั้น พ่อแม่ควรระมัดระวังให้เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยเสมอ การให้เด็กเล่นของเล่นที่สำเร็จรูปจะช่วยให้เด็กมีโอกาสคิดในขณะที่เล่น เช่น ไม้บล็อก อาจสร้างเป็นบ้าน รถไฟ เป็นต้น

ระยะ 4 - 6 ขวบ ในวัยนี้เป็นวัยที่เด็กมีจินตนาการสูง เด็กเริ่มสนุกสนานกับการวางแผน และการคาดคะเนในสิ่งที่เกิดขึ้นในการเล่นนั้น เด็กเริ่มเรียนแบบบทบาทผู้ใหญ่หรือผู้ใกล้ชิด มีความอยากรู้อยากเห็น เด็กจะพยายามค้นหาข้อเท็จจริงว่าผิดหรือถูก ในวัยนี้เด็กเริ่มตระหนักถึงความรู้สึกของผู้อื่น และเริ่มคิดถึงการกระทำของตนที่ไปกระทบผู้อื่น ความคิดสร้างสรรค์มีการพัฒนาขึ้นจากประสบการณ์ใหม่ ๆ ในระยะนี้ไม่ควรจะประเมิณเด็กโดยใช้มาตรฐานของวัยเด็กที่สูงกว่า เด็กควรได้รับการส่งเสริมให้เล่น เพื่อฝึกด้านจินตนาการ พ่อแม่

ควรอนุญาตให้เด็กวัยนี้ได้แสดงออกในด้านความคิด โดยการจัดหาของเล่นต่าง ๆ ให้เด็กเล่น
เมื่อเล่นเสร็จแล้วควรเน้นเรื่องการเก็บของเล่นเข้าที่โดยวิธีการส่งเสริมและชมเชย

ความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมให้พัฒนาได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ในทางตรงโดยการสอน ผูกฝนและอบรม ทางอ้อมโดยการสร้างบรรยากาศ และการจัด
สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความเป็นอิสระในการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ไม่สามารถบังคับให้เกิด
ขึ้นได้ แต่สามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งเปรียบเสมือนกับขวานที่สามารถทำให้พื้งอกงามจาก
เมล็ดได้ก็ต่อเมื่อจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม ทั้งอากาศ น้ำ และดิน เมล็ดพืชนั้นจึงจะงอกออกได้
(อาร์ รังสินธ์, 2527 : 74 - 75 ; อ้างอิงมาจาก Rogers, 1959) นอกจากนี้
ทอร์แรนซ์ (Torrance) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้ทุกวัย ทั้งวัยเด็ก หนุ่มสาว
และวัยผู้ใหญ่ จากผลการศึกษาพบว่า เด็กมีความคิดสร้างสรรค์สูงเมื่ออายุ 4 ปี 6 เดือน
ความคิดสร้างสรรค์จะค่อย ๆ พัฒนาขึ้นจนกระทั่งเด็กเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และจะลดลงอย่าง
เห็นได้ชัด ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ประกอบกัน เช่น ระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์
วัฒนธรรม ประเพณี เด็กที่เรียนรู้ควบคู่กับอายุที่เพิ่มขึ้น หากเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้อ
อำนวย ความคิดสร้างสรรค์ก็ยังคงพัฒนาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ เลคแมน (Lechman) ที่กล่าวว่า
คนเรามีความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงอายุ 30 ปี (อาร์ รังสินธ์, 2528 :
113 ; อ้างอิงมาจาก Torrance, 1969 : unpage) ความคิดนี้ได้รับการยืนยันจากผลงาน
วิจัยของ มินเนโซต้าที่พบว่า พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะสูงขึ้น
จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และจะเริ่มลดลงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 แล้วจะเริ่มพัฒนาการต่อไปใน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 พอถึงช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะกลับลดน้อยลงและจะ
เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปลายมัธยมศึกษาปีที่ 5 (อาร์ รังสินธ์, 2526 : 50 ; อ้างอิงมาจาก
Minnesota Studies, 1962)

จะเห็นได้ว่าความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลมีการพัฒนาไปตามลำดับขั้น เด็กจะเกิด
ความคิดสร้างสรรค์ได้จากการเรียนรู้ จากประสบการณ์เดิมผสมผสานกับประสบการณ์ใหม่ตาม
อายุที่เพิ่มขึ้น ความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมให้พัฒนาได้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม หากเด็ก
อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก็จะพัฒนาต่อไปเรื่อย ๆ

โดยไม่หยุดยั้ง ดังนั้นครูจึงควรจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้ออำนวยต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กด้วย

6. หลักและบทบาทของครูในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

คนที่มีความคิดสร้างสรรค์นั้นประกอบไปด้วย ความคล่องในการคิด การคิดยืดหยุ่น และความคิดที่เป็นของตนเอง โดยเฉพาะ เป็นคนที่กล้าคิด ไม่กลัวถูกวิพากษ์วิจารณ์ ดังนั้นครูจึงเป็นบุคคลที่สำคัญในการที่จะส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ นอกจากการสอนเด็กให้รู้จักคิด รู้จักแสดงความรู้สึกและแสดงออกในวิถีทางของความคิดสร้างสรรค์แล้วยังต้องส่งเสริมอย่างต่อเนื่องตามลำดับและสม่ำเสมอด้วยการจัดประสบการณ์ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ดังที่ โรเจอร์ (Rogers. 1959 : 78 - 90) กล่าวว่า บรรยากาศที่ส่งเสริมให้บุคคลเกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ บรรยากาศที่บุคคลรู้สึกปลอดภัยซึ่งเกิดจากความรู้สึกว่าตนเองมีค่าเป็นที่ยอมรับของคนอื่น มีอิสระในการแสดงออก โดยที่การแสดงออกนั้นไม่มีการวัดหรือการประเมินผล

วรารักษ์ รักวิจัย (ม.ป.ป. : 49 - 50) ได้เสนอวิธีการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมหรือบรรยากาศแบบเล่นปนเรียน
2. จัดบรรยากาศห้องเรียนแบบอิสระ
3. ยอมรับการแสดงออกของนักเรียนทุกคนด้วยความสนใจและกระตือรือร้น
4. ไม่กำหนดหรือจำกัดกิจกรรมในห้องเรียน
5. เปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสค้นคว้าทดลองหาคำตอบเอง
6. ไม่ข่มขู่เด็ก ไม่ว่าจะเป็นคำพูดหรือท่าทาง
7. จัดให้มีการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น โดยแนะนำให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหาหลายวิธี
8. คำถามที่ใช้ในห้องเรียนควรเป็นคำถามแบบเปิด (Open Question)
9. สร้างบรรยากาศการยอมรับ และมีความเป็นกันเองระหว่างนักเรียน และ

นักเรียนกับครู

10. พยายามสนับสนุนให้เด็กคิดอย่างกว้างและใช้ความคิดในระดับสูง
11. ใช้เวลาแก่เด็กในการคิด และพัฒนาความคิดให้กว้างออกไปอีก
12. ปลุกฝังให้เด็กได้รู้จักคุณค่าของตัวเอง
13. ให้อิสระในการแสดงออกของเด็ก

จากการศึกษาของ เชาวนา ยุทธสุริยพันธ์ (2514 : 12 - 15) พบว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่มีบรรยากาศ แบบเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น ไม่เคร่งครัดในระเบียบมากนัก เช่น โรงเรียนสาธิตต่าง ๆ นักเรียนโรงเรียนสาธิตมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนโรงเรียนที่มีบรรยากาศการเรียนการสอนที่มีแบบแผนและเคร่งครัด เช่น โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ

นอกจากครูจะเป็นผู้จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กแล้ว การจัดประสบการณ์ เพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ เป็นบทบาทหนึ่งที่ครูจะต้องคำนึงถึงเป็นหลักการใหญ่ เฟรเดอริค (Froebel) ได้กล่าวถึงครูกับความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ครูควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เจริญขึ้นด้วย การกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรีโดยใช้การเล่น และกิจกรรมเป็นเครื่องมือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2522 : 99) ชัยยงค์ พรหมวงศ์ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันและได้เสริมว่าการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นี้สามารถทำได้ทุกสาขา โดยใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่กระตุ้นและเปิดโอกาสให้เด็กคิดแก้ปัญหาใหม่ ๆ อยู่เสมอ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ขึ้นอยู่กับกระบวนการสอนที่ครูนำมาใช้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2521 : 121)

ทอร์เรนซ์ (อาร์รี่ รังสินนท์. 2527 : 76 - 77 ; อ้างอิงมาจาก Torrance. 1959) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เด็กถาม และให้ความสนใจต่อคำถาม และคำถามที่แปลก ๆ ของเด็ก พ่อแม่หรือครูไม่ควรมุ่งที่คำตอบที่ถูกต้องเพียงอย่างเดียว เพราะในการแก้ปัญหา แม้เด็กจะใช้วิธีใด เสียบบ้างก็ควรยอมรับ อย่างไรก็ตามควรกระตุ้นให้เด็กได้วิเคราะห์ค้นหาเพื่อพิสูจน์การเดา โดยใช้การสังเกตและประสบการณ์ของเด็กเอง

2. ตั้งใจฟังและเอาใจใส่ต่อความคิดแปลก ๆ ของเด็ก ด้วยใจเป็นกลาง เมื่อเด็กแสดงความคิดเห็นในเรื่องใด แม้จะเป็นความคิดที่ยังไม่เคยได้ยินมาก่อน ก็ไม่ควรตัดสินและรื้อถอนความคิดนั้น แต่รับฟังไว้ก่อน

3. กระตุ้นหรือกระตุ้นต่อคำถามที่แปลก ๆ ของเด็กด้วยการตอบคำถามอย่างมีชีวิตชีวาหรือชี้แนะให้เด็กหาคำตอบจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

4. แสดงและเน้นให้เด็กเห็นว่าความคิดของเด็กนั้นมีคุณค่า และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ เช่น จากภาพที่เด็กวาด อาจให้นำไปเป็นภาพปฏิทิน บัตร ส.ค.ส. เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ และมีกำลังใจที่จะคิดสร้างสรรค์ต่อไป

5. กระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยให้อิทธิพลและเตรียมการให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง และยกย่องเด็กที่พยายามเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูอาจจะลดบทบาทของการเป็นผู้ชี้แนะและลดการอธิบายลง เพื่อให้เด็กเรียนรู้เริ่มกิจกรรมด้วยตนเองมากขึ้น

6. เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ หรือค้นคว้าอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยไม่ต้องใช้วิธีบังคับด้วยคะแนน การสอบหรือการตรวจสอบ เป็นต้น

7. หวังว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กต้องใช้เวลา และพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป

8. ส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการของตนเองและยกย่องชมเชย เมื่อเด็กมีจินตนาการที่แปลกกว่าผู้อื่น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวของเด็กทุกคนสามารถส่งเสริมให้พัฒนาได้ โดยการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เด็กรู้สึกว่ามีอิสระ ไม่ถูกควบคุม และเคร่งครัดจนเกินไป ทั้งนี้เพื่อให้เด็กมีอิสระที่จะคิดจินตนาการและสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา

7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยในต่างประเทศ

คูซิเยมสกี (Kuziemski. 1977 : 1861 - A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของความคิดสร้างสรรค์กับการเล่นที่ใช้จินตนาการ (Imaginative Play) โดยศึกษาเด็กเกรด 2 จำนวน 50 คน เป็นเด็กหญิง 25 คน และเด็กชาย 25 คน พบว่า การเล่นที่ใช้จินตนาการมีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์

ฮัทท์ (ประมวล ดิกคินสัน. 2523 : 181 ; อ้างอิงมาจาก Hutt. n.d. : 89) ได้ทำการศึกษากับเด็กอายุ 3 - 5 ปี ที่มีโอกาสเล่นของเล่นที่ต้องใช้ความคิดประดิษฐ์ และสำรวจ 4 ปี หลังจากนั้น พบว่าเด็กที่เคยเล่นของเล่นที่ต้องใช้ความคิด มีคะแนนบุคลิกภาพและความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กที่ไม่เคยเล่นของเล่นดังกล่าว

เชคลี (Shaklee. 1985 : 3172 - A) ได้ศึกษาผลของการสอนเทคนิคการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มทดลองเข้า กลุ่มควบคุมเข้า และกลุ่มทดลองบ่าย กลุ่มควบคุมบ่าย โดยทำการสอนกลุ่มทดลอง จำนวน 18 บทเรียน บทเรียนละ 30 นาที ในขณะที่กลุ่มควบคุมเรียนตามหลักสูตรปกติ ผลการศึกษาพบว่า การสอนเทคนิคการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทำให้ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น

เจลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986 : 147) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ กับศักยภาพทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยใช้แบบทดสอบ TCT - DP (Test For Creative Thinking Drawing Production) ผลปรากฏว่าผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการต่ำ หรือสูงไม่จำเป็นจะต้องมีศักยภาพทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่ำ หรือสูงตามไปด้วย

งานวิจัยในประเทศไทย

สุนทรี สราวุธชาติ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน ของเด็กปฐมวัย อายุ 4 - 5 ปี พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้น

องค์ประกอบพื้นฐานมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นที่ระดับ .05

อารมณั ทักษิณ (2526 : 55 - 57) ได้ศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย อายุ 4 - 5 ปี ที่มีการเล่นต่างกันโดยกลุ่มทดลองได้เล่นอุปกรณ์สำเร็จรูปต่าง ๆ ได้แก่ ดินน้ำมัน บล็อกไม้ ตัวต่อพลาสติก เป็นต้น ส่วนกลุ่มควบคุมได้เล่นกับอุปกรณ์พื้นบ้านที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ดินเหนียว ผลการทดลอง พบว่าเด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่มมีความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ด้าน คือ มีความคิดคล่องตัว ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ แตกต่างกัน

กรรณิการั สุ่ม (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการสังเกตของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นสรรค์สร้างกับการเล่นปกติ กลุ่มทดลองได้รับการเล่นสรรค์สร้างและกลุ่มควบคุม เล่นแบบปกติ พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นเกมสรรค์สร้างมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นแบบปกติ โดยกลุ่มที่ได้รับการเล่นสรรค์สร้างมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการเล่นปกติ

ขึ้นจิต การบุญ (2525 : 58 - 60) ได้ศึกษาผลการสอนโดยวิธีใช้คำถาม 2 แบบ ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยวิธีใช้คำถามแบบอเนกนัย กลุ่มควบคุมไม่ได้รับการสอนโดยวิธีใช้คำถามอเนกนัย ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดคล่องตัว และความคิดละเอียดลออ แตกต่างกัน แต่ไม่พบความแตกต่างของความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดริเริ่มและความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของทั้งสองกลุ่ม

จากงานวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศ ยืนยันได้ว่าเด็กปฐมวัยที่มีโอกาสได้เล่นอย่างอิสระด้วยประสบการณ์ที่เหมาะสมโดยไม่ถูกผู้ใหญ่สกัดกั้น จะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการได้กว้างไกล อันจะนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ

1. ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวและจังหวะ หมายถึง การที่ร่างกายและจิตใจมีปฏิกิริยาตอบสนอง ต่อดนตรีและจังหวะ ซึ่งจังหวะนั้น หมายถึง อัตรา ช้า เร็ว ของการเคลื่อนไหวซึ่งอาจเกิดจากการตบมือ เคาะไม้ เคาะเหล็ก ตีกลอง จิ้ง ฉาบ เป็นต้น (พิชิต ภูติจันทร์, 2523 : 3)

นอกจากนี้การเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกระบวนการของการสำรวจความสามารถของตนเอง โดยใช้การเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อค้นพบการแก้ปัญหาต่าง ๆ เด็กแต่ละคนได้เข้าร่วมในการ วิเคราะห์ปัญหาโดยใช้ความสามารถทางร่างกาย และความรู้ของตนเอง การได้รับการกระตุ้น จากปัญหาเพื่อให้เด็กหาคำตอบด้วยตัวเอง จุดแห่งความสนใจควรอยู่ที่กิจกรรมมากกว่าสิ่งใด (สำเร็จ มณีเนตร, 2520 : 1)

2. ความเป็นมาของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวและจังหวะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับที่มนุษย์ได้ก่อกำเนิดขึ้นในโลกเพราะ มนุษย์เรานั้นมีความเกี่ยวข้องกับจังหวะอยู่ตลอดเวลา อาจเป็นจังหวะตามธรรมชาติ หรือจังหวะ การประกอบกิจวัตรประจำวันของมนุษย์เรามีปฏิกิริยาตอบสนองจังหวะธรรมชาติ ได้แก่ การไหล ของกระแส น้ำ ลมพัด น้ำขึ้นน้ำลง การเปลี่ยนฤดูกาล กลางวันกลางคืน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ มนุษย์ไม่สามารถหยุดยั้งได้ จังหวะการประกอบกิจวัตรประจำวันของมนุษย์ ซึ่งก็ต้องอาศัยทักษะ ทางกลไกทั้งในการทำงานและการเล่นต่าง ๆ ได้แก่ การเดิน การวิ่ง การขึ้นบันได การกระโดด การทุ่ม การพุ่ง การขว้าง การกินอาหาร เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยจังหวะ ทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังมีจังหวะที่เกิดขึ้นภายในร่างกายและประสาทหรือสมองของมนุษย์ ได้แก่ การเต้นของหัวใจ การหายใจ การย่อยอาหาร การขับถ่าย การได้ยิน การมองเห็น เป็นต้น จังหวะที่เกิดขึ้นภายในร่างกายเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์เป็นเหมือนตัวจังหวะซึ่งตัวจังหวะเหล่านี้ ทำงานประสมประสานสัมพันธ์กันตามธรรมชาติในรูปของการเคลื่อนไหวและรูปแบบของท่าทางขึ้น (พิชิต ภูติจันทร์, 2523 : 4 - 5)

3. ความสำคัญของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวและจังหวะ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ โดยเฉพาะในสภาพของการเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเต็มไปด้วยการต่อสู้ดิ้นรนควบคู่ไปกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพราะจะช่วยให้บุคคลได้ระบายออกทางความรู้สึก ผ่อนคลายความตึงเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจได้ดี สามารถพัฒนาปรับตัวด้านสังคมดีขึ้นและพร้อมที่จะประกอบกิจวัตรในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีชีวิตอย่างสุขสมบูรณ์ในสังคมได้เป็นอย่างดี

การเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกระบวนการสำรวจจากความสามารถของตนเอง โดยใช้การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้เข้ากับจังหวะและดนตรี เพื่อหาข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข ครูทุกคนควรตระหนักว่าเด็กควรได้รับการพัฒนาทักษะทางกลไกพร้อม ๆ กับด้านอื่น ๆ (พิชิต ภูคิจันทร์. 2523 : 1) ซึ่งขมรมศิลป์วัฒนธรรมเพื่อเยาวชน "มายา" กล่าวว่า ผู้ใหญ่ทั้งหลายควรคำนึงถึงเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของเด็ก ๆ และควรส่งเสริมการเคลื่อนไหวให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งไม่ใช่เพียงเพื่อความคล่องตัวว่องไวทางร่างกาย หรือความสง่างามแข็งแรงและการควบคุมอวัยวะต่าง ๆ ได้ดีเท่านั้น แต่รวมถึงพลังของความคิด จิตใจ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการด้วย (ขมรมศิลป์วัฒนธรรมเพื่อเยาวชน "มายา". 2525 : 7)

สำเร็จ มณีเนตร ได้ให้ความคิดเห็นว่าการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายควรเป็นการสำรวจ (Exploration) เพื่อค้นหาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จากการค้นคว้าปรากฏว่า เด็กที่เข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลโดยทั่วไปยังขาดทักษะเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องของการเรียนรู้ (Learning) ทักษะทางกลไกนี้เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ที่สำคัญ การเคลื่อนไหวและจังหวะจะช่วยสร้างประสบการณ์ในการพัฒนาศักยภาพทางกลไกแก่เด็กได้อย่างมากมาย (สำเร็จ มณีเนตร. 2520 : 1)

นอกจากนี้ มัทนี ศุภยาทร ได้กล่าวถึง กิจกรรมเข้าจังหวะว่า เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาอวัยวะทุกส่วนของเด็กให้มีความสัมพันธ์อันดีในการเคลื่อนไหว ส่งเสริมให้เด็กได้รับความสนุกสนานกล้าแสดงออกตามความคิด อารมณ์ต่าง ๆ และจินตนาการของตนเองเป็นทางหนึ่ง

ที่ช่วยให้เด็กได้แสดงอารมณ์ไม่ต่าง ๆ โดยไม่ต้องก้าวร้าวผู้อื่น นอกจากนี้ยังส่งเสริมการพัฒนาทางด้านภาษาและสังคม ความร่วมมือในหมู่คณะ ช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กและเด็กกับเด็กมีมากขึ้น (มัทนี ศุภยาพร. 2522 : 63)

วรศักดิ์ เพียรชอบ ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการเคลื่อนไหว พอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ช่วย让孩子เรียนรู้ในเทคนิคและวิธีการคิดค้นและแก้ปัญหาการเคลื่อนไหวหรือปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมให้เด็กมีประสบการณ์ด้วยการแก้ปัญหาการเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายโดยวิธีการต่าง ๆ ฉะนั้นจึงเป็นโอกาสดีที่เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจวิธีการและเทคนิคในการคิดค้นเหล่านี้ได้ดีด้วย
2. ช่วย让孩子ได้เรียนรู้การเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและสามารถพัฒนาความสามารถในการเคลื่อนไหวเหล่านั้นให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น จนกระทั่งสามารถที่จะมีทักษะในการเคลื่อนไหวในแต่ละอย่างได้เป็นอย่างดีต่อไป
3. ช่วย让孩子มีความรู้ และเข้าใจในความจริงของความสามารถในการเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้เป็นอย่างดีว่าส่วนต่าง ๆ ของร่างกายของตนเองนั้นส่วนใดมีความสามารถและมีความจำกัดในการเคลื่อนไหวอย่างไร และในขณะที่เดียวกันก็จะได้รับความสามารถและความจำกัดเหล่านั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์และเหมาะสมต่อไป
4. ช่วย让孩子ได้มีการพัฒนาในทางสร้างสรรค์ และรักษาไว้ซึ่งความสามารถในทางสร้างสรรค์นั้น ๆ ทั้งนี้เพราะว่าการเรียนแบบวิธีคิดค้นการเคลื่อนไหวนั้นเป็นกิจกรรมให้เด็กได้แก้ปัญหาการเคลื่อนไหวของร่างกายด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้มีการพัฒนาในทางสร้างสรรค์ และรักษาไว้ซึ่งความสามารถนี้ในตัวเด็กได้เป็นอย่างดี
5. ช่วย让孩子เข้าใจประโยชน์ของการเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้เป็นอย่างดี ทำให้สามารถนำประโยชน์ในการเคลื่อนไหวเหล่านั้นไปใช้กับชีวิตประจำวันของตนเองต่อไป เช่น สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในทางนันทนาการในเวลาว่าง เป็นต้น
6. ช่วย让孩子ได้เรียนรู้และมีความรู้ลึกซึ้งชอบการเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกายส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญมากในชีวิตการเป็นอยู่ของสังคมในเมืองปัจจุบันที่เต็ม

ไปด้วยเครื่องผ่อนแรง ดังที่เป็นอยู่นี้ การที่จะช่วยให้เด็กได้มีความรักในการเคลื่อนไหว หรือ ออกกำลังกายต่าง ๆ ของร่างกาย นับว่ามีความสำคัญที่สุด

7. ทำให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจลักษณะและความหมายของการเคลื่อนไหว ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้เป็นอย่างดี สามารถเรียกชื่อลักษณะการเคลื่อนไหวเหล่านั้นได้ถูกต้องต่อไป (วรศักดิ์ เพียรชอบ. 2527 : 131 - 132)

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับเด็ก ๆ เพราะเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการเคลื่อนไหว ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด และจินตนาการ

4. ประเภทของการเคลื่อนไหว

การเคลื่อนไหวอาจแบ่งประเภทได้ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวแบบไม่เคลื่อนที่ (Nonlocomotor Movement) คือ การเคลื่อนไหวที่ร่างกายไม่ต้องเคลื่อนที่จากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่ง แต่จะเป็นการใช้ร่างกายทุกส่วนให้สนองตอบต่อการเคลื่อนไหวของร่างกายส่วนใหญ่ ๆ การเคลื่อนไหวแบบไม่เคลื่อนที่มีดังนี้

การก้มตัว (Bending) คือการงอพับข้อต่าง ๆ ของร่างกายที่จะทำให้อวัยวะส่วนบนเข้าใกล้กับส่วนล่าง

การยืดเหยียดตัว (Stretching) คือการเคลื่อนไหวที่ตรงกันข้ามกับการก้มตัว โดยพยายามยืดเหยียดทุกส่วนของร่างกายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

การบิดตัว (Twisting) คือการเคลื่อนไหวร่างกายโดยการบิดลำตัวท่อนบนไปรอบ ๆ แกนตั้ง

การหมุนตัว (Turning) คือการหมุนตัวไปรอบ ๆ ร่างกายมากกว่าการบิดตัว ซึ่งทำให้เท้าต้องหมุนตามไปด้วยข้างใดข้างหนึ่ง

การโยกตัว (Rocking) คือการย้ายน้ำหนักจากส่วนหนึ่งของร่างกายไปยังอีกส่วนหนึ่งของร่างกายโดยส่วนทั้งสองจะต้องแตะพื้นคนละครั้งสลับกันไป

การแกว่งหรือหมุนเหวี่ยง (Swinging) คือการเคลื่อนไหวส่วนใดส่วนหนึ่ง โดยหมุนรอบจุดใดจุดหนึ่งให้เป็นรูปโค้งหรือรูปวงกลม หรือแบบลูกตุ้มนาฬิกา เช่น การแกว่งแขน ขา ลำตัว

การโอนเอน (Swaying) คล้ายกับการโยกส่วนโค้งจะเป็นโค้งเข้าหาพื้น การเอียงแบบนี้ไม่รู้สึกร้อนคล้ายเหมือนกับการแกว่ง

การดัน (Pushing) การเคลื่อนไหวโดยการดัน มักจะเป็นการดันออกจาก ร่างกาย เช่น การดันสิ่งของและการกดสิ่งของ

การดึง (Pulling) คือการเคลื่อนไหวที่ตรงกันข้ามกับการดัน คือมักจะเป็น การดึงเข้าหาร่างกายหรือดึงไปในทิศทางหนึ่งโดยเฉพาะ

การสั่น (Shaking) คือการเคลื่อนไหวโดยมีการสั่นสะเทือนของส่วนใด ส่วนหนึ่งของร่างกายหรือทุกส่วน ตัวอย่าง เช่น ในการเต้นรำและมีการจับมือเขย่า การแสดงออกของการตกใจ หรือการสั่นในการเต้น

การตี (Striking) เป็นการเคลื่อนไหวที่มาเร็วและหยุด

2. การเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ (Locomotive Movement) มีพื้นฐานอยู่ 8 อย่าง คือ

การเดิน (Walking) คือการเคลื่อนที่ด้วยการก้าว เป็นการเปลี่ยนน้ำหนัก ตัวจากเท้าหนึ่งไปยังอีกเท้าหนึ่ง ขณะเปลี่ยนน้ำหนักตัวนั้นเท้าข้างหนึ่งจะอยู่บนพื้นเสมอ

การวิ่ง (Running) เป็นการเคลื่อนที่โดยการเปลี่ยนน้ำหนักตัวจากเท้าหนึ่ง ไปยังอีกเท้าหนึ่ง ขณะที่เปลี่ยนน้ำหนักตัวนั้นเท้าทั้งสองจะไม่อยู่บนพื้นเลย

การกระโดดเขย่ง (Hopping) คือการกระโดดขึ้นจากพื้น แล้วกลับลงสู่พื้น ด้วยเท้าข้างใดข้างหนึ่งเพียงข้างเดียว

การกระโดด (Jumping) คือการกระโดดขึ้นจากพื้นแล้วกลับลงสู่พื้นด้วย เท้าทั้งสองข้าง

การกระโจน (Leaping) คือการเคลื่อนที่โดยการถ่างน้ำหนักตัว จาก เท้าหนึ่งไปยังอีกเท้าหนึ่งด้วย การกระโดดแผ่นขึ้นจากพื้น การลงสู่พื้น ปลายเท้าจะลงสู่พื้นก่อน แล้วถึงฝ่าเท้าและส้นเท้าจบลงด้วยการงอหัวเข่า

การกระโดดสลับเท้า (Skipping) คือการก้าวแล้วกระโดดเขย่งด้วยเท้าเดิม

การสไลด์ (Sliding) คือการก้าวไปข้างหน้าแล้วลากไปชิด (จังหวะเร็ว)

การควมบ้า (Galloping) คือการเคลื่อนที่ไปข้างหน้าด้วยการก้าวแล้วชิด ทำอีกข้างหนึ่งเข้าชิดเท้าหน้า แล้วกระโดดขึ้น เมื่อลงสู่พื้นในเท้าที่ก้าวหน้าหน้าเสมอ (สร้างศรี เมธานนท์. 2528 : 5 - 7)

ตามแนวของ ซาโปรา และมิทเชล (Sapora and Michell. 1961 : 131) ได้แบ่งการเคลื่อนไหวออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน (Fundamental Movements) หมายถึง การเคลื่อนไหวที่ต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ๆ ของลำตัว แขน ขา เช่น การเดิน การวิ่ง การกระโดด การว่ายน้ำ ฯลฯ เป็นการเคลื่อนไหวที่สามารถเห็นได้ทั่ว ๆ ไป และมีอิทธิพลต่อการทำงานของระบบต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ระบบย่อยอาหาร ระบบไหลเวียนโลหิต ระบบขับถ่าย ระบบหายใจ รวมทั้งอวัยวะอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อชีวิตและสุขภาพด้วย

2. การเคลื่อนไหวเสริม (Accessory Movement) หมายถึง การเคลื่อนไหวที่พัฒนากายหลังจากการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน ส่วนมากจะต้องอาศัยทักษะที่ละเอียดอ่อน และไม่เกี่ยวข้องกับกล้ามเนื้อใหญ่ ๆ เท่าใดนัก จึงไม่ค่อยจะมีผลต่อการทำงานของอวัยวะ และระบบของร่างกาย เช่น การพูด การพิมพ์ดีด การสไลไวโอลิน เป็นต้น

แอนนารีโน (Annareno. 1973 : 22) ได้จำแนกการเคลื่อนไหวตามลักษณะของการเคลื่อนไหวพื้นฐานไว้ดังนี้คือ

1. การเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย (Body Manipulative)

1.1 การเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ขั้นพื้นฐาน (Basic Locomotor)

การเดิน การวิ่ง การกระโดด การคลาน เป็นต้น

1.2 การเคลื่อนไหวแบบไม่เคลื่อนที่ขั้นพื้นฐาน (Basic Non -

Locomotor) การดัน การบิด การเหยียด เป็นต้น

2. การเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์ (Object Manipulative)

2.1 การทำให้วัตถุที่อยู่นิ่งเคลื่อนที่ เช่น การขว้าง การตี

2.2 การหยุดวัตถุที่เคลื่อนที่ เช่น การรับ การหยุด เป็นต้น

การเคลื่อนไหวเบื้องต้น อาจแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวแบบยืนอยู่กับที่
2. การเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่จากที่เดิม
3. การเคลื่อนไหวแบบประกอบอุปกรณ์หรือวัตถุ

1. การเคลื่อนไหวแบบยืนอยู่กับที่ ได้แก่ การเคลื่อนไหวของแขน ขา ลำตัว โดยที่ร่างกายยังยืนอยู่ที่เดิม เช่น การก้มตัวไปทางข้างหน้า - หลัง ข้าง - ขวา การเหวี่ยง แขนเหล่านี้ เป็นต้น

การเคลื่อนไหวร่างกายโดยร่างกายไม่เคลื่อนที่จากเดิม อาจจะกระทำ ได้ดังนี้

1. ยืนทรงตัวอยู่กับที่ด้วยเท้าเดียวหรือสองเท้า
2. เขยียดแขน ขา ลำตัวหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายไปในทิศทางต่าง ๆ ได้ไกลที่สุด

3. ทำร่างกายให้เป็นรูปร่างลักษณะต่าง ๆ เช่น เป็นก้นเพง ตีกรร

รถ ฯลฯ

4. บิดแขน ขา ลำตัวหรือส่วนต่าง ๆ ของร่างกายพร้อม ๆ กัน ให้ได้มากที่สุด

5. ขาหนึ่งอยู่กับที่ พยายามเขยียดแขน ลำตัว หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายให้ได้มากที่สุด

6. งอตัวและเหยียดตัวสลับกันให้ได้มากที่สุด

7. ทำร่างกายให้มีรูปร่างเล็กและใหญ่สลับกัน

8. จากท่าต่าง ๆ เช่น ท่านั่งอยู่กับพื้น ท่าดันพื้น ท่านอนคว่ำหรือนอนหงาย หรืออื่น ๆ แล้วให้ทำท่าต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

8.1 ยกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้พ้นจากพื้นให้มากที่สุด

8.2 ให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายเขียนตัวหนังสือในอากาศ หรือทำท่าระบายสี วาดรูป

8.3 เขยียดแขนหรือขาไปในทิศต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด

8.4 เปลี่ยนตำแหน่งหรือทิศทางต่าง ๆ ของร่างกายให้มากที่สุดยืด แขนเดี่ยว ขาเดี่ยว แขนและขา ขาเดียวกัน หรือสลับแขนและขาคนละข้าง

9. ใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเขียนวงกลมโดยใช้ระนาบต่าง ๆ เช่น ขนานกับพื้น ตั้งกับพื้น ทะแยงกับพื้น

10. แสดงตำแหน่งของร่างกายในการว่ายน้ำท่าต่าง ๆ พร้อมท่าการ เคลื่อนไหวของท่อน้ำไหล่นั้น

11. จากท่ายืนแยกเท้าที่ห่างกันมาก ๆ ให้บิดลำตัวไปข้างซ้าย ขวา และ ตะแหันให้ไกลที่สุดที่จะไกลได้ ใช้มือแตะพื้นด้านตรงกันข้ามให้ได้มากที่สุด

12. ฝึกหัดยืนทรงตัวด้วยเท้าเดี่ยว มือเดี่ยว

13. เหยียดแขนข้างหนึ่งตามด้วยแขนอีกข้างหนึ่งไปรอบ ๆ ร่างกาย

14. ทดลองความสามารถของข้อต่อของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายสามารถ ที่จะเคลื่อนไหวไปในทิศทางใดได้บ้าง มากน้อยแค่ไหน

15. จับเป็นคู่แล้วทดลองดูว่าสามารถที่จะยกคู่ของตนเองได้ในลักษณะ ไหนบ้าง อย่างไร

2. การเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่จากที่เดิม คือการเคลื่อนไหวที่ร่างกายต้อง ย้ายตำแหน่งของร่างกายจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งบนพื้น อาจทำได้ดังนี้

1. เคลื่อนไหวไปตามที่ต่าง ๆ ในห้อง เช่น อาจจะเดินไปด้วยความเร็ว ช้า ๆ รอบ ๆ ห้องหรือบริเวณสนามที่กำหนดให้

2. เคลื่อนไหวร่างกายไปในทิศทางต่าง ๆ ด้วยความเร็วที่สม่ำเสมอ แล้วสลับด้วยการเคลื่อนช้า ๆ อย่างสม่ำเสมอ
3. เคลื่อนที่อย่างไกล ๆ และก้าวยาว ๆ เช่น การเลียนแบบการเดินของช้าง
4. พยายามทำตัวและเดินเหมือนยักษ์ คนแคระหรือพบบแม่มด
5. เคลื่อนที่ด้วยการเดินหรือการวิ่งข้ามหรือลอบไปตามม้านั่งหรือโต๊ะ
6. เคลื่อนที่ไปรอบห้องหรือสนามโดยท่าท่าเหมือนกับว่าว่ายน้ำ
7. เคลื่อนที่ไปรอบ ๆ ห้องเรียนหรือสนามด้วยท่าใด ๆ ก็ได้ เมื่อได้ยินสัญญาณให้หยุด และเปลี่ยนท่า เคลื่อนที่เป็นอย่างอื่น
8. เด็กจับกันเป็นคู่ คนหนึ่งนั่งลงเหยียดแขนหรือขาออกไป อีกคนหนึ่งเดินข้ามหรือกระโดดข้าม
9. เคลื่อนไปรอบ ๆ สนามโดยยกเท้าข้างหนึ่งไว้ตลอดเวลา
10. เคลื่อนที่ไปรอบ ๆ ห้องโดยให้น้ำหนักอยู่บนส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย
11. เคลื่อนไปข้างหน้าโดยให้แขนและขาที่อยู่ในข้างเดียวกัน แกว่งไปข้างหน้าเวลาเดียวกันพร้อมกัน
12. เคลื่อนที่ไปข้างหน้ารอบ ๆ ห้องโดยให้ศีรษะต่ำกว่าเอว
13. เดินไปรอบ ๆ ห้องโดยถือไม้ยาวขนาดไม้เท้า หรือเชือกกระโดดติดมือไปด้วย เมื่อได้ยินสัญญาณให้วางไม้แท้นั้นกับพื้น แล้วกระโดดกลับไปกลับมา ข้ามไม้แท้นั้น 2 ครั้ง หรือ 3 - 4 ครั้ง แล้วหยิบไม้แท้นั้นเดินต่อไปอีกจนกว่าจะได้ยินสัญญาณอีก และให้ทำท่าเดินหรือท่าใหม่อีกครั้ง
14. เดินไปในทิศทางต่าง ๆ แล้วไปแตะฝาผนัง เมื่อได้แตะฝาผนังแล้วให้เคลื่อนไหวด้วยวิธีอื่นซึ่งแตกต่างจากเดิม ทุกครั้งที่แตะฝาผนังแล้วจะต้องเปลี่ยนท่าเคลื่อนไหวเป็นอย่างอื่น

15. เด็กจับกันเป็นคู่ เมื่อได้ยินสัญญาณคนที่หนึ่ง เคลื่อนที่ด้วยท่าอย่างหนึ่ง แล้วอีกคนหนึ่งพยายามจะเคลื่อนที่โดยเลียนแบบคนแรกนั้น เมื่อได้ยินสัญญาณครั้งที่สอง คนที่สองท่าท่าเคลื่อนไหวอย่างหนึ่งแล้วอีกคนหนึ่งก็ทำท่าเลียนแบบสลับกันแบบนี้เรื่อยไป

16. เคลื่อนที่ไปรอบ ๆ ห้อง โดยใช้ส่วนต่าง ๆ ของเท้ารับน้ำหนักของร่างกายในแต่ละครั้งแตกต่างกันไป

17. ฝึกหัดการเคลื่อนที่โดยให้เท้าเคลื่อนไหวในแบบต่าง ๆ เช่น โดยให้ปลายเท้าไขว้กันโคดสองเท้าพร้อมกัน หรือโดยให้เท้าหนึ่งเท้าใดทำเพียงเท้าเดียว

18. เคลื่อนที่ไปรอบ ๆ ห้อง หรือสนามโดยให้เท้าเคลื่อนที่ของเท้า เช่นเดียวกับการเคลื่อนที่เท้าในกรีทาลูและลาน

19. เคลื่อนที่ไปรอบ ๆ แล้วให้บิดปลายเท้าไปทางขวาทุกครั้งที่จะหันไปทางขวา และทุกครั้งที่จะหันให้เปลี่ยนท่าการเคลื่อนที่

20. เลือกกีฬาประเภทหนึ่งประเภทใดขึ้นมาแล้ว เคลื่อนที่โดยการสมมติว่าให้เล่นกีฬาประเภทนั้น

21. เคลื่อนที่ไปทางข้าง ข้างซ้าย ข้างขวา ข้างหน้า หรือข้างหลัง

22. เคลื่อนที่ไปรอบ ๆ ห้องหรือสนาม โดยทดลองให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายนำที่ละส่วน

3. การเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์หรือวัตถุ

การเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์หรือวัตถุเป็นการให้เด็กได้มีการเคลื่อนไหวโดยใช้วัตถุหรืออุปกรณ์อย่างหนึ่งอย่างใดประกอบ การใช้อุปกรณ์นี้จะช่วยทำให้เด็กได้มีการพัฒนาการทำงานประสานกันระหว่างประสาทมือกับตา ประสาทเท้ากับตา และประสาทมือ เท้า และ ตาดีขึ้น ตามปกติแล้วเด็กจะมีความสนุกสนานกับการเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์นี้มาก ฉะนั้นครูควรจัดวัสดุอุปกรณ์หรือวัตถุอื่น ๆ ที่จะสามารถให้เด็กได้ใช้ในการประกอบการเล่นหรือการเคลื่อนไหวนี้ให้มากที่สุด อุปกรณ์ที่พอจะจัดหาได้ง่าย เช่น ถุงถั่ว ลูกบอลขนาดต่าง ๆ เชือก ห่วงยางขนาดใหญ่ หรือห่วงยางขนาดธรรมดาเหล่านี้ เป็นต้น ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้จะเป็นอุปกรณ์ที่จะช่วยส่งเสริม

ให้เด็กได้มีประสบการณ์ในการเคลื่อนไหว ได้อย่างดี และกว้างขวาง (วรศักดิ์ เพียรชอบ.

2527 : 147 - 149)

ดังที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่าการเคลื่อนไหวเบื้องต้นมี 3 ประเภทด้วยกัน คือ การเคลื่อนไหวแบบไม่เคลื่อนที่ การเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ และการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ หรือวัตถุ เด็กปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริมให้เคลื่อนไหวตามที่กล่าวข้างต้นทั้งสามประเภท

5. หลักการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวเบื้องต้นช่วยให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจและความรู้สึกตระหนักในความสามารถของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายของตนเอง ตลอดจนที่จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาการในทักษะการเคลื่อนไหว ผู้สอนควรจะได้พิจารณาหลักที่สำคัญต่อไปนี้เป็นแนวทางประกอบคือ

1. การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวของเด็กปฐมวัย ควรจะเป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่เป็นไปตามธรรมชาติของเด็กวัยนี้ เช่น การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ มีการก้ม การเงย การบิดลำตัว การดึง การดัน การยก และอื่น ๆ กิจกรรมการเคลื่อนไหวที่ต้องเคลื่อนที่ ได้แก่ การเดิน การวิ่ง การกระโดด การปีนป่าย เหล่านี้เป็นต้น

2. เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ต้องการเคลื่อนไหวและอยากรู้อยากลองความสามารถในการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายของตนเองตลอดเวลา ฉะนั้นครูควรจะได้จัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวเบื้องต้น เพื่อสนองความต้องการของเด็กวัยนี้ให้เพียงพอ

3. การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวให้เด็กวัยนี้ ควรจัดให้เด็กได้มีประสบการณ์ในการเคลื่อนไหว โดยใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหวในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และให้เป็นไปตามลักษณะและธรรมชาติของการเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเหล่านั้นอย่างแท้จริง

4. การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว ควรให้เป็นไปในลักษณะของการสร้างสรรค์ให้มากที่สุด โดยครูควรจะต้องจัดปัญหาให้เด็กคิดเองและลองทำเอง มากกว่าที่ครูจะเป็นผู้สาธิตหรือบอกให้ทำตาม

5. กิจกรรมการเคลื่อนไหวควรจัดเป็นกิจกรรมที่มีความหมายต่อเด็ก ให้เด็กมีความเข้าใจและเห็นความเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันที่ต้องใช้หรือประสบในชีวิตประจำวันด้วย โดยครูควรจะได้เน้นในแง่ของปริมาณและคุณภาพของการเคลื่อนไหวเหล่านี้ด้วยควบคู่กันไป
 6. การจัดกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่ต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของร่างกายโดยส่วนรวมเป็นสำคัญก่อน เช่น ใช้กล้ามเนื้อลำตัว แล้วจึงใช้กล้ามเนื้อแขนและขา
 7. ควรส่งเสริมให้เด็กได้ตระหนักในความสามารถในการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่ตนเองสามารถที่จะทำได้เป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยให้เด็กได้มีความเชื่อมั่นในตนเองให้มากที่สุด ควบคู่กับการเคลื่อนไหว
 8. ควรให้เด็กได้มีความเข้าใจตระหนักในความแตกต่างระหว่างความสามารถของแต่ละคน เด็กแต่ละคนจะมีอัตราการเรียนรู้หรือการพัฒนาทางด้านความสามารถในการเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเหล่านี้แตกต่างกัน ฉะนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเหล่านี้แต่ละคนจะเป็นไปตามอัตราการเรียนของตนเอง
 9. การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวของเด็ก ควรจะเป็นไปในบรรยากาศที่มีความสนุกสนานและทำหายตลอดเวลาการดำเนินกิจกรรม
 10. การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ควรจะเป็นไปตามความสามารถของร่างกายของเด็กเอง ไม่ควรจะเป็นในลักษณะการบังคับเด็ก
 11. เด็กควรจะได้รู้ชื่อการเคลื่อนไหวเบื้องต้นต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในขั้นสูงต่อไป (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2527 : 146 - 147)
- พวงทอง ไสยวรรณ (2530 : 65) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวว่า
1. ควรเริ่มการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ ไม่ควรมีระเบียบและวิธีการที่ยึดยากนัก เช่น ให้เด็กได้กระจายอยู่ภายในห้อง และการเคลื่อนไหวไปตามธรรมชาติของเด็ก
 2. ครูควรให้เด็กได้แสดงออกด้วยตนเองอย่างมีอิสระ และเป็นไปตามความนึกคิดของเด็กเอง ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. พยายามใช้สิ่งของที่อยู่กับตัวเด็ก เศษวัสดุต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ เศษผ้า เศษเชือก ก้อนไม้ เมล็ดพืช มาเป็นอุปกรณ์ในการเคลื่อนไหวและให้จังหวะ

4. ครูควรกำหนดจังหวะสัญญาณเดิมาในการเคลื่อนไหวต่าง ๆ หรือเมื่อเปลี่ยนท่าหรือหยุดให้เด็กได้ทราบเมื่อทำกิจกรรมทุกครั้ง

5. ควรสร้างบรรยากาศอย่างอิสระในห้องที่จัดกิจกรรม จะช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่น เฟลิดเฟลิน สบาย และสนุกสนาน

6. ครูไม่ควรบังคับให้เด็กเข้าร่วมในกิจกรรม เด็กที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมจะค่อย ๆ เข้ามาร่วมกิจกรรมเอง

7. หลังจากเด็กได้ทำกิจกรรมออกกกำลังกายแล้ว สิ่งสำคัญที่ครูควรให้เด็กได้เรียนรู้อีกอย่างหนึ่ง คือการพักผ่อนหลังจากการออกกกำลังกาย ครูอาจให้เด็กนอนเล่นบนพื้นภายในห้อง โดยไม่ต้องเคลื่อนไหวชั่วคราวหรือให้เด็กเล่นสมมติเป็นตุ๊กตา ครูอาจเปิดเพลงจังหวะช้า ๆ ที่สร้างความรู้สึกให้เด็กอยากพักผ่อน

8. ครูต้องเตรียมจัดบทเรียนทุกครั้งให้เป็นที่น่าสนใจ เกิดความสนุกสนาน และทำกิจกรรมนี้ทุกวัน วันละประมาณ 15 - 20 นาที

จะเห็นได้ว่า แนวทางในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะนั้น จะต้องคำนึงถึงตัวเด็ก และเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถของตนเอง การสร้างบรรยากาศอิสระในห้องเรียนจะช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่น เฟลิดเฟลิน และสนุกสนาน

6. บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

ครูควรมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะดังนี้

1. ครูควรสร้างบรรยากาศที่จะช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในการเล่นกล้าแสดงออก และมีความสนุกสนาน
2. ครูควรสนับสนุนให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. ไม่ควรชี้แนะเด็กในเรื่องความคิดมากเกินไป แต่ควรพูดในเชิงเสนอแนะเมื่อเด็กบางคนยังคิดไม่ออก

4. ก่อนที่กิจกรรมจะสิ้นสุดลง ครูควรให้เด็กพักผ่อนหนึ่ง ๆ อย่างน้อย 2 นาที โดยให้เด็กนั่ง หรือนอนลง ถ้าพื้นสะอาดให้เด็กอยู่ในท่าหนึ่ง ๆ ไม่เคลื่อนไหวสักครู่ จะเป็นการพักผ่อนหลังจากออกกำลังกาย

5. ควรจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ วันละไม่น้อยกว่า 15 - 20 นาที

6. ในระยะแรกควรให้เด็กออกมาร่วมกิจกรรมทีละกลุ่ม ๆ ละไม่เกิน 10 คน แต่ในระยะต่อไปเมื่อเด็กเข้าใจสัญลักษณ์กิจกรรมแล้วอาจเพิ่มจำนวนเด็กมากขึ้น

7. ครูอาจใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะสัมพันธ์กับทักษะทางคณิตศาสตร์ เช่น เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ครูสั่งให้เด็กจับกลุ่ม จำนวน 3 คน (เป็นการฝึกคณิตศาสตร์) (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 3)

มัทธนี ตุลยาทร (2522 : 71) ได้กล่าวว่า ขณะดำเนินกิจกรรมเข้าจังหวะครูควรเอาใจใส่ สนใจ สังเกตและศึกษาพฤติกรรมของเด็กทุก ๆ คน ถ้าพบเด็กที่อายุไม่ยอมพูด หรือไม่กล้าแสดงออก ครูไม่ควรบังคับ ครูควรให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษ พยายามส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ใช้วิธีให้ตอบคำถามง่าย ๆ ที่ครูมั่นใจว่าเขาจะตอบได้ หรืออาจให้เขาร่วมกิจกรรมการแสดงเป็นกลุ่ม จากความรู้สึกอายที่ไม่กล้าแสดงออกของเขาในตอนแรกจะค่อย ๆ เปลี่ยนเกิดความมั่นใจในตัวเองขึ้นทีละน้อย เกิดความรู้สึกอยากเรียน อยากทำและอยากแก้ปัญหามากขึ้น

เท่าที่กล่าวมาครูมีบทบาทสำคัญมากในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะการคิด มีอิสระด้านความคิด มีโอกาสในการแสดงออก และช่วยเสริมความมั่นใจในตัวเองแก่เด็ก ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

7. พัฒนาการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว

✓ เด็กอายุ 2 - 6 ขวบ ซึ่งอยู่ในวัยเด็กตอนต้นมีการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ (Locomotor) มากขึ้น เด็กสามารถเดินได้อย่างมั่นคง เพราะมีการเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา และเพิ่มทักษะอื่น ๆ เช่น วิ่ง กระโดด ปีนป่าย ฯลฯ รวมทั้งทักษะที่

ใช้มือ เช่น การขว้าง การรับ เด็กวัยนี้ควรได้รับการส่งเสริมด้านการเคลื่อนไหวแบบต่าง ๆ อยู่เสมอ (Singer. 1976 : 238)

ในการส่งเสริมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ควรคำนึงถึงพัฒนาการทางร่างกาย ด้านกล้ามเนื้อใหญ่ ดังนี้

อายุ 2 - 3 ขวบ เด็กสามารถเดินได้อย่างแข็งแรงมั่นคง เดินถอยหลังได้ ยืนขาเดียว โยนลูกบอลโดยใช้อุ้งมือและแขน ท้าทางเคลื่อนไหว เมื่อได้ยินจังหวะเพลงวิ่งไปข้างหน้าได้คล่อง ใช้เท้าทั้งสองกระโดดอยู่กับที่ได้ เดินเขย่งเท้าได้

อายุ 3 - 4 ขวบ ขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้ ยืนขาเดียวได้นานขึ้น กระโดดขาเดียวได้ โยนลูกบอลระยะไกลได้ 1 เมตร รับลูกบอลด้วยมือทั้งสอง แกว่งแขนและขาไปตามจังหวะเพลง

อายุ 4 - 5 ขวบ กระโดดสลับเท้า กระโดดข้ามสิ่งกีดขวางที่ไม่สูงนัก เดินต่อเท้าถอยหลัง ขว้างโยนลูกบอลและรับลูกบอล รับลูกบอลกระดอนจากพื้น แสดงท่าทางเคลื่อนไหวตามจังหวะได้

อายุ 5 - 6 ขวบ เมื่อวิ่งอย่างรวดเร็ว สามารถหยุดได้ทันที รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นได้ด้วยมือทั้งสองกระโดดขาเดียวตรงไปข้างหน้า เดินต่อเท้าถอยหลังบนขอบไม้หรือบนกระดานแผ่นเดียว เดินตามจังหวะเพลงหรือตามจินตนาการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2531 : 57 - 58)

อาจกล่าวได้ว่า ความสามารถทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหวของเด็กเพิ่มขึ้น และมีความซับซ้อนมากขึ้นตามอายุของเด็ก ครูควรเข้าใจถึงพัฒนาการเหล่านี้ของเด็ก และรู้หลักการจัดกิจกรรมเพื่อสามารถส่งเสริมให้เหมาะสมกับพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กอย่างเหมาะสม

 OK

๘. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ งานวิจัยในต่างประเทศ

โคแกน (Kogan. 1989 : 116) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน การจัดการเรียนการสอนทางด้านพลศึกษาจะมี

ประโยชน์แก่เด็กประถม ถ้าเริ่มต้นได้เร็วเท่าใดก็จะเกิดผลกับเด็กเท่านั้น แต่ไม่มีการยืนยันถึงผลของการเคลื่อนไหวที่มีต่อสมองส่วนกลาง ผลการจัดกิจกรรมดังกล่าวจึงยังอยู่บนพื้นฐานที่ไม่มั่นคงพอที่จะอธิบายว่า การเคลื่อนไหวสามารถใช้ในการบำบัดความไม่ปกติทางปัญญาได้ แต่สัมพันธ์กับทักษะทางกลไกและเนื้อหาสาระ รวมทั้งทักษะทางสังคม หากเด็กได้รับการส่งเสริมด้านการเคลื่อนไหวอย่างเต็มที่ก็จะส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของเด็กเป็นอย่างดี

มีทซ์ (Metz. 1986 : 3691 - A) ได้ศึกษาการเคลื่อนไหวตอบสนองดนตรีของเด็กปฐมวัยในสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่มีโอกาสเลือกโดยวิธีทางธรรมชาติ โดยผู้วิจัยได้ยึดทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมชาติของการเคลื่อนไหวในการเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนอนุบาล วิจัยนี้เป็นวิจัยพื้นฐานซึ่งอาศัยทฤษฎีต่าง ๆ ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่โรงเรียนอนุบาลอริโซนา เด็กอายุ 2, 3, 4 ปี แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีโอเพนบันทึกเก็บข้อมูลได้วิเคราะห์พิจารณาเกี่ยวกับสถานการณ์ปฏิบัติสัมพันธ์ และผลที่ได้รับเกี่ยวกับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตอบโต้ด้วยการเคลื่อนไหวซึ่งอาศัย 3 ทฤษฎีในการสังเกตการเคลื่อนไหวตอบสนองดนตรี ได้แก่ ทฤษฎีที่ 1 ประกอบด้วยทางด้านอารมณ์ ลำดับขั้นการพัฒนาการและลักษณะการเป็นผู้นำ ทฤษฎีที่ 2 ประกอบด้วยการแสดงเป็นตัวอย่าง การอธิบายและการแนะนำทฤษฎีที่ 3 ประกอบด้วยการเคลื่อนไหวสนองต่อดนตรีและ ไม่มีดนตรี รวมทั้งหมด 7 ประการ ผลการสังเกต พบว่าการเคลื่อนไหวตอบสนองดนตรีในเด็กปฐมวัยนั้นเกี่ยวข้องกับทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น

วิลสัน (Wilson. 1985 : 1556 - A) ได้ศึกษาศักยภาพของการเคลื่อนไหวอย่างสร้างสรรค์และการเต้นระบำ การศึกษาครั้งนี้เกี่ยวข้องกับลักษณะการเคลื่อนไหวการสื่อความรู้สึกและอารมณ์ด้วยท่าทางของนิสิตสาขาประถมศึกษาและพลศึกษา ซึ่งเรียนวิชาการเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ปีที่ 4 จำนวน 50 คน และนิสิตซึ่งเรียนทางด้านการเต้นประกอบเพลง จำนวน 38 คน นิสิตทั้งสองกลุ่มได้รับแบบสำรวจและบันทึกการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ โดยบันทึกว่าได้เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเอง เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวหรือเต้นประกอบเพลง หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยจำแนกชนิด และความถี่ของการกระทำ การตอบสนองต่อคำสั่งที่กำหนดให้และข้อสรุปของแต่ละคน ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความตระหนักในด้านอารมณ์เป็นอันดับแรก และรองลงมาคือ ด้านร่างกายไม่แตกต่างกัน

คาริซ (Calitz. 1986 : 17) ได้ศึกษาถึงศักยภาพและปัญหาของการใช้ภาษาของเด็กระหว่างการเตรียมกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นการศึกษาสำรวจบริเวณการเคลื่อนไหว ในขณะที่เด็กสำรวจและเคลื่อนไหวไปในบริเวณต่าง ๆ และค้นหาสิ่งแวดล้อมซึ่งประโยชน์ของการที่เด็กได้เคลื่อนไหวนั้น ส่งผลต่อการพัฒนาและการเติบโตของเด็ก และคาริซ ได้ศึกษาถึงการสื่อความหมายระหว่างครูกับเด็กในขณะจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยให้เด็กสามารถมีส่วนร่วมเพื่อบรรลุจุดหมายของการจัดกิจกรรมการศึกษา ดังกล่าวใช้วิธีการสร้างรูปแบบการสอน รูปแบบนี้เป็นลักษณะการสอนแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งเน้นการสำรวจและค้นพบตามแนวของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา ซึ่งต้องอาศัยบทบาทของครูในการเสนอแนะปัญหาและข้อบกพร่องที่จะต้องแก้ไขและปรับให้ดีขึ้น ในสถานการณ์ทดลองจัดที่โรงเรียนอนุบาลเป็นสำคัญ

งานวิจัยในประเทศ

สุนทรี สราวุธชาติ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ศรีสุดา คัมภีร์ภัทร (2534 : 85 - 86) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ และการพัฒนาด้านความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐานมีพัฒนาการด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านการเปรียบเทียบและด้านความเชื่อมั่นในตนเองนั้นแตกต่างกัน

จากเอกสารงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า การเคลื่อนไหว และจังหวะมีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของเด็ก เพราะเด็กจะเรียนรู้จากการเคลื่อนไหว จึงควรที่จะส่งเสริมให้เด็กเป็นคนกล้าคิด กล้าแสดงออก ซึ่งจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่ความคิด สร้างสรรค์ต่อไป

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในวงกลม

1. ความหมายของกิจกรรมในวงกลม

กิจกรรมในวงกลม หมายถึง กิจกรรมที่เด็กส่วนใหญ่มารวมกันเพื่อทำกิจกรรมเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2534 : 47) ดังนั้นในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กต้องคำนึงถึงช่วงความสนใจของเด็กด้วย การจัดที่นั่งในการเรียนการสอนได้เหมาะสม จะช่วยให้เด็กมีความสนใจดีขึ้น การจัดเก้าอี้ในลักษณะรูปวงกลม ในขณะที่ครูให้เนื้อหาจะเป็นการช่วยให้เด็กได้นั่งใกล้ชิดกับครู ครูได้เห็นพฤติกรรมของเด็กอย่างใกล้ชิด และครูสามารถจัดกิจกรรมที่เป็นการเปลี่ยนอิริยาบถของเด็กได้ง่ายอีกด้วย ทำให้เด็กสนใจในการเรียนนี้มาก การจัดเป็นวงกลมนี้อาจจัดให้นั่งบนเก้าอี้ หรือนั่งบนพื้นที่สะอาดได้ แต่ถ้าเด็กนั่งกับพื้นครูก็ควรนั่งกับพื้น และถ้าเด็กนั่งบนเก้าอี้ครูก็ต้องนั่งบนเก้าอี้เพื่อให้เด็กเห็นครู และสื่อที่ใช้สอนอยู่ในระดับสายตาของเด็ก นอกจากนี้การจัดกิจกรรมโดยนั่งล้อมเป็นวงกลมยังช่วยให้ทุกคนมองเห็นกันอย่างทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2533 : 22)

2. ความสำคัญของการจัดกิจกรรมในวงกลม

การจัดกิจกรรมในวงกลม มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยมากเพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้เข้าใจเนื้อหา กิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน กิจกรรมในวงกลมช่วยให้เด็กมีความคิดรวบยอดที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะทางสติปัญญาให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเนื้อหาหน่วยการสอน ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมฝึกการกล้าแสดงออก นอกจากนี้ยังช่วยเด็กให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2534 : 47)

ในการจัดกิจกรรมในวงกลมนี้มีการนำเอาเนื้อหาและรายการประสบการณ์จาก
แนวการจัดประสบการณ์มาบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุจุดหมายของการ
ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้ง 4 ด้าน โดยยึดลำดับขั้นตอน การเรียนรู้ โดยคำนึงถึงสิ่งที่อยู่ใกล้
ตัวเด็ก ไปยังสิ่งที่อยู่ไกลตัวเด็ก เช่น พืชผัก ผลไม้ สัตว์ ตลอดจนคำนึงถึงเทศกาล วันสำคัญ
ฤดูกาล ซึ่งการจัดกิจกรรมในวงกลมนี้เป็นแกนในการจัดหน่วยการเรียนการสอน (สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2533 : 22)

3. รูปแบบของการจัดกิจกรรมในวงกลม

การจัดกิจกรรมให้กับเด็กในกิจกรรมในวงกลมนั้นเป็นการนำเอาเนื้อหาและรายการ
ประสบการณ์จากแนวการจัดประสบการณ์มาบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุ
จุดหมายในการส่งเสริมพัฒนาการทุก ๆ ด้าน และมีการจัดหลายรูปแบบ เช่น การอธิบาย
การสนทนาและอภิปราย การปฏิบัติการทดลอง การสาธิต การเล่นเกม การเล่านิทาน การศึกษา
นอกสถานที่ ฯลฯ ซึ่งครูควรใช้กิจกรรมหลายรูปแบบ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามความสามารถ
ที่แตกต่างกันเป็นรายบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2533 : 22 -
25) แต่ละรูปแบบมีรายละเอียดดังนี้

การอภิปราย

การอภิปราย คือ การที่คนหลายคนมาร่วมแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
ซึ่งสมาชิกในกลุ่มทุกคนมีโอกาสปรึกษาหารือกันโดยให้ข้อมูล และความคิดเห็นแก่กันและกัน ทำให้
กลุ่มมีโอกาสคิดร่วมกัน ควรสร้างบรรยากาศที่ดีร่วมกันด้วย สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้การทำงานมี
ประสิทธิภาพมากขึ้น (ทิสนา แหมมณี และคนอื่น ๆ. 2528 : 50 - 51) ซึ่งจำนง
พรายแย้มแบ ได้เสนอบทบาทของครูไว้ว่า ครูควรเป็นผู้ประสานความคิด ครูไม่ควรตอบปัญหาให้
เด็ก ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดตอบปัญหาคด้วยตัวของเขาเอง ครูเป็นเพียงผู้แนะแนวทางให้เด็ก
คิดไปตามลำดับจนถึงจุดหมายปลายทาง คือคำตอบในที่สุด ซึ่งเป็นวิธีที่จะสอนให้เด็ก รู้จักเป็นคน
ที่คิดเป็นนั่นเอง (จำนง พรายแย้มแบ. 2529 : 75)

ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการอภิปราย

1. เป็นการส่งเสริมเด็กทุกคนให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการแสดงกิจกรรม ซึ่งจะช่วยพัฒนาสติปัญญาของเด็กแต่ละคน

2. เป็นกิจกรรมที่ให้โอกาสเด็กได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การทำงานแบบประชาธิปไตย (สุวัฒน์ นิยมคำ. 2517 : 158)

วินิจ เกตุขำ และชาอุชัย ศรีไสยเพชร ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมว่าการอภิปรายจะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สร้างเจตคติที่ถูกต้องและขยายประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง (วินิจ เกตุขำ และชาอุชัย ศรีไสยเพชร. 2522 : 164 - 165)

ขั้นตอนในการอภิปราย แบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตกลงเกี่ยวกับขอบเขตของปัญหา หรือความชัดเจนของหัวข้ออภิปราย ในกรณีที่ครูและผู้เรียนมีโอกาสพิจารณาปัญหาหรือหัวข้อด้วยกัน หัวข้อการอภิปรายควรมีลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทศนคติต่อกันได้

2. การรวบรวมข้อมูลและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การอภิปราย เป็นการสนทนา มีใช้การตั้งคำถาม และทุกคนควรมีส่วนร่วม และให้เด็กแสดงความคิดเห็นโดยทั่วถึงเป็นสิ่งที่ควรทำการเตรียมตัวผู้เรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะอภิปรายล่วงหน้า จะทำให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้ดีขึ้น

3. การหาข้อยุติ การอภิปรายที่สามารถดำเนินไปถึงขั้นสรุปผลได้ นับว่าเป็นความสำเร็จตามจุดหมาย แต่ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินไปถึงขั้นนั้นก็จำเป็นต้องมีการสรุปความอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นข้อยุติ (กาญจนา เกียรติประวัติ. ม.ป.ป. : 118 - 119)

สุเทพ อ่อนใส (2523 : 87) ได้กล่าวว่า ควรใช้การอภิปรายเมื่อ

1. ใช้สอดแทรกได้ทุกเนื้อหาวิชาที่ต้องการให้นักเรียน เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง สามารถช่วยกันสรุปผลได้เองด้วย
2. ฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็น
3. ใช้แก้ปัญหาโดยยั่วให้ผู้ร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นในเชิงแก้ปัญหาให้มาก

ที่สุด

4. แบ่งการอภิปรายเป็นกลุ่มย่อย เพื่อหาข้อสรุปของปัญหาที่กลุ่มรับผิดชอบ
ประโยชน์ของวิธีสอนแบบอภิปราย

1. ทำให้ครูทราบความสามารถของนักเรียนที่ตนสอนในด้านการพูด
2. ฝึกการพูดและการฟังของนักเรียน
3. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้รักการค้นคว้าหาความรู้
4. ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น
5. ส่งเสริมในการทำงานหมู่ (น้อมฤดี จงพยุงะ. 2517 : 48)

การอธิบาย

สวัตม์ พุทธเมธา (2523 : 170) ได้ให้ความหมายการอธิบายว่า หมายถึง การสอนโดยผู้สอนบอกความรู้เพื่อเปรียบเทียบ หรือเพื่อขยายความ ซึ่งบาร์งู กัลลัจเจริญ และ จวีวรรณ กินาวงศ์ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของวิธีสอนด้วยการอธิบายดังนี้

1. ผู้เรียนสามารถเข้าใจตอนใดตอนหนึ่งของเรื่องชัดเจน
2. เพื่อให้เด็กเข้าใจเรื่องราวได้ดีภายในเวลาที่รวดเร็ว
3. เพื่อให้เข้าใจแนวความคิดหรือหลักการ

(บาร์งู กัลลัจเจริญ และจวีวรรณ กินาวงศ์. 2527 : 187)

ซึ่งจารย์ส น้อยแสงศรี (2520 : 6) ได้กล่าวถึงข้อดีของวิธีสอนนี้คือ ประหยัด เวลาครูสามารถนำไปใช้ในการทบทวน สรุปหรือใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียน นักเรียนมีโอกาส ทบทวนเนื้อหาได้มาก

การปฏิบัติการทดลอง

วิธีสอนแบบปฏิบัติการทดลอง หมายถึง การที่นักเรียนได้ทำงานโดยที่ค้นพบด้วย ตัวเขาเองภายใต้การแนะนำของครู นักเรียนทุกคนมีโอกาสทำการทดลองทั่วถึงกัน เพื่อที่จะ ศึกษาข้อเท็จจริงด้วยตัวเอง (วินิจ เกตุขำ. 2522 : 161)

การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองมีความสำคัญ ดังนี้

1. นักเรียนได้ประสบการณ์ตรง เพราะได้ลงมือทดลองด้วยตนเอง
2. นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูล ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้เขามีทักษะในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันต่อไป
3. กิจกรรมการทดลอง ชวนให้สนใจ น่าติดตามเด็กจะไม่เบื่อหน่ายกิจกรรม
4. กิจกรรมปฏิบัติการทดลอง เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ศึกษาและเรียนรู้การทำงานร่วมกัน จะทำให้เขารู้จักฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น (น้อมฤดี จงพยัพะ. 2517 : 44)

ขั้นตอนของการสอนแบบปฏิบัติการทดลอง

1. ขั้นเตรียม เป็นการเตรียมพร้อมก่อนการทำกิจกรรมการปฏิบัติการทดลอง เช่น การแบ่งกลุ่มเด็ก การอภิปราย ระเบียบที่ควรปฏิบัติขณะทดลอง การรู้จักอุปกรณ์ต่าง ๆ ในขั้นนี้เป็นการพิจารณาธรรมชาติของงาน จุดมุ่งหมาย และการวางแผนงาน ความเข้าใจแจ่มแจ้งในสิ่งที่ควรทำ จะช่วยให้ผู้เรียนไม่ต้องเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์
2. ขั้นปฏิบัติการ เป็นการลงมือกระทำกิจกรรม ผู้เรียนทุกคนอาจทำงานปัญหาเดียวกัน หรือคนละปัญหาก็ได้ ในช่วงนี้จะเป็นการทำงานภายใต้การนิเทศ ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาในการจัดมอบหมายงาน
3. ขั้นสรุปกิจกรรมและประเมินผล อาจเป็นการซักถามผลการปฏิบัติงาน การตรวจผลงาน หรือใช้การอภิปราย การรายงาน การจัดนิทรรศการผลงาน และอธิบายเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือการค้นพบของผู้เรียนโดยที่ครูและเด็กร่วมกันแสดงความคิดเห็น (กาญจนา เกียรติประวัติ. ม.ป.ป. : 141 - 142)

ประโยชน์ของวิธีสอนแบบปฏิบัติการทดลอง

1. นักเรียนเกิดความเข้าใจจริง เพราะได้ลงมือปฏิบัติการ
2. นักเรียนเกิดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

3. ทำให้นักเรียนสนใจ เกิดความสนุกสนาน (น้อมฤดี จงพยัพะ. 2517 :

46)

การเล่นเกม

เกม หมายถึง กิจกรรมที่สนุกสนานมีกฎเกณฑ์กติกา เกมมีทั้งเกมเงียบ (Quiet Games) และเกมที่ต้องใช้ความว่องไว (Active Games) เกมต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นอยู่กับลักษณะความว่องไวและความแข็งแรง การเล่นเกมนี้อาจเล่นคนเดียว สองคน หรือเล่นเป็นกลุ่ม บางเกมก็ผ่อนคลายความตึงเครียด และสนุกสนาน บางเกมก็กระตุ้นการทำงานของร่างกายและสมอง บางเกมก็ฝึกทักษะบางส่วนของร่างกายและจิตใจเป็นพิเศษ (New Standard Encyclopedia. 1969 : G - 2)

เกม คือการเล่นซึ่งอาจจะมีเครื่องเล่นหรือไม่มีเครื่องเล่นก็ได้ นับได้ว่า เป็นสิ่งที่มีค่าที่จะกล่าวได้ว่าใกล้เคียงกับเด็กมากที่สุด มีความสัมพันธ์กับชีวิตและการพัฒนาการของเด็กมาตั้งแต่กำเนิด จนทำให้การศึกษาเกือบลืมนึกว่า การเล่นสำหรับเด็กนั้นมีส่วนช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กอย่างมาก (Arnold. 1965 : 110) นอกจากนี้ ประภากร โล่ห์ทองคำ และคนอื่น ๆ (2522 : 57) ได้กล่าวถึงเกมหรือการเล่นว่าเป็นสถานการณ์ในการสอนอย่างหนึ่งที่กำหนดกติกาการเล่น กำหนดกระบวนการเล่น เพื่อให้ผู้เล่นได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ มีความสนุกสนานและในขณะเดียวกันก็จะนำเอาแง่คิดหรือความคิดเห็นจากการเล่นนำไปวิเคราะห์วิจารณ์ในชั้นทำให้เกิดการเรียนรู้ต่อไป การเล่นเกมจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง ช่วยให้ผู้สอนได้ทราบพฤติกรรมของผู้เรียน

เบญจมา แสงมะลิ (2522 : 14) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการใช้เกมดังนี้

1. เพื่อสื่อความหมาย
2. เพื่อส่งเสริมการตัดสินใจ
3. เพื่อให้รู้จักปฏิบัติตามกฎเกณฑ์
4. เพื่อรักความยุติธรรมและความถูกต้อง
5. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

6. เพื่อฝึกความจำและความคิดรวบยอด
7. เพื่อให้รู้จักปรับตัว
8. เพื่อให้กล้าในการแสดงออก กล้าพูด กล้าทำ ตลอดจนฝึกการใช้กล้ามเนื้อ

และสายตา

9. ส่งเสริมให้เป็นคนมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

ประเภทของเกม ไคลัมบัส (Kolumbus. 1979 : 141 - 149) ได้แบ่งเกมออกเป็น 6 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. เกมฝึกกระทำ (Manipulative Games) คือการที่เด็กนำของเล่นต่าง ๆ มาเล่นอย่างมีกฎเกณฑ์ กติกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กได้พัฒนาประสาทสัมผัสระหว่างการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตา เช่น การหยิบบัตรภาพ ร้อยลูกปัด คัดรังคัม เป็นต้น
2. เกมการศึกษา (Didactic Games) คือเกมที่พัฒนาการคิดของเด็กซึ่งเด็กจะต้องคิดหาเหตุผลจากการเล่นเกมของเด็ก เช่น การจับคู่ภาพเหมือน ภาพตัดต่อ เป็นต้น
3. เกมฝึกทักษะทางร่างกาย (Physical Games) หรือเกมพลศึกษามีมากมายหลายชนิด ซึ่งรวมถึงการฝึกกายบริหารประจำวันง่าย ๆ เช่น เกมหุ่นขี้ผึ้ง เกมไล่จับ
4. เกมฝึกทักษะทางภาษา (Language Games) เป็นเกมที่อาศัยจินตนาการและการใช้คำพูดโดยไม่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ใด ๆ เช่น เกมอะไรเอ่ย เกมเกี่ยวกับการฟัง
5. เกมทายบัตร (Card Games) จะช่วยให้เด็กแยกความเหมือนความต่างฝึกการจำ และเสริมทักษะอื่น ๆ
6. เกมพิเศษ (Special Games) ครูอาจจะจัดให้เด็กเล่นเป็นครั้งคราว เช่น เกมล่าลายแทง เกมหาสิ่งของ

คิลล์ (Dill. 1969) ได้เสนอแนวทางในการพิจารณาเลือกและข้อปฏิบัติในการควบคุมเกมไว้ดังนี้

1. เกมนั้นต้องเหมาะสมกับผู้เล่น มีความสลับซับซ้อนที่เร้าความสนใจของผู้เล่น แต่ไม่ซับซ้อนมากเกินไป
2. เกมนั้นควรง่ายต่อการควบคุม เกมที่ซับซ้อนมากอาจจะเป็นการทำลายความสนใจของผู้เล่นได้

3. เนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่เกมสอนต้องเห็นได้ชัด

4. ผู้เล่นต้องเคารพกฎเกณฑ์ การสร้างเกมต้องได้รับความเชื่อถือจากผู้เล่น
มิฉะนั้นการเล่นจะไม่ได้ผล และไร้ประโยชน์

ประโยชน์ของการจัดประสบการณ์แบบการเล่นเกม

แกรัม และคนอื่น ๆ (Gramb and others. 1970 : 251) ให้เหตุผล
ของการใช้เกมประกอบการสอนว่า มีประโยชน์เพราะ

1. เกมทำให้สภาพจำเจของห้องเรียนเปลี่ยนเป็นสภาพสนุกสนาน
2. เกมทำให้วัสดุที่ผู้เรียนคุ้นเคยมีความสัมพันธ์แบบใหม่
3. เกมจูงใจนักเรียนที่ไม่สนใจบทเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน
4. เกมช่วยให้นักเรียนที่ไม่สนใจบทเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน

การสาธิต

การสาธิต คือการแสดง การทำให้เห็น การทำให้ดู การชี้แนะให้ทำตาม
เป็นการกรุยทางไปสู่การเรียนรู้เบื้องต้น การจัดประสบการณ์แบบสาธิต เป็นวิธีสอนแบบหนึ่ง
ที่ช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในการเรียน เพราะเป็นการเรียนจากประสบการณ์ตรง จะทำให้
ผู้เรียนเรียนได้ดีกว่าการฟังคำบรรยาย คำบอกเล่าของครู (น้อมฤดี จงพยุหะ. 2517 : 41)

หน้าที่ของการสาธิต

1. เพื่อสร้างปัญหา การสาธิตบางครั้งจะไม่บอกให้นักเรียนทราบล่วงหน้า
เพื่อให้ผลปรากฏออกมาในขั้นแล้วเป็นปัญหาให้นักเรียนได้ไต่ถาม เป็นการปลุกความสนใจ
2. เพื่อขยายการแสดงจุดสงสัย
3. เพื่อแก้ปัญหา บางคราวปัญหาของความสนใจทั่ว ๆ ไปเกิดขึ้นในทันทีทันใด
และต้องใช้คำตอบจากการสาธิตให้ดูก่อนเพื่อนำไปสู่คำตอบที่แท้จริง
4. เพื่อทบทวนหลังจากนักเรียนได้ทดลองไปแล้ว ครูอาจจัดการสาธิตอีกครั้ง
เพื่อทบทวนความเข้าใจของนักเรียน

5. เพื่อให้ทราบจุดสำคัญ การสาธิตที่น่าสนใจและเป็นพิเศษจะเป็นวิธีทางสรุปผลในที่สุด (ปรีชา อมาตยกุล. 2528 : 47 - 48) นอกจากนี้ การสาธิตยังเหมาะที่จะใช้สถานการณ์ต่อไปนี้

- 5.1 ให้นำเข้าสู่บทเรียน
- 5.2 ใช้ประกอบการบรรยายของบทเรียน
- 5.3 ใช้ในโอกาสที่มีการทดลองยุ่งยาก และซับซ้อน ซึ่งจะไม่สะดวกที่

นักเรียนทำได้

- 5.4 ใช้ในเมื่อมีเครื่องมือเพียงชุดเดียวเท่านั้น (วินิจ เกตุขำ.

2522 : 160)

ลำดับขั้นการสาธิต

1. ขั้นเตรียม

- 1.1 ครูศึกษาเนื้อหาบทเรียนอย่างละเอียด
- 1.2 ตั้งจุดมุ่งหมายสำหรับการสาธิตทุกครั้ง
- 1.3 ชักซ้อมการสาธิตมาเป็นอย่างดี
- 1.4 จัดสถานที่สำหรับการสาธิตให้พร้อม และต้องคำนึงถึงการมองเห็น

ของเด็ก

- 1.5 จัดโต๊ะเก้าอี้ภายในห้องให้เด็กได้มีโอกาสมองเห็นอย่างทั่วถึง

2. ขั้นสาธิต

- 2.1 ครูบอกเรื่องราวที่จะสาธิตให้นักเรียนทราบ
- 2.2 ครูบอกชื่ออุปกรณ์แต่ละอย่างให้นักเรียนรู้จัก
- 2.3 ครูสาธิตทีละขั้นตอนอย่างช้า ๆ เพื่อให้เด็กดูได้ทัน
- 2.4 ครูคอยสังเกตนักเรียนในชั้นว่ามองเห็นทั่วถึงหรือไม่

3. ขั้นสรุป

- 3.1 ให้นักเรียนสรุปจากที่เห็นตามลำดับขั้น
- 3.2 สันทนาและให้นักเรียนลองทำดูบ้างว่าทำได้ถูกต้องหรือไม่

4. ขั้นวัดผล

ชักถามปัญหาต่าง ๆ จากเด็ก (น้อมฤดี จงพยัพะ. 2517 : 41 - 43)

ประโยชน์ของการสาธิต

1. ทำให้นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียน
2. นักเรียนได้เห็นการสาธิตพร้อม ๆ กันทั้งห้อง
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ฝึกให้นักเรียนรู้จักสังเกต รู้จักคิดหาเหตุผล และรู้จักสรุปหลักเกณฑ์ได้
5. ป้องกันอันตรายจากการทดลองเรื่องที่อาจเป็นอันตรายได้

(สุเทพ อ่อนไสว. 2523 : 92 - 93)

การเล่านิทาน

นิทาน คือเรื่องราวที่เล่าสู่กันฟังหรือมีผู้แต่งขึ้นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน หรือเพื่อสอนคนในเรื่องของการดำรงชีวิต เนื้อเรื่องในนิทานอาจเป็นเรื่องเหลือเชื่อ ไม่สมเหตุผล หรือเป็นเรื่องแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะนิทานเป็นเรื่องที่มุ่งให้ความเพลิดเพลินเป็นส่วนใหญ่ (รัชนี้ ศรีไพรวรรณ. 2516 : 37)

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2520 : 38) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของนิทานที่มีต่อเด็กว่า นิทานที่เด็กฟังแม้จะเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เป็นสิ่งที่มีความหมายที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์แก่เด็กคือ

1. ช่วยให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น มีที่พึ่งทางใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพราะขณะที่ฟังนิทานเด็กมีโอกาสสัมผัสสัมพันธ์กับผู้อื่น
2. ทำให้เด็กเกิดจินตนาการจากเรื่องราวที่ฟัง เช่น เรื่องนางฟ้า เรื่องสัตว์ต่าง ๆ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ
3. ช่วยให้เกิดความรู้จักโลกจากแง่มุมเล็ก ๆ น้อย ๆ จากนิทานที่ได้ฟัง
4. การฟังนิทานทำให้เด็กได้พักผ่อนคลายความตึงเครียด ได้รับความเพลิดเพลิน ความสดชื่น และความรู้จากเรื่องที่ได้ฟัง จะฝังใจเด็กทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อโลกและชีวิต

นอกจากนี้ท่านยังช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่เด็กหลายประการ คือ

1. เพื่อสนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็ก เพราะเด็กชอบฟังนิทาน
2. เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินทั้งผู้เล่าและผู้ฟัง
3. เพื่อช่วยให้เด็กได้คำนึงถึงและสร้างจินตนาการในเรื่องที่ฟังและเรื่องจริง
4. เพื่อช่วยให้เด็กได้ผ่อนคลายอารมณ์ตึงเครียดจากการเรียน
5. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็ก รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง
6. เพื่อส่งเสริมในด้านมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม ศีลธรรม และมีเจตนาที่ดี
7. เพื่อส่งเสริมในด้านมนุษยสัมพันธ์ทางภาษาของเด็ก
8. เพื่อให้เกิดการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา

จริยศึกษา ฯลฯ

9. เพื่อ让孩子ได้มีส่วนร่วมในการเล่านิทานแสดงความคิดเห็นและสนทนา
10. เพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจอยากอ่านหนังสือ (จวิรรณ กินาวงศ์.

2526 : 124 - 125)

การศึกษานอกสถานที่

การศึกษานอกสถานที่ หมายถึง การศึกษานอกห้องเรียนเป็นการพานักเรียนไปศึกษาดูชีวิตจริง สถานที่จริง สิ่งของที่ต้องการศึกษา วัตถุประสงค์หลักของการศึกษานอกสถานที่ก็คือให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรงกับสถานที่ วัตถุ บุคคล โรงงาน เครื่องมือ แหล่งแร่ และสิ่งที่จะศึกษาจริง ๆ โดยมีเงื่อนไขว่า สิ่งเหล่านั้นไม่สามารถนำมาให้ดูในห้องเรียนได้ เป็นการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เป็นประโยชน์ (ทองทิพย์ วรรณพัตน์ และคนอื่น ๆ. 2522 : 99)

ชาญชัย อินทรประวัติ (2522 : 86) ได้แบ่งการศึกษานอกสถานที่ออกเป็น 3 ชนิด ตามระยะทางคือ

1. การศึกษานอกสถานที่ในระยะทางใกล้ (Mini - Trip) หมายถึง การพานักเรียนไปยังสถานที่อื่น ซึ่งยังคงอยู่ภายในบริเวณโรงเรียน

2. การศึกษานอกสถานที่ในระยะทางขนาดกลาง (Midi - Trip) หมายถึง การนำนักเรียนไปศึกษาในบริเวณชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน ซึ่งสามารถที่จะเดินทางเข้าไปได้สะดวก

3. การศึกษานอกสถานที่ในระยะไกล ๆ (Maxi - Trip) หมายถึง การไปศึกษานอกสถานที่ที่จะต้องใช้ยานพาหนะ และต้องเสียเวลาอย่างน้อย 1 วันขึ้นไป

ทองทิพย์ วรณวัฒน์ และคนอื่น ๆ (2522 : 100) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการศึกษานอกสถานที่ ดังนี้

1. เด็กได้รับประสบการณ์ตรง คือ ได้เห็น ได้ดู ได้คลำ ได้สัมผัส
2. เป็นสิ่งที่ยั่วยุให้นักเรียนอยากรู้อยากเห็น ไม่เกิดความเบื่อหน่าย
3. สามารถนำเอาสิ่งที่ได้เห็นมาปรับปรุงโรงเรียน และชุมชนที่ตนเองอยู่

ให้ดีขึ้น

4. ทำให้สังคมของเด็กกว้างขวางยิ่งขึ้น

5. สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หรือสถานที่ที่ไปศึกษา

กล่าวโดยสรุป การจัดประสบการณ์และกิจกรรมในวงกลม โดยทั่วไปไม่ว่าจะจัดอยู่ในรูปของการ สนทนาอภิปราย การอธิบาย การเล่นเกม การสาธิต การเล่านิทานและการศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ แต่ละวิธีก็จะมีข้อดีแตกต่างกัน ฉะนั้นในการจัดกิจกรรมในวงกลม จะต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ และหมุนเวียนรูปแบบของประสบการณ์ โอกาสให้เด็กได้เรียนรู้แสวงหาวิธีการที่พอใจ และเหมาะสมกับตน

4. หลักในการจัดกิจกรรมในวงกลม

หลักในการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรม พอประมวลได้ดังนี้

1. เป็นการปูพื้นฐานหรือพัฒนาทักษะให้กับเด็ก โดยคำนึงถึงความสามารถและความเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นหลัก การจัดกิจกรรมปูพื้นฐานทักษะทางการเรียนรู้ เช่น ทักษะการสังเกตโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทักษะการสังเกตโดยการฟังเสียงของสิ่งต่าง ๆ ให้เด็กปิดตา แล้วครูเขย่าพวงกุญแจ หรือเคาะกระป๋อง แล้วให้เด็กบอกว่าเป็นอะไร

ทักษะการสังเกตโดยการมอง เช่น ให้เด็กดูรูปภาพที่วาดไม่สมบูรณ์แล้ว บอกว่าส่วนใดหายไป หรือวางของเรียงให้เด็กดู 4 - 5 อย่าง แล้วให้เด็กปิดตา หลังจากนั้น ครูหยิบสิ่งของออก 1 ชิ้น จากนั้นให้เด็กมองดูแล้วบอกว่าอะไรหายไป

2. บูรณาการประสบการณ์เข้าด้วยกัน การจัดการศึกษาปฐมวัยไม่ได้แบ่งเป็น วิชาแต่จัดรวมกัน (บูรณาการ) เป็นหน่วยประสบการณ์โดยแต่ละหน่วยจะประมวลทุกวิชาให้ เด็กได้เรียนรู้

บูรณาการ หมายถึง การจัดรูปแบบกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ โดยยึด ตัวเด็กเป็นศูนย์กลาง และนำสิ่งที่เด็กต้องการจะเรียนรู้ในทุกด้าน มาลำดับความสำคัญของ ประสบการณ์ จัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการ และชีวิตของเด็ก หลักการบูรณาการที่เหมาะสม คือ

2.1 ยึดตัวเด็กเป็นสำคัญ เน้นเรื่องที่เด็กสนใจ และใกล้ชิดเด็กให้เด็กได้มี โอกาสทำกิจกรรม อาจเป็นรายบุคคล หรือกลุ่มความง่ายของกิจกรรมควรมีปะปนกัน

2.2 สอดคล้องกับพัฒนาการ เด็กปฐมวัยมีความสนใจในสิ่งแวดล้อมรอบตัว ฉะนั้นจึงเลือกสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เด็กคุ้นเคยมาให้เด็กได้เรียนรู้

2.3 ให้ประสบการณ์กว้างขวาง เมื่อเด็กพบเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง เด็กมีโอกาสดำเนินประสบการณ์หลายด้านพร้อมกัน ดังนั้นการจะช่วยให้เด็กได้ประโยชน์เต็มที่ จึงนำ จะจัดประสบการณ์แก่เด็กในรูปบูรณาการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

2531 : 6 - 7)

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมในวงกลม

งานวิจัยต่างประเทศ

ปี ค.ศ. 1977 ไบรแอนท์ และฮังเกอร์ฟอร์ด (Bryant and Hungerford. 1977 : 44 - 49) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์กลวิธีสอนความคิดรวบยอด และ คำนิยามทางสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอนุบาล โดยทดลองสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมและปัญหามลภาวะ ใช้เวลาทดลองสอน 1 เดือน ผลปรากฏว่า เด็กอนุบาลสามารถสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ

ผลสืบเนื่องของสิ่งแวดล้อม และสัทนิกในหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และได้วิเคราะห์ว่าความสำเร็จในการสร้างความคิดรวบยอด และค่านิยมขึ้นอยู่กับการพัฒนาแบบการสอน ผู้สอนจะต้องให้ความรู้อย่างเพียงพอ และกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น สิ่งที่สำคัญที่ควรพิจารณา คือ ต้องสอนให้เด็กเข้าใจสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะสอนถึงผลสืบเนื่องของปัญหาสิ่งแวดล้อม

งานวิจัยในประเทศ

ในปี 2530 สรรชัย ศรีสุข (2530 : 68 - 69) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กิจกรรม เกม นิทาน และปริศนาคำทาย เพื่อส่งเสริมองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรม เกม นิทาน และปริศนาคำทาย มีความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยกิจกรรม เกม นิทาน และปริศนาคำทาย หลังการสอนมีความคิด ริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ สูงกว่าก่อนทำการสอน

ต่อมาในปี 2533 วไลพร พงษ์ศรีทัศน์ (2533 : 64 - 68) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติ มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองกับแบบปกติมีทักษะการสังเกต การสื่อความหมาย การลงความเห็น และการหามิติสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในปี 2533 ปาริชาติ อรุณศักดิ์ (2533 : 46) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการคิดแบบอเนกนัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับทั้งการเล่านิทานที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์และการเล่านิทานตามปกติ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทาน โดยวิธีการเล่าที่ไม่จบเรื่องสมบูรณ์ และโดยวิธีการเล่าแบบปกติ มีการคิดแบบอเนกนัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กิจกรรมในวงกลมรูปแบบต่าง ๆ ล้วนส่งผลต่อการพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการคิด ในการจัดกิจกรรมในวงกลมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความคิดรวบยอด ครูควรที่จะส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดและการแสดงออกอย่างทั่วถึง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบว่าการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับ การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะและการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติว่า มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กปฐมวัยในช่วงกิจกรรมในวงกลมอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สมมติฐานในการค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน

บทที่ 3

. วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การดำเนินการทดลอง
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี และกำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 210 คน

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 30 คน โดยการจับฉลากนักเรียน 1 ห้องเรียน จากจำนวน 7 ห้องเรียน
2. จับฉลากนักเรียนในข้อ 1 เพื่อแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน
3. จับฉลากนักเรียนในแต่ละกลุ่มเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยได้รับกิจกรรมดังนี้

3.1 กลุ่มทดลอง ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม

3.2 กลุ่มควบคุม ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของ เจลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban) ชาวเยอรมัน
2. แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
3. แผนการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
4. แผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 40 แผน

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ใช้ตามแผนการจัดประสบการณ์ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2534

2. แผนการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ใช้ตามแผนการจัดประสบการณ์ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2534

3. การสร้างแผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลมมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

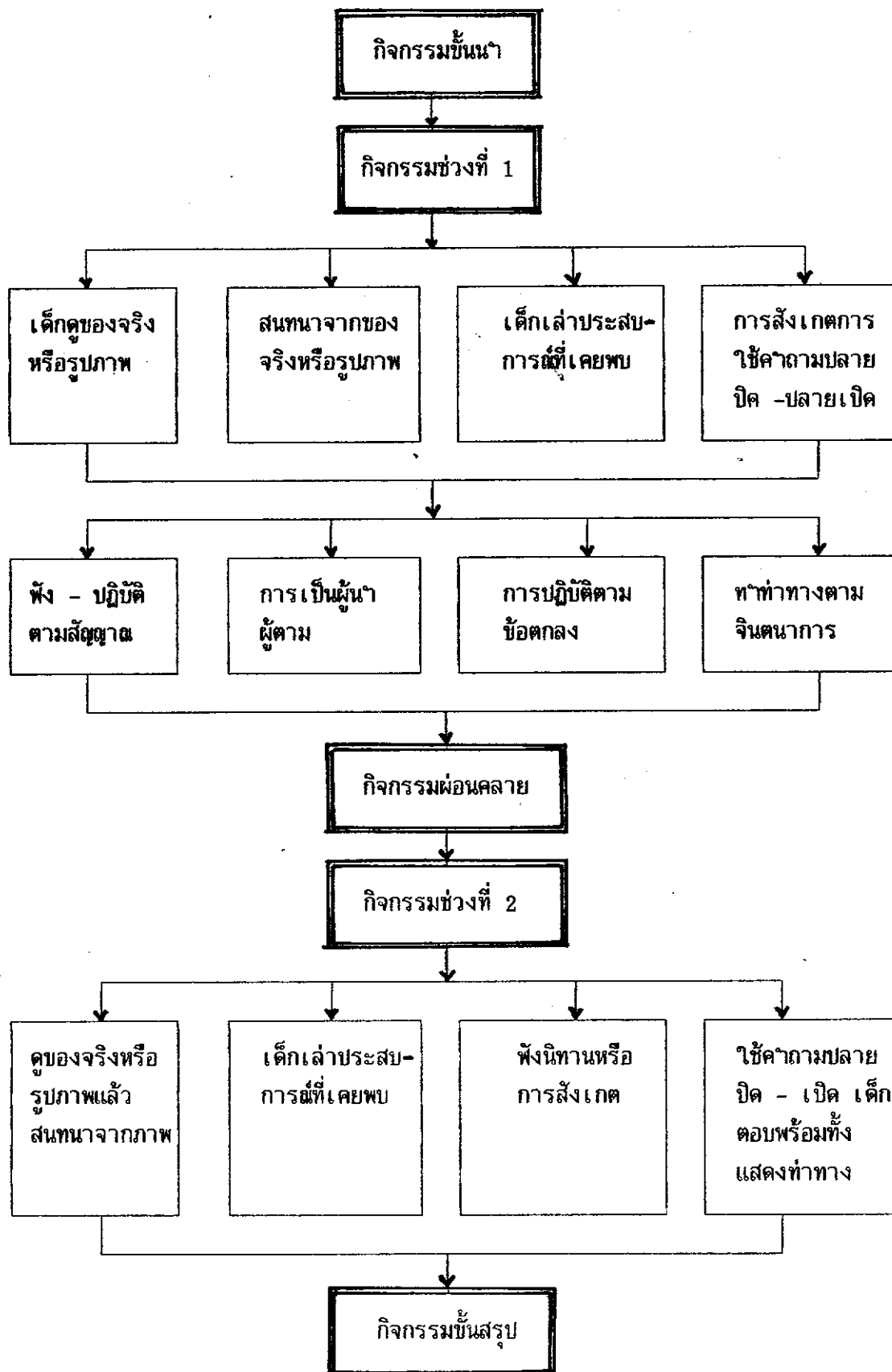
3.1 ศึกษาหลักสูตร แผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ

3.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและ
จังหวะ

3.3 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในวงกลม

3.4 ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และแผนการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2534

3.5 สร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ ตามภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ

วิธีดำเนินกิจกรรม

แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

กิจกรรมขั้นนำ

1. ร้องเพลง หรือท่องคำคล้องจอง พร้อมทั้งทำท่าทางประกอบตามจินตนาการ
2. ถามปริศนาคำทาย หรือให้ทายสิ่งต่าง ๆ ที่ครูนำมา ใช้คำถามปลายเปิด

กิจกรรมช่วงที่ 1

1. ให้เด็กดูของจริงหรือรูปภาพแล้วสนทนา เล่าประสบการณ์ที่เด็กเคยพบ หรือจากการสังเกตแล้วให้เด็กตอบโดยการแสดงท่าทางประกอบ
2. ถามคำถามปลายเปิดแล้วให้เด็กตอบโดยการแสดงท่าทางประกอบ
3. กิจกรรมช่วงที่ 1 มีลักษณะกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ 4 ประเภท ได้แก่
 - 3.1 การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
 - 3.2 การเป็นผู้นำและผู้ตาม
 - 3.3 การปฏิบัติตามข้อตกลง
 - 3.4 การทำท่าทางจินตนาการ

กิจกรรมผ่อนคลาย

ให้เด็กสมมติตนเองเป็นสิ่งต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายแล้วเคลื่อนไหวไปรอบห้องเมื่อได้ยินสัญญาณหยุด ให้เด็กทำท่าพักผ่อนคลายหรือรับประทานอาหารว่างที่ครูเตรียมไว้ให้ เสร็จแล้วให้เด็กไปดื่มน้ำ ล้างมือ

กิจกรรมช่วงที่ 2

1. ให้เด็กดูของจริง หรือรูปภาพ แล้วสนทนาเล่าประสบการณ์ที่เคยพบ หรือจากการสังเกต โดยใช้คำถามปลายปิดและปลายเปิด
2. อาจให้เด็กฟังนิทาน แล้วตั้งคำถาม เกี่ยวกับเรื่องในนิทานด้วยคำถามปลายปิดและปลายเปิด แล้วให้เด็กตอบด้วยวาจาหรือแสดงท่าทาง

กิจกรรมขั้นสรุป

1. เด็กและครูช่วยกันสรุปเนื้อหา
2. เด็กและครูช่วยกันสรุปด้วยเพลง

3.6 เขียนแผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กับกิจกรรมในวงกลม จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ รวม 40 แผน โดยใช้แนวทางการจัดกิจกรรม การเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อน ประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2534

3.7 นำแผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับ กิจกรรมในวงกลม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งมีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ เกี่ยวกับการสร้างแผนการสอนเป็นผู้ตรวจ และปรับปรุงแก้ไข จำนวน 3 ท่าน คือ

อาจารย์ คร.วรรณาท รักสกุลไทย ผู้อำนวยการแผนกอนุบาล

โรงเรียนเกษมพิทยา กรุงเทพมหานคร

อาจารย์มาณวิกา ผลพิรุฬห์

อาจารย์ประจำ

โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สำนักงาน

การประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

อาจารย์สุนทรี สราวุธชาติ

อาจารย์ประจำ

โรงเรียนอนุบาลสระบุรี

3.8 ปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการตามคำแนะนำของผู้ตรวจสอบ

ในข้อ 3.7

3.9 นำแผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการไปทดลองใช้กับเด็กนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน แล้วปรับปรุง แก้ไขอีกครั้งให้สมบูรณ์

4. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยการวาดภาพของเจเลน และเออร์บัน

(Jellen and Urban. 1986 : 138 - 155) คำเนินตามลำดับขั้นดังนี้

4.1 ศึกษาคุณภาพและวิธีการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยการวาดภาพ หรือเรียกอย่างหนึ่งว่า แบบทดสอบ ที ซี ที - ดี พี (TCT - DP) (Test For Creative Thinking Drawing Production) ของแฮนส์ จีเย่ เจเลน และเคลาส์ เค เออร์บัน (Hans G. Jellen and Klaus K. Urban) ชาวเยอรมัน เพื่อทำความเข้าใจในเรื่อง ต่อไปนี้

4.1.1 ลักษณะของแบบทดสอบเป็นแบบทดสอบที่ใช้กระดาษและดินสอ โดยใช้ทดสอบเป็นรายบุคคล หรือเป็นรายกลุ่มบุคคล ซึ่งกำหนดรูปแบบดังนี้

4.1.1.1 สิ่งที่กำหนดเป็นสิ่งที่เร้าที่จัดเตรียมไว้ในรูปแบบของชิ้นส่วนเล็ก ๆ ที่มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน มีรูปครึ่งวงกลม รูปมุมฉาก รูปรอยเส้นประ รูปเส้นโค้งคล้ายตัว S และรูปจุดประกอบอยู่ด้านใน ส่วนรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสแบบไม่สมบูรณ์จะอยู่นอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่

4.1.1.2 การตอบสิ่งเร้าผู้ถูกทดสอบสามารถตอบสนองได้อย่างอิสระตามจินตนาการ โดยการวาดภาพขึ้นมาภายในขอบเขตของช่วงเวลาที่กำหนดให้ และมีเกณฑ์ สำหรับยึดถือเป็นหลักในการประเมินคุณค่า ความคิดสร้างสรรค์จากภาพวาดทั้งหมด 11 เกณฑ์

4.2 แบบทดสอบชุดนี้ เจลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986 : 138 - 155) ได้ค่าความเชื่อมั่น โดยนำแบบทดสอบไปทดสอบกับเด็กต่างระดับความรู้ ได้ค่าสหสัมพันธ์ ดังนี้

นำไปใช้กับเด็กพิเศษ หูตึง ได้ค่าความเชื่อมั่น .91

นำไปใช้กับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำได้ค่าความเชื่อมั่น .97

นำไปใช้กับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้ค่าความเชื่อมั่น .89

นำไปใช้กับเด็กที่เรียนโปรแกรมคณิตศาสตร์ได้ค่าความเชื่อมั่น .94

4.3 การใช้แบบทดสอบ

4.3.1 ผู้ถูกทดสอบจะได้รับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT - DP และดินสอดำ ซึ่งไม่มียางลบ เพื่อมิให้ผู้ตอบเปลี่ยนภาพที่วาดแล้ว

4.3.2 ผู้ทดสอบอ่านคำสั่งช้า ๆ และชัดเจน

4.3.3 ในช่วงเวลาของการทดสอบ หากมีคำถามก็อาจตอบได้ในลักษณะนี้

คือ

"นักเรียนจะวาดอะไรก็ได้ตามที่อยากจะวาด ทุกอย่างที่วาดเป็นสิ่งถูกทั้งสิ้นหาอย่างใดก็ได้ ไม่มีสิ่งใดผิด"

4.3.4 ผู้ทดสอบต้องบันทึกเวลาการทำงานแบบทดสอบ ของผู้ทำเสร็จก่อน 12 นาที โดย จดชื่อ อายุ เพศ ไว้นามขวของข้อสอบ

4.3.5 ผู้ทดสอบบอกให้ผู้ถูกทดสอบ ตั้งชื่อเรื่อง หรือชื่อภาพ

4.3.6 หลังจากเวลาทดสอบผ่านไป 15 นาที ให้เก็บแบบทดสอบคืน ให้เขียนชื่อ อายุ เพศ ชื่อภาพ ไว้นามขวของภาพ ทดสอบ TCT - DP เช่นเดียวกัน

เกณฑ์การประเมินผลเพื่อให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT - DP

นภาพวาดแต่ละภาพมาประเมินตามเกณฑ์ 11 ข้อ

1. การต่อเติม (Cn : Continuations)
 2. ความสมบูรณ์ (Cm : Completions)
 3. ภาพที่สร้างขึ้นใหม่ (Ne : New Element)
 4. การต่อโยงด้วยเส้น (Cl : Connection with a Line)
 5. การเชื่อมโยงที่ทำให้เกิดเป็นเรื่องราว (C th : Connections with a Theme)
 6. การข้ามเส้นข้ามเขตโดยการใช้ชิ้นส่วนนอกกรอบที่กำหนดให้ (B fd : Boundary Breaking Fragment Dependent)
 7. การข้ามเส้นข้ามเขตโดยอิสระโดยไม่ใช้ชิ้นส่วนนอกกรอบที่กำหนดให้ (B fi : Boundary Breaking Fragment Independent)
 8. การแสดงความลึก ใกล้ - ไกล หรือมิติของภาพ (Pe : Perspective)
 9. อารมณ์ขัน (Hu : Humor)
 10. การคิดแปลกใหม่ไม่เป็นแบบแผนปกติ (Uc : Unconventionality)
 11. ความเร็ว (Sp : Speed)
- (แปลและเรียบเรียงโดยอาจารย์อนันติตา โพชะกฤษณะ)

คะแนนผลรวมของแบบทดสอบ TCT - DP

ด้านหลังของข้อสอบมีช่องเล็ก ๆ อยู่ 11 ช่อง แต่ละช่องจะมีรหัส สำหรับให้คะแนน วิธีการให้คะแนน เพียงแค่พับส่วนล่างของแบบทดสอบนี้มาก็สามารถให้คะแนนได้ทันที คะแนนรวมสูงสุดของแบบทดสอบ TCT - DP คือ 72 คะแนน

4.4 การทดลองหาความเชื่อมั่นของการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ที่ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับวัดค่าตัวแปรตามในการทดลองครั้งนี้คือ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์แบบวาดภาพ (TCT - DP) ของเจเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban. 1986) ซึ่งมีวิธีการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด 11 เกณฑ์ ซึ่งบางเกณฑ์ค่อนข้างเป็นอัตนัย (Subjective) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำแบบทดสอบนี้ไปทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน เพื่อนำผลการตรวจให้คะแนนระหว่างผู้ตรวจ 3 ท่าน คือ

4.4.1 ผู้วิจัย

4.4.2 ผู้ช่วยวิจัย

4.4.3 อาจารย์อัมรินทร์ดา โพทะกฤษณะ ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลทูลุ่ย

กรุงเทพมหานคร

ซึ่งตรวจให้คะแนนอย่างอิสระแก่กัน มาหาค่าความเชื่อมั่นของการตรวจให้คะแนนโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ของคะแนนที่ได้จากผู้ตรวจแต่ละคน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient) (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 70) ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.95 - 0.98

แบบแผนการทดลองและการดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 216)

ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง

กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
1. ทดสอบก่อนการทดลองโดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยการวาดภาพของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban) 2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยสอนสลับกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามตาราง 1 ตามแผนการสอน (ดูภาคผนวก) ใช้เวลาทดลองกลุ่มละ 40 คาบ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ 3. ทดสอบหลังการทดลองโดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยการวาดภาพของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban)	1. ทดสอบก่อนการทดลองโดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดย การวาดภาพของ เจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban) 2. ดำเนินการจัดกิจกรรมในกลุ่มทดลองนี้โดย ใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ กิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะ กับกิจกรรมในวงกลม โดยสอนสลับกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามตาราง 1 ตามแผนการสอน (ดูภาคผนวก) ใช้เวลาทดลองกลุ่มละ 40 คาบ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ 3. ทดสอบหลังการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยการวาดภาพของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban)

กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบ ทั้งก่อนและ หลังการทดสอบมาวิเคราะห์ตามวิธีทาง สถิติต่อไป	4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบ ทั้งก่อนและ หลังการทดลอง มาวิเคราะห์ตามวิธีทาง สถิติต่อไป

ตาราง 1 การดำเนินการทดลอง

สัปดาห์	วัน	เวลา 09.00 - 09.40	เวลา 09.50 - 10.30
✓ 1	จันทร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	อังคาร	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พุธ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พฤหัสบดี	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม

สัปดาห์ที่ 2 จะสลับเวลาต่อจากสัปดาห์ที่ 1 จนถึงสัปดาห์ที่ 8

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. จัดเตรียมแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนในการ

Pre - test

2. ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยทำการสอนเองทั้ง 2 กลุ่ม คือทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

3. นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ไป Post - test อีกครั้งหนึ่ง

4. นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 59 - 65)

1.1 คะแนนเฉลี่ย

1.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ภายในกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองโดยใช้ t-test แบบ Dependent (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 87 - 88)

3. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test แบบ Independent (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 84 - 88)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นที่เข้าใจตรงกับผู้วิจัยจึงได้ กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

M แทน คะแนนเฉลี่ย

Md แทน คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง

S แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

Sd แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างก่อนและหลังการทดลอง

t แทน อัตราส่วนที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบ t

กลุ่มทดลอง คือ กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรม การเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม

กลุ่มควบคุม คือ กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับ ก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ผลการจัดกิจกรรมปรากฏ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t
		M	S	M	S	
กลุ่มทดลอง	15	11.93	5.79	37.27	7.27	11.92**
กลุ่มควบคุม	15	13.80	6.16	19.33	4.40	2.70*

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 แสดงว่า หลังจากที่ได้เด็กได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกลุ่มควบคุมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กับกิจกรรมในวงกลม กับกลุ่มควบคุม ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	Md	Sd	t
กลุ่มทดลอง	15	25.33	8.23	7.15**
กลุ่มควบคุม	15	5.53	7.95	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 แสดงว่า หลังการทดลองสอน เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กับกิจกรรมในวงกลม และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความคิดสร้างสรรค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและ

จังหวัดกับกิจกรรมในวงกลม มีความคิดสร้างสรรค์ สูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
การเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับ
ก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

วิธีดำเนินการศึกษา

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี และกำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 210 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 30 คน ซึ่งได้รับการสุ่มโดยการจับฉลากนักเรียน 1 ห้องเรียน จากจำนวน 7 ห้องเรียน

2.2 จับฉลากนักเรียนในข้อ 1 เพื่อแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน

2.3 จับฉลากนักเรียนในแต่ละกลุ่มเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยได้รับกิจกรรมดังนี้

2.3.1 กลุ่มทดลอง ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม

2.3.2 กลุ่มควบคุม ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะและการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่

1. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ เจลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban) ชาวเยอรมัน

2. แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
3. แผนการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
4. แผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 40 แผน

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ก่อนดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ไปทดสอบกับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองเองทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 โดยทดลองกลุ่มละ 40 คาบ คาบละ 40 นาที วันละ 1 คาบ รวมระยะเวลา 8 สัปดาห์
3. หลังจากเสร็จการทดลองแล้ว ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ไปทดสอบกับกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 4.1 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัยภายในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองโดยใช้ t - test แบบ Dependent
 - 4.2 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t - test แบบ Independent

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะและการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปรากฏผลดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะและการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน กล่าวคือ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

อภิปรายผล

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลมมีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดอย่างอเนกนัย โดยตอบได้ด้วยคำตอบหรือการเคลื่อนไหวซึ่งทำให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ เด็กทุกคนยังมีโอกาสตอบคำถามโดยการแสดงออกด้วยท่าทางหรือการกระทำ ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และได้แสดงออกอย่างอิสระ ซึ่ง ภรณ์ ศุภรัตน์ะ กล่าวว่า การที่เด็กได้แสดงท่าทางการเคลื่อนไหวเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึง อารมณ์ ความรู้สึก

และบุคลิกภาพของเด็ก ซึ่งการเคลื่อนไหวกับการใช้ภาษาพูดนี้ถ้าได้กระทำไปพร้อม ๆ กัน ย่อมส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการด้านความคิดและจินตนาการได้เพิ่มขึ้น (กรณี ศุภรัตน์. 2526 : 39 - 40) สำหรับเด็กปฐมวัยในกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มควบคุม มีโอกาสทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในบางช่วง เช่น การให้ทำตามจินตนาการ การเล่นเกมบาทสมมติ

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหว และ จังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะและการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในข้อ 2 และจากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้เนื่องจาก เด็กปฐมวัยกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม มีโอกาสได้ทำกิจกรรม โดยการบูรณาการ 2 กิจกรรม เข้าด้วยกันนี้มีการถามคำถามในลักษณะปลายเปิดเด็กได้ตอบคำถามโดยการแสดงออกด้วยลักษณะท่าทางมากกว่า กลุ่มที่สอนโดยการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา ชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ การที่เด็กปฐมวัยกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม ได้กระทำการเคลื่อนไหวและได้ตอบภายใต้บรรยากาศที่เป็นอิสระนั้น จากการศึกษาของ เอ็ดเวิร์ด และคนอื่น ๆ (Edward and others) พบว่า บรรยากาศภายในโรงเรียนและห้องเรียนมีผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กมาก ห้องเรียนที่เด็กแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ แปลก ๆ ของตนได้นั้นทำให้เด็กมีความรู้สึกเป็นอิสระ ไม่ถูกควบคุมด้วยระเบียบวินัยที่เคร่งครัดจนเกินไป รวมทั้งมีการส่งเสริมให้เด็กเรียนแต่ละคนรู้จักแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

ช่วยส่งเสริมสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี (Edward and others. 1961 : 661) เพราะสิ่งเหล่านี้มีผลต่อการพัฒนาด้านสติปัญญา เด็กสามารถคิดได้หลากหลายกว่ากลุ่มที่สอนโดยการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะและการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติถึงความเห็นของ เน้นวล สกลพานิช กล่าวว่า เมื่อใดที่คนเรามีการเคลื่อนไหวจะเกิดกิจกรรมทางกายขึ้นพร้อม ๆ กับกิจกรรมทางสมองด้วย (เน้นวล สกลพานิช. 2515 : 18) และสอดคล้องกับคำกล่าวของ จรินทร์ อานีรัตน์ ที่กล่าวว่า เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายมากเพียงใดย่อมเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้นเท่านั้น (จรินทร์ อานีรัตน์. 2514 : 1) ผลการวิจัยของ แกร์กสัน (Thaxton) ซึ่งสนับสนุนความคิดข้างต้น กล่าวว่า เด็กกลุ่มที่สอนให้คิดโดยการเคลื่อนไหวมีความสามารถในการปรับปรุงทักษะการเคลื่อนไหวได้มากกว่าการสอนแบบบรรยาย (เขาวี นวลปาน. 2525 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Thaxton. n.d.) ทั้งนี้ เพราะมนุษย์มีสมองที่แบ่งหน้าที่กันเป็น 2 ส่วน ในขณะที่สมองซีกหนึ่งทำงาน สมองอีกซีกหนึ่งจะทำหน้าที่สนับสนุน ดังนั้นการเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรม และได้เคลื่อนไหวร่างกายโดยอิสระ และปราศจากความเครียดจะทำให้สมองส่วนที่ควบคุมด้านอารมณ์ ความรู้สึก และการเรียนรู้ได้รับการพัฒนาและจะเกิดพลังความคิดอย่างมีประสิทธิภาพ (ฉันทนา ภาคบงกช. 2535 : 1)

ขณะที่เด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา ชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาตินั้น เด็กมีโอกาสได้ตอบคำถามเพียงบางส่วนเท่านั้น ทั้งนี้เพราะลักษณะการจัดกิจกรรมน้อยกว่า นอกจากนี้โอกาสในการตอบโต้และแสดงออกได้น้อยกว่า เด็กเหล่านี้จึงมีโอกาสนในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์น้อยกว่า ซึ่งเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดจินตนาการ และแสดงออกนั้นมีมากกว่า

ผลจากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ กิจกรรม การเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ มีอิสระ ในการคิด เด็กเรียนด้วยความสนุกสนาน เพราะได้เปลี่ยนอิริยาบถอยู่เรื่อย ๆ เป็นการกระตุ้น ให้สมองของเด็กได้คิดริเริ่มสร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้เด็กคิดได้อย่างคล่องแคล่วและ ยังมีผลให้บรรยากาศในห้องเรียนดีขึ้น ดังนั้นจึงเหมาะสำหรับครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ควรให้ความสนใจกับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้ แสดงออกอย่างเต็มที่ที่จะเป็นการช่วยให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นต่อไป

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม กล้าคิด กล้าแสดงออกมากขึ้น มีความคล่องแคล่ว และมีความเชื่อมั่นในตัวเองมากกว่า เด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะและการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัด ประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา ชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติอย่างชัดเจน
2. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับ กิจกรรมในวงกลมนี้ ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนและการเรียนการสอนดีขึ้น ทำให้เด็กได้เป็น อิสระ ได้ผ่อนคลายกว่าการแยกสอนเป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรม ในวงกลมซึ่งครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยควรได้ตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญ ตลอดจนเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ แก่เด็กตลอดไป
3. ในการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรม ในวงกลม ครูไม่ควรแสดงท่าทางให้เด็กทำตาม แต่ควรกระตุ้นให้เด็กได้คิดเองเป็นการเปิด โอกาสให้เด็กได้กล้าแสดงออกทั้งโดยคำพูด และท่าทางหรือการกระทำ

ข้อเสนอแนะในการทาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเปรียบเทียบผลการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม ระหว่างกลุ่มที่ใช้เพลงบรรเลงช่วงกิจกรรมการผ่อนคลาย และแบบไม่มีเพลงบรรเลง
2. ควรมีการศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะ กับกิจกรรมในวงกลม ที่ส่งผลต่อการแก้ปัญหาของเด็ก
3. ควรมีการศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะกับกิจกรรมในวงกลมที่มีต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา ความเชื่อมั่นในตัวเอง ความเป็นผู้นำ - ผู้ตาม
4. ควรมีการศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็ก

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการวิจัยและผลโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะและการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2534
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา ชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2534

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน

บรรณาการ

บรรณานุกรม

1. กรรณิการ์ พวงเกษม. เอกสารประกอบการสอนวิชาประถม 421 วิทยาศาสตร์สำหรับครูประถม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
2. กรรณิการ์ สุ่ม. การศึกษาความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสังเกตของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นสร้างสรรค์สร้าง. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
3. กลุ่มศิลปะวัฒนธรรมเพื่อเยาวชน. "มายา," แคล้วคล่องว่องไว. ม.ป.ท., 2530.
4. กาญจนา เกียรติประวัติ. วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.
5. 5 (๑๖) ✓ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. "การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา," ใน ชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 2. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2531.
- _____ . เด็กก่อนวัยเรียนกับการเรียนรู้ : ทฤษฎีและหลักสำคัญบางประการ. กรุงเทพฯ : เจริญผล, 2522.
- _____ . แบบสังเกตพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิดถึง 6 ปี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2531.
- _____ . แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2533.
- _____ . แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2531.
- _____ . เอกสารชุดอบรมบุคลากรทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 6 การจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและการศึกษาคูงาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2528.
6. คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักรับราชการรัฐมนตรี. การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ศรีเดชา, 2528.

๖ คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 3.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2534.

จรินทร์ ธานีรัตน์. พลศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2514.

จันทน์ พรายแย้มแซ. เทคนิคการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช, 2529.

จรัส น้อยแสงศรี. คู่มือการศึกษาเทคนิคและวิธีสอนของครู. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภูมิศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

จวีวรรธ กินาวงศ์. การศึกษาเด็ก. โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก,
โรงพิมพ์พิมพ์เศ, 2526.

จวีวรรธ จึงเจริญ. เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน เล่ม 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย,
ม.ป.ป.

✓ จันทนา ภาคบงกช. สอนให้เด็กคิด : ไม่เคลงการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อคุณภาพชีวิตและสังคม.
กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2528.

_____ . เอกสารประกอบการสอนวิชา ปว. 531 กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย.
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2535.

ชาอุชัย อินทรประวดี. "ระเบียบวินัยกับความคิดสร้างสรรค์," วิทยาสาร. 8 : 19 ;
กรกฎาคม 2518.

_____ . วิธีสอนทั่วไปและการสอนแบบจุลภาค. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา : โครงการ
บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2522.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.

- ชินจิต การบุญ. อิทธิพลของการฝึกความสามารถทางการคิดแบบอเนกนัยที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียนพร้อมพรรณวิทยา อำเภอบางกรैं จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปรินทิพณ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- เชาว์ นวลปาน. การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาตะกร้อแบบวิธีการบรรยายประกอบการสาธิตและแบบสำรวจค้นหาการเคลื่อนไหวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.
- เชาวนา ยุทธสุริยพันธ์. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ระหว่างโรงเรียนสาธิตและโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ. ปรินทิพณ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514. อัดสำเนา.
- ฉีกา อวาลีน ^{ฉีกา อวาลีน} ฉีกา ฉีกานนท์. การฝึกทักษะการคิดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. ปรินทิพณ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- คุณุ บริพัตร ณ อยุธยา. หนังสืออุเทศวิธีสอนดนตรีนาฏศิลป์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2522.
- ทองทิพย์ วรรณรัตน์ และคนอื่น ๆ. หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ (ประกอบการเรียนการสอนประกอบการศึกษา 131). พิมพ์ครั้งที่ 3. อุดรธานี : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูอุดรธานี, 2522.
- ทีศนา แชนมณี และคนอื่น ๆ. ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- น้อมฤดี จงพทุทะ สมใจ พรหมศิริ และพยอม ตันเมธ. คู่มือการศึกษาวิธีสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม, 2517.
- นันทวล สกฤพานิช. "อายุ วัฒไน สุขัง พลัง," ข่าวสารกรมพลศึกษา. 2 : 18 - 19 ; กุมภาพันธ์ 2515.

บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กิณวงศ์. วิธีสอนทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิชญ์โลก :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิชญ์โลก, 2527.

เบญจา แสงมะลิ. ประมวลการสอนนักเรียนอนุบาล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา,

2519.

ประภากร โล่ห์ทองคำ และคนอื่น ๆ. กลุ่มการสอนกลุ่มสัมพันธ์ในโรงเรียนนครราชสีมา.

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2522.

ประมวล ดิกคินสัน. จิตวิทยา : จิตวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

_____. สมองมนุษย์ : จิตวิทยาคลินิก. เล่ม 1. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

ปาริชาติ อรุณศักดิ์. การศึกษาการเล่าเรื่องที่ไม่น่าเชื่อเรื่องสมบูรณที่มีผลต่อการคิดแบบอเนกนัย
ของเด็กปฐมวัย. ปรียาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

แพรวา ปรียา อมาตยกุล. มิติใหม่ในการสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2528.

ไพฑูริย์ พงษ์ทอง ไสยวรรณ. กิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. พิชญ์โลก : ภาควิชาการอนุบาล
ศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิชญ์โลก, 2530.

พิชิต ภูติจันทร์. กิจกรรมเข้าจังหวะ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2523.

ปาริชาติ คุรุฑณะ. ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

มาฉวีภา พลพิรุฬห์. ความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้
ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์กับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ปรียาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

มัทธนี ตูลยาพร. เพลงประกอบกิจกรรมและเสริมประสบการณ์ในระดับอนุบาลศึกษา.

ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2522.

เยาวพา เศษะคุปต์. "การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์," เอกสารประกอบการสอนวิชา
การศึกษาเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.

รัชนี ศรีไพรวรรณ. "การเล่านิทานและเล่าเรื่อง," สื่อภาษามชนภาษาไทยของครูสภา.
3(3) : 37 - 41 ; เมษายน 2516.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

วรารักษ์ รักวิจัย. กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. เอกสารประกอบการสอน
วิชา กร.531 กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.

วรศักดิ์ เพียรชอบ. หลักและวิธีสอนวิชาการพลศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
2527.

วไลพร พงษ์ศรีทัศน์. ผลของการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับ
แบบปกติ. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

วินิจ เกตุขำ และชาอุทัย ศรีไสยเพชร. หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์, 2522.

ศรีสุดา คัมภีร์ภัทร. ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้
รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน. ปรินุณานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. "การเล่านิทานเพื่อเสริมพัฒนาการทางอารมณ์แก่เด็กก่อนวัยเรียน,"
ประชากรศึกษา. 29(3) : 37 - 39 ; พฤศจิกายน 2520.

สีลา จายเนียโยธิน. คำบรรยายพิเศษประกอบการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย.
กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
อัดสำเนา.

- สรชัย ศรีสุข. เปรียบเทียบองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมเกมนิทาน และปริศนาทายของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อุดสาเนา.
- สุนทร สราวุธชาติ. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อุดสาเนา.
- สุเทพ อ่อนไสว. ศึกษา 131 หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ. ลพบุรี : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูเทพสตรี, 2523.
- สุรางค์ศรี เมธานนท์. กิจกรรมเข้าจังหวะ. กรุงเทพฯ : หน่วยงานพิเศษ กรมการฝึกหัดครู, 2528.
- สุวัฒน์ นิยมคำ. การสอนวิทยาศาสตร์แบบพัฒนาความคิด. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2517.
- สุวัฒน์ พุทธิเมธา. การเรียนรู้การสอนปัจจุบัน (ศึกษา 333). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2523.
- สำเริง มณีเนตร. กิจกรรมเข้าจังหวะ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
- อารมย์ ทักษิณ. เปรียบเทียบพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีการเล่น ต่างกัน. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อุดสาเนา.
- อารี รังสินนท์. กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน เอกสารประกอบการสอนวิชา กร. 531. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- _____. ความคิดสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2528.
- _____. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
- _____. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ณะการพิมพ์, 2527.

อารี รังสินนท์. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง, 2532.

อารี ลัทธิ. "วิธีสอนแบบสร้างสรรค์," ประชากรศึกษา. 8 : 423 - 429 ; มีนาคม

2511.

Annarino, A.A. Fundamental Movement and Sport Skill Development for the Elementary and Middle School. Ohio : Charlis E. Merrill, 1973.

Arnold, A. "Your Child's Play," Child Development Series. London : Pan Books, 1965.

Bryant, C.K. and H.R. Hungerford. "An Analysis of Strategies for Teaching Environmental Concepts and Values Clarification in Kindergarten," Journal of Environmental Education. 9(1) : 44 - 49 ; Fall, 1977.

Calitz, E.M. "Verbal Accompaniment During Planned Movement Activities in the Preprimary School," Master Abstracts International. 26(1) : 17 ; Spring, 1986.

Dill, W.R. "What Management Games Do Best," Management of Human Resource. Edited by Paul Pigors, New York : McGraw-Hill, 1969.

Edward, S.W. and others. The Educator's Encyclopedia. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, 1961.

"Games," In New Standard Encyclopedia. Chicago : Standard Educational Corporation, 1969.

Grambs, J.D. and others. Modern Methods in Secondary Education. 3rd ed. New York : Holt Rinehart and Winston, 1970.

Guilford J.P. "Traits of Creativity," In Creativity and Its Cultivation. New York : Harper & Row, 1969.

_____. The Nature of Human Intelligence. New York : McGraw-Hill, 1967.

Guilford, J.P. Fundamental Statistics in Psychology and Education. New York : McGraw-Hill, 1959.

Guilford, J.P. and R. Hoefner. The Analysis of Intelligence. New York : McGraw-Hill, 1971.

Hurlock, E.B. Child Development. 5th ed. New York : McGraw-Hill, 1972.

- Jellen, G. and K. Urban. The Creative Child and Adult Quarterly.
Volume XI(3) : 137 - 152 ; Autumn, 1986.
- Kogan, S. "The Relationship between Formal Movement Education in the Elementary School and Increased School Competency," Resources in Education. 24(3) : 116 ; March, 1989.
- Kolumbus, E.S. Is It Tomorrow Yet?. 2ed. Mount Carmel : International Training Centre, 1979.
- Kuziemski, N.E. "Relationships Among Imaginative Play Predisposition Creative Thinking and Reflectivity Impulsivity in Second - Graders," Dissertation Abstracts International. 38 : 1861-B ; October, 1977.
- Metz, E.R. "Movement As a Musical Response Among Preschool Children," Dissertation Abstracts International. 47(10) : 3691-A ; April, 1986.
- Rogers, C.R. "Toward a Theory of Creativity," In Creativity and Its Cultivation. Edited by Harold H. Anderson, New York : Harper and Row, 1959.
- Sapora, A.V. and Elmer D. Mitchell. The Theory of Play and Recreation. 3re ed. New York : The Ronald Press, 1961.
- Shaklee, B.D. "The Effectiveness of Teaching Creative Problem Solving Techniques to Enhance the Problem Solving Ability of Kindergarten Students," Dissertation Abstracts International. 46(10) : 3172-A ; April, 1985.
- Singer, R.N. Physical Education Foundation. New York : Holt Reinehart and Winston, 1976.
- Torrance E.P. Education and the Creative Potential. Minneapolis : The Lund Press, 1964.
- Torrance, E.P. "Association of Classroom Teacher of the National Education Association," Creativity 3. 163 - 184 ; October, 1962.
- Wallach, M.A. and N. Kogan. Model of Think in Young Children. New York : Holt Rinehart and Winston, 1965.

Wilson, T.R. "The Effect of Creative Movement and Contact
Improvisation Experience on Self - Awareness," Dissertation
Abstracts International. 46(1556) ; April, 1985.

ภาคผนวก

แผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม
(ฉบับสมบูรณ์อยู่ที่ภาคการศึกษาปฐมวัย)

หน่วยมด

วันที่ 1

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

เนื้อหา

การทำตามจินตนาการและการปฏิบัติตามคำสั่ง

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

ทำตามทางตามจินตนาการและปฏิบัติตามคำสั่งได้

กิจกรรมในวงกลม

เนื้อหา

ลักษณะของมดเป็นแมลงชนิดหนึ่ง มีขา 6 ขา มีหนวด 2 เส้น มดมีหลายชนิด เช่น มดดำ มดแดง มดง่าม ฯลฯ ขนาดก็ต่างกัน

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

1. ร่วมกิจกรรมได้ด้วยความสนใจ
2. สามารถแสดงความคิดเห็นได้

วันที่ 1 หน่วยมด

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
<u>กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ</u> 1. กิจกรรมพื้นฐานให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปรอบ ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะที่ครูให้เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในทำนองทันที 2. แจกกระดาษรูปทรงเรขาคณิตให้เด็กคนละ 1 ชิ้น เด็กถือไว้พร้อมกับเคลื่อนไหวตามจังหวะที่ครูให้ 3. เมื่อได้ยินสัญญาณหยุดให้เด็กนำรูปเรขาคณิตมาต่อรวมกันตามความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก 4. ให้เด็กแสดงความคิดเห็นว่ารูปทรงเรขาคณิตที่ต่อรวมกันนั้น เด็กเห็นเป็นภาพอะไร พร้อมทั้งให้เด็กยกเหตุผลประกอบ (คำตอบที่มีเหตุผลทั้งหมดถือว่าใช้ได้)	1. สนทนาเกี่ยวกับเรื่องมดโดยใช้คำถามดังนี้ 1.1 ตัวอะไรที่ทุกบ้านเราไม่ได้เลี้ยงแต่มีมาเอง 1.2 เราวางขนมหวานไว้มักจะมีตัวอะไรมากิน 2. ครูนำกระดาษรูปทรงเรขาคณิตไปวางไว้รอบ ๆ ห้อง โดยสมมติให้เป็นขนมหวาน 3. ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปรอบ ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะที่ครูให้เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในทำนองทันที ให้เด็กสมมติตัวเองเป็นมดเดินไปหาอาหารรอบ ๆ ห้องตามจังหวะที่ครูให้ เมื่อได้ยินสัญญาณหยุดให้มดแต่ละตัวนำอาหารที่หาได้นั้นมาต่อกันให้เป็นรูปทรงต่าง ๆ (กลุ่มละ 5 คน) 4. ให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปทรงเรขาคณิต ที่นำมาต่อกันว่า เด็ก ๆ เห็นเป็นภาพอะไร ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
5. ปฏิบัติตามข้อ 2 - 4 ซ้ำอีก <u>กิจกรรมในวงกลม</u> 1. สนทนาเกี่ยวกับมด โดยใช้คำถามดังนี้ 1.1 ตัวอะไรที่บ้านเราไม่ได้เลี้ยงแต่มีมาเอง 1.2 เราวางขนมหวานไว้ตัวอะไรจะมากิน 2. ครูนำกล่องที่ใส่มดมาให้เด็กดู เช่น มดแดง มดดำ มดง่าม ช่วยกันบอกลักษณะของมด (เกี่ยวกับรูปร่าง ขนาด สี ชนิด) โดยแบ่งเด็กเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน 3. ให้เด็กเปรียบเทียบภาพมดแดง กับมดดำ โดยครูชูภาพให้ดูเป็นภาพมดขนาดใหญ่-เล็ก 4. เด็กและครูร่วมกันสรุปเรื่องมด และร้องเพลงมดพร้อมทั้งทำท่าประกอบ	5. ครูนำภาพมดแดงและมดดำมาให้เด็กดูแล้วให้เปรียบเทียบขนาดว่า มดตัวไหนมีขนาดใหญ่ มดตัวไหนมีขนาดเล็ก ให้ทำท่าประกอบ 6. ครูกำหนดมุมห้องทั้ง 3 มุม เป็นรังของมด 3 ชนิด ให้เด็กสมมติตนเอง เป็นมดอะไรก็ได้ ที่ตนชอบ แล้วไปหาอาหาร (ให้บรรยายให้มดไปหาอาหาร เช่น มดเดินไปหาอาหาร บางตัวก็เดินเร็ว บางตัวก็เดินช้า เมื่อมดไปเจออาหารก็ช่วยกันขนกลับมาที่รังของตนเอง) มดเมื่อหาอาหารกลับมารู้สึกเหนื่อยเลยนอนพักสักครู่ (ขณะที่เด็กนอนพักครูจะพูดในลักษณะให้เด็กเกิดการผ่อนคลาย เช่น นอนให้สบาย เหยียดขาและแขนให้อยู่ในท่าสบาย ให้รู้สึกว่าตนเองได้นอนในท่าที่สบายที่สุด ครูช่วยจัดท่าให้เด็กนอนโดยไม่เกร็ง กล้ามเนื้อบางส่วน 7. ครูนำกล่องที่ใส่มดมาให้เด็กดู เช่น มดแดง มดดำ มดง่าม 8. แบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน ให้แต่ละกลุ่มสังเกตมดแต่ละชนิดที่ครูเตรียมไว้ให้

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
	9. ให้แต่ละกลุ่มออกมาเล่าถึง ลักษณะรูปร่าง และขนาดของมด พร้อมทั้งแสดงท่าทาง ประกอบด้วย 10. เด็กและครูช่วยกันสรุปเรื่องมด ร่วมกัน ร้องเพลงมด ให้เด็กทำท่าทางตาม จินตนาการประกอบเพลง

วันที่ 1

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำท่าทางตามจินตนาการ
2. สังเกตจากการสนทนาและตอบคำถามของเด็ก
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเด็ก

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. เครื่องให้จังหวะ
2. กระดาษรูปทรงเรขาคณิต เช่น ○ △ □ ฯลฯ
3. มดจริง เช่น มดแดง มดดำ มดง่าม
4. รูปภาพมดดำ และมดแดง
5. เพลงมด

ภาคผนวก

เพลงมด

คณะรวมมิตร

ทำนองเพลงช้าง

มด มด มด

หนูเคยเห็นมดหรือเปล่า

มดมันตัวเล็กไม่เบา

มีขายาว ๆ เดินหากิน

มีบ้านใต้ดินเรียกว่ารัง

รังเล็กนิดเดียวอยู่ได้หลายตัว

หน่วยมด

วันที่ 2

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

เนื้อหา

ฟังและปฏิบัติตามสัญญาณ

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

ฟังและปฏิบัติตามสัญญาณได้

กิจกรรมในวงกลม

เนื้อหา

ธรรมชาติของมดไม่ชอบอยู่ตามลำพังจะขยันทำงานตลอดเวลา

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

1. ร่วมกิจกรรมได้ด้วยความสนใจ
2. สนทนาและแสดงความคิดเห็นได้

วันที่ 2

ตามแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
<u>กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ</u> 1. กิจกรรมพื้นฐาน ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปรอบ ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะที่ครูให้ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในที่นั้นทันที 2. เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง "มด" 3. ให้เด็กทำท่ากายบริหารประกอบเพลง "มด" อย่างอิสระตามจังหวะที่ครูให้ 4. ปฏิบัติตามข้อ 3 ซ้ำอีก	1. เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง "มด" พร้อมทั้งทำท่ากายบริหารประกอบเพลง "มด" อย่างอิสระตามจังหวะ 2. แบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม ให้ตกลงกันเองว่า กลุ่มไหนจะเป็นแมด กลุ่มไหนจะเป็นจ๊กจั่นให้ร่วมกันคิดว่า 2.1 ถ้าเด็ก ๆ เป็นแมดจะช่วยกันทำงานอย่างไรบ้าง 2.2 ถ้าเด็ก ๆ เป็นจ๊กจั่นจะบินไปช่วยกันหาอาหารอย่างไร
<u>กิจกรรมในวงกลม</u> 1. เด็กฟังนิทานเรื่อง "มดง่ามกับจ๊กจั่น" 2. ให้เด็กแสดงความคิดเห็น โดยใช้คำถามดังนี้ 2.1 ถ้าเด็ก ๆ เป็นจ๊กจั่นจะรู้สึกอย่างไร 2.2 จ๊กจั่นเป็นสัตว์ที่มีนิสัยอย่างไร 3. ครูนำภาพมดมาให้เด็กดูและสนทนาร่วมกันถึงธรรมชาติของมดว่ามดไม่ชอบอยู่ลำพังจะขยันทำงาน และใช้คำถาม ๆ เด็กดังนี้ 3.1 ถ้าเด็ก ๆ เป็นแมดจะช่วยกันทำงานอย่างไร	3. ครูนำภาพมดมาให้เด็กดู และสนทนาร่วมกับเด็กถึงธรรมชาติของมดว่า มดไม่ชอบอยู่ลำพังจะขยันทำงานตลอดเวลา 4. ครูสมมติให้เด็กเป็นแมด ให้เคลื่อนไหวไปรอบ ๆ ห้อง เพื่อหาอาหารมาเก็บไว้ที่รังของตนเอง เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้ท่าท่าเหนื่อยแล้วก็นอนพักผ่อน (ให้เด็กนอนพักสักครู่ ครูจะพูดในเชิงให้เด็กผ่อนคลายกล้ามเนื้อของร่างกายเป็นการลดความตึงเครียด)

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
3.2 ถ้าเด็ก ๆ เป็นจ๊กจั่นจะบินไปหาอาหารอย่างไร 4. เด็กและครูร่วมกันสรุปเนื้อหาโดยร้องเพลง "มด"	5. ให้เด็กฟังนิทาน เรื่อง "มดง่ามกับจ๊กจั่น" 6. ให้เด็กแสดงความคิดเห็นจากนิทาน โดยใช้ท่าทางประกอบ 6.1 ถ้าเด็ก ๆ เป็นจ๊กจั่นที่อยู่ในนิทานจะมีความรู้สึกอย่างไร 6.2 จ๊กจั่นเป็นสัตว์ที่มีนิสัยอย่างไร 7. เด็กและครูร่วมกันสรุปเนื้อหา โดยร้องเพลง "มด" ประกอบท่ากายบริหารอย่างอิสระตามจังหวะ

วันที่ 2

การประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติตามสัญญาของเด็ก
2. สังเกตจากการสนทนาและการแสดงความคิดเห็นของเด็ก

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. ภาพมด
2. เพลงมด
3. นิทานเรื่อง "มดง่ามกับจ๊กจั่น"
4. เครื่องให้จังหวะ

ภาคผนวก

นิทานเรื่อง "มดง่ามกับจ๊กจั่น"

(จากนิทานอีสป)

ในฤดูหนาว วันหนึ่งพวกมดง่ามช่วยกันขนข้าวที่เปียกชื้นออกมาผึ่งแดด จ๊กจั่นหิวโซตัวหนึ่งผ่านมาเห็นเข้าก็ออกปากร้องขอข้าวจากพวกมดง่ามเป็นอาหาร

มดง่ามตัวหนึ่งจึงว่า

"ทำไมเจ้าจึงไม่สะสมอาหารไว้ในฤดูร้อน เหมือนอย่างพวกเราเล่า" จ๊กจั่นตอบอย่างหน้าด้าน ๆ ว่า "ข้าไม่มีเวลา เพราะข้ามัวแต่ฝึกร้องเพลงอยู่นะซี"

มดง่ามทั้งหลายก็พากันหัวเราะด้วยความขบขัน แล้วมดง่ามตัวหนึ่งก็พูดว่า

"ดีแล้ว ! เมื่อเจ้ามัวฝึกร้องเพลงในฤดูร้อน ฤดูหนาวนี้ เจ้าก็เชิ้ฝุ่นผงเต็มกระบะไปก่อนนะ อย่าได้มาเอ่ยปากขอข้าวจากพวกเราเลย"

วันที่ 3

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเนื้อหา

การท่าทางเป็นผู้นำ ผู้ตาม

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

ท่าทางเป็นผู้นำผู้ตามได้

กิจกรรมในวงกลมเนื้อหา

ธรรมชาติของมดมีความสามัคคีกัน

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

1. สังเกตและแสดงความคิดเห็นได้
2. ร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจ

วันที่ 3

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
<u>กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ</u> 1. กิจกรรมพื้นฐาน ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปรอบ ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะที่ครูให้เมื่อได้ยิน สัญญา "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที 2. ให้เด็กเข้าแถวตอนเรียงกันแถวละประมาณ 5 - 8 คน 3. ให้คนแรกของแถวคิดท่าขึ้นมาขณะเคลื่อนไหวตามจังหวะให้คนอื่นทำตาม เมื่อได้ยินสัญญาหยุดให้คนแรกของแถวไปต่อท้ายแถวและเปลี่ยนให้คนต่อไปมาเป็นผู้นำท่าทำให้เพื่อนในแถวทำตามโดยท่าทางไม่ซ้ำกับผู้นำที่ท่าไปแล้ว 4. ปฏิบัติตามข้อ 3 ซ้ำอีก <u>กิจกรรมในวงกลม</u> 1. นั้มนค 2 ชนิด ๆ ละ 4 ตัว ใส่จานซึ่งหล่อด้วยน้ำมา ให้เด็กสังเกตโดยใช้แว่นขยาย 2. นำเศษขนมปัง หรือน้ำตาลก้อนวางในจานมคให้ใช้แว่นขยายดูมค 3. ให้เด็กแสดงความคิดเห็นโดยใช้คำถามดังนี้	1. ครูสนทนากับเด็ก และถามเด็กว่า ถ้าเด็ก ๆ เป็นมคเมื่อมาเจอกันจะทำอย่างไร 2. ให้เด็กช่วยกันแสดงความคิดเห็นโดยใช้คำถามดังนี้ 2.1 มคเมื่อพบกันมันทำอย่างไร 2.2 ให้เด็กเคลื่อนไหวโดยสมมติตนเองเป็นมคเดินไปรอบ ๆ ห้องอย่างอิสระตามจังหวะที่ครูให้ เมื่อได้ยินสัญญาหยุด ให้เด็กจับกลุ่ม 5 คน แล้วเข้าแถวตอนเรียง 5 ให้คนแรกของแถวคิดท่าขึ้นมาว่ามคมันท่าอะไรกันบ้าง แล้วให้ทุกคนทำตามให้เปลี่ยนผู้นำคนต่อไป ออกมาแสดงท่าทางโดยพยายามไม่ให้ซ้ำกันโดยคนแรกต้องไปต่อท้ายแถว เมื่อท่าเสร็จ 3. แบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน แล้วนั้มนค 2 ชนิด ๆ ละ 4 ตัว ใส่จานซึ่งหล่อด้วยน้ำมา ให้เด็กสังเกตโดยใช้แว่นขยาย

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
3.1 มดเมื่อพบกันมันทำอะไร ทำไมจึงทำอย่างนั้น 3.2 มดเห็นขนมปังแล้วทำอะไร 4. ให้เด็กฟังนิทานเรื่อง "เพื่อนบ้านที่ดี" 5. เด็กแสดงความคิดเห็นโดยใช้คำถามดังนี้ 5.1 ทำไมมดจึงยังไม่ตาย 5.2 ถ้าเด็ก ๆ เป็นมดจะทำอย่างไร 6. เด็กและครูสนทนาสรุปเนื้อเรื่องในนิทาน	4. นำเศษขนมปังหรือน้ำตาลก้อนวางในจานมด แล้วให้เด็กใช้แว่นขยายส่องดูมดว่ามันทำอะไร 5. ให้เด็กสมมติตนเองเป็นมดเดินไปหาอาหาร แล้วเดินไปรับขนมที่ครูเตรียมไว้ให้มารับประทาน 6. เล่านิทานเรื่อง "เพื่อนบ้านที่ดี" 7. เด็กแสดงความคิดเห็นโดยใช้คำถามดังนี้ 7.1 ทำไมมดจึงยังไม่ตาย 7.2 ถ้าเด็ก ๆ เป็นมดจะทำอย่างไร ให้แสดงท่าทางประกอบ 8. เด็กและครูช่วยกันสรุปเนื้อเรื่องในนิทาน

วันที่ 3

การประเมินผล

1. สังเกตการเป็นผู้นำผู้ตาม
2. สังเกตจากการสนทนาและแสดงความคิดเห็นของเด็ก

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. มดจริงใจใส่กล่อง
2. จานลอยน้ำ
3. แว่นขยาย 2 อัน
4. ขนมห้าง น้ำตาล
5. นิทานเรื่อง "เพื่อนบ้านที่ดี"
6. เครื่องให้จังหวะ

ภาคผนวก

เพื่อนบ้านที่ดี

(ย่อจากนิทานของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช)

ที่หน้าบ้านหนูก้อง มีต้นไม้ใหญ่ใบหนาเป็นที่อยู่ของมดรังใหญ่ มดทุกตัวขยันขันแข็ง ทำงานทั้งวันเพื่อซ่อมแซมรังและออกหาอาหาร พวกมดเป็นเพื่อนที่รักกันมาก ทุกครั้งที่พบกัน มันจะใช้ทวนตขกันเบา ๆ เพื่อทักทายก้องชอบไปหาผัด แล้วดมตทำงาน บางทีก็มีเศษขนมไปฝากมันด้วย วันหนึ่งก้องเอาขนมไปฝาก แต่แล้วเจ้าแมลงสาบตัวนาชื่อโรคก็วิ่งมาแย่งเอาไป พวกมดก็ช่วยกันไล่ มดตัวอื่นเห็นเข้าก็วิ่งมาสมทบอีกตัว อีกตัว ๆ ๆ แล้วอีกตัว ในที่สุดเจ้าแมลงสาบก็ต้องยอมแพ้และถูกมดช่วยกันลากเข้ารังไป หลายวันต่อมา ก้องเห็นมดเรียงแถวกลับไปกลับมามีเป็นระเบียบ มันกำลังยุ่งกับการขนดิน เพื่อเอาไปปิดปากรังนั่นเองแล้วฝนก็เทลงมา ก้องรีบวิ่งเข้าบ้านพลางนึกเป็นห่วงว่าพวกมดคงจมน้ำตายหมดแน่ ๆ เลย พอฝนหยุดตกก็รีบวิ่งไปดูมด แต่ก็ต้องประหลาดใจ พวกมดยังไม่ตาย เพราะโคลนตรงปากรังช่วยป้องกันไม่ให้มันท่วมเข้าไปข้างใน ก้องภูมิใจที่ได้เพื่อนบ้านที่แสนขยันอย่างนี้

หน่วยมด

วันที่ 4

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

เนื้อหา

จำและปฏิบัติตามคำสั่ง

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

จำและปฏิบัติตามคำสั่งได้

กิจกรรมในวงกลม

เนื้อหา

1. ที่อยู่ของมด มดเป็นแมลงที่ทํารังอยู่ใต้ดิน เช่น มดดำ แต่มดบางชนิดทํารังอยู่บนต้นไม้ เช่น มดแดง

2. อาหารของมด มดชอบน้ำหวานจากดอกไม้ และเมล็ดพืช ตัวหนอน อาหารเกือบทุกชนิดที่มีรสหวาน

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

1. ร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจ
2. ร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นได้

วันที่ 4

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
<u>กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ</u> 1. กิจกรรมพื้นฐาน ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปรอบ ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที 2. สมมติให้บริเวณที่ใช้ฝึกเป็นสถานที่เก็บอาหาร เช่น ขนม น้ำตาล ปลาทอด 3. ให้เด็กสมมติตนเองเป็นแมดเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้เดินหากลิ้นขนม เช่น ให้เดินหากลิ้นน้ำตาล ฯลฯ 4. ปฏิบัติตามข้อ 3 ซ้ำอีก <u>กิจกรรมในวงกลม</u> 1. พาเด็กไปเดินคูมครอบ ๆ บริเวณโรงเรียน เมื่อพบมดให้เด็กสังเกตโดยใช้แว่นขยาย 2. นำน้ำตาลก้อนหรือเศษขนมวางไว้ใกล้ ๆ ทางที่มดเดินให้เด็กสังเกตจนมดมาที่ก้อนน้ำตาลหรือเศษขนมให้เด็กใช้แว่นขยายสังเกตดูว่ามดทำอย่างไร	1. พาเด็กไปเดินคูมครอบ ๆ บริเวณโรงเรียน โดยถามเด็กว่ามดสามารถสร้างรังอยู่ที่ไหนได้บ้าง 2. ให้เด็กสมมติตนเองเป็นแมดเคลื่อนไหวร่างกายไปอย่างอิสระ เมื่อใกล้บริเวณที่มีมด เมื่อได้ยินสัญญาณหยุด ให้หยุดเคลื่อนไหว เมื่อพบมดให้เด็กสังเกตโดยใช้แว่นขยาย (โดยที่ครูนำเศษขนม และ น้ำตาลไปวางล่อมดไว้ก่อนล่วงหน้า) 3. ให้เด็กนำน้ำตาลและเศษอาหารมาวางใกล้ ๆ ทางที่มดเดิน เพื่อจะให้มดมากิน 4. ครูสมมติให้ต้นไม้แต่ละต้นเป็นมุมเก็บอาหารของมด เช่น ขนม น้ำตาล ปลาทอด (โดยครูนำของว่างของเด็กไปไว้ที่ใต้ต้นไม้แต่ละต้นให้สมมติเป็นอาหารของมด) ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะที่ครูให้ เมื่อได้ยินสัญญาณหยุดให้เดินไปหากลิ้นขนม น้ำตาล หรือปลาทอด ตามที่ครูบอก แล้วให้เด็กนั่งรับประทานใต้ต้นไม้ 5. พาเด็กกลับมาดูมดอีกครั้งหนึ่งว่า มดกินน้ำตาลหรือไม่ ให้เด็กใช้แว่นขยายส่องดูว่ามดมันทำอย่างไร

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
3. ให้เด็กช่วยกันแสดงความคิดเห็นโดยใช้คำถามดังนี้ 3.1 เพราะอะไรมดจึงเดินเป็นทางยาว มันเดินไปไหน 3.2 มดมาดมก้นน้ำตาลแล้วมันทำอย่างไร 4. เด็กและครูช่วยกันสรุปที่อยู่และอาหารของมด	6. ให้เด็กแสดงความคิดเห็นโดยใช้คำถามดังนี้ 6.1 เพราะอะไรมดจึงเดินเป็นทางยาว มันเดินไปไหนให้ช่วยกันคิด แล้วตอบ โดยแสดงท่าทางประกอบ 6.2 มดมาดมก้นน้ำตาลแล้วมันทำอย่างไร ให้แสดงท่าทางประกอบ 7. เด็กและครูช่วยกันสรุปที่อยู่และอาหาร ของมด

วันที่ 4

การประเมินผล

1. สังเกตจากการปฏิบัติตามคำสั่งของเด็ก
2. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็ก
3. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของเด็ก

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. เครื่องให้จังหวะ
2. มดจริง
3. น้ำตาล ขนมน
4. แว่นขยาย
5. รางมด หรือรูปภาพมด

หน่วยมด

วันที่ 5

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเนื้อหา

การทำท่าทางตามจินตนาการ

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

ทำท่าทางตามจินตนาการได้

กิจกรรมในวงกลมเนื้อหา

ประโยชน์ของมดช่วยให้ดินร่วนซุย โทษของมด มดบางชนิดกัดแล้วเจ็บและคัน
บางชนิดชอบขบขึ้นอาหาร ทำให้อาหารเสีย

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

1. ร่วมกิจกรรมได้อย่างสนุกสนาน
2. ร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นได้
3. รู้วิธีป้องกันไม่ให้มดกัดได้

วันที่ 5

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
<u>กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ</u> 1. กิจกรรมพื้นฐานให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปรอบ ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในที่นั้นทันที 2. วาดวงกลมหรือวงรี 2 - 3 อย่างให้อยู่ห่างกันโดยสมมติให้เป็นอาหารที่มดชอบ 3. สมมติให้เด็กเลียนแบบมด เดินช้าบ้างเร็วบ้าง ตามจังหวะที่ครูเคาะไปรอบ ๆ วงกลม หรือวงรีนั้น ๆ เมื่อได้ยินสัญญาณหยุดให้ทำท่ามดกินอาหาร 4. ปฏิบัติตามข้อ 3 ซ้ำอีก <u>กิจกรรมในวงกลม</u> 1. เด็กและครูร่วมกันท่องคำคล้องจอง "มด" และสนทนาเกี่ยวกับความหมายของคำคล้องจองโดยใช้คำถามดังนี้ 1.1 เด็ก ๆ คิดว่ามดมีงานทำหรือไม่ 1.2 มดทำงานอะไรบ้าง 1.3 "มดตัวเล็กแต่ว่าร้าย" ร้ายอย่างไร	1. เด็กและครูร่วมกันท่องคำคล้องจอง "มด" พร้อมทั้งให้เด็กทำท่าทางตามจินตนาการตามคำคล้องจอง "มด" 2. ให้เด็กออกมาเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับมดให้เพื่อนฟัง พร้อมทั้งแสดงท่าทางประกอบด้วย 3. วาดวงกลม 3 วง ไว้ในท้องเรียนให้ห่างกันพอสมควร ครูนำขนมไปวางไว้ทั้ง 3 วงกลม โดยสมมติให้เป็นอาหารที่มดชอบ 4. สมมติให้เด็ก ๆ เป็นมดแต่ละชนิด ให้คิดวิธีเดินของมดว่า มดเดินอย่างไรได้บ้าง เช่น เดินช้า เดินเร็ว เดินไปข้าง ๆ หรือเดินถอยหลัง ตามจังหวะที่ครูให้เดินไปรอบ ๆ ห้อง และเดินไปวนรอบ ๆ วงกลม หรือจานขนมที่ครูนำไปวางไว้ เมื่อได้ยินสัญญาณหยุดให้เด็ก ๆ ที่เป็นผู้รับประทานขนมที่ครูเตรียมไว้ให้

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
2. ให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของมด 3. เด็กและครูร่วมกันสรุปถึงประโยชน์และโทษของมด และท่องคำคล้องจองมด	5. ให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของมด โดยใช้คำถามดังนี้ 5.1 เด็ก ๆ คิดว่ามดมีงานทำหรือไม่ 5.2' มดทำงานอะไรบ้าง 5.3 เด็ก ๆ คิดว่า มดตัวเล็กแต่ร้ายอย่างไร ให้เด็กตอบพร้อมแสดงท่าทางประกอบ 6. เด็กและครูร่วมกันสรุปถึงประโยชน์ และโทษของมด และท่องคำคล้องจอง "มด" พร้อมแสดงท่าทางประกอบ

วันที่ 5

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำท่าทางตามจินตนาการของเด็ก
2. สังเกตจากการสนทนาและแสดงความคิดเห็นของเด็ก
3. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสนุกสนานของเด็ก

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. เครื่องให้จังหวะ
2. คำคล้องจอง
3. ขนมห

ภาคผนวก

คำคล้องจอง "มด"

มดตัวเล็ก	แต่ว่าร้าย	กว่าใครอื่น
มีค ^๑ าษ ^๒ ค ^๓ ัน	มากมาย	หลายพวกหนา
ทั้งมด ^๔ ดำ	มดแดง	มदन ^๕ า
ล้วนแ ^๖ ่งกล้า	และขยัน	พ ^๗ ันทำงาน

หน่วยฝึเลือกแสนสวย

วันที่ 1

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเนื้อหา

การทำท่าทางตามจินตนาการและการปฏิบัติตามข้อตกลง

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

ทำท่าทางตามจินตนาการและปฏิบัติตามข้อตกลงได้

กิจกรรมในวงกลมเนื้อหา

ลักษณะของผีเสื้อ ผีเสื้อเป็นแมลงที่มีสี่สวย และลายที่ปีกสวยงาม มีขา 6 ขา มีหนวด 2 เส้น เพื่อใช้ดมกลิ่นระยะไกล

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

1. ร่วมสนทนากับครูได้
2. ร่วมกิจกรรมได้ด้วยความสนใจ
3. รู้จักการสังเกตและแสดงความคิดเห็น

หน่วยฝึกเสื้อแสนสวย

วันที่ 1

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
<u>กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ</u> 1. กิจกรรมพื้นฐาน ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปรอบ ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะที่ครูให้เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที 2. แบ่งเด็กเป็น 2 กลุ่ม จำนวนเท่า ๆ กัน - กลุ่มที่ 1 ให้ทำท่าเป็นดอกไม้ โดยยืนหรือนั่งอยู่กับที่ - กลุ่มที่ 2 ให้ทำท่าเป็นผีเสื้อ 3. ให้กลุ่มที่ 2 เดินไปตามจังหวะทั่ว ๆ บริเวณ ส่วนกลุ่มที่ 1 โยกตัวไปตามจังหวะ 4. เมื่อได้ยินสัญญาณหยุดให้ผีเสื้อเดินไปดมดอกไม้ 5. ปฏิบัติตาม ข้อ 3.4 ซ้ำอีก	1. ให้เด็กร้องเพลง "ผีเสื้อ" และท่าทางประกอบเพลงตามจินตนาการ 2. ให้เด็กออกมาเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับผีเสื้อให้เพื่อนฟังพร้อมทั้งแสดงท่าทางประกอบ 3. แบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม จำนวนเท่า ๆ กัน - กลุ่มที่ 1 ให้ทำท่าเป็นดอกไม้โดยยืนหรือนั่งอยู่กับที่ - กลุ่มที่ 2 ให้ทำท่าเป็นผีเสื้อ 4. ให้กลุ่มที่เป็นผีเสื้อเดินไปตามจังหวะที่ครูให้ทั่ว ๆ บริเวณท้อง ส่วนกลุ่มที่เป็นดอกไม้นั้นก็ให้โยกตัวไปตามจังหวะ 5. ให้กลุ่มที่เป็นผีเสื้อเดินไปคุ้ยน้ำหวานจากดอกไม้ในส่วน เดินไปเกาะดอกนั้นดอกนี้เมื่อได้ยินสัญญาณหยุดให้เด็ก ๆ ทำท่าคุ้ยน้ำหวานจากดอกไม้
<u>กิจกรรมในวงกลม</u> 1. ให้เด็กร้องเพลง "ผีเสื้อ" และท่าทางประกอบเพลง	

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
2. แบ่งเด็กเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน ให้สังเกตผีเสื้อจริงหรือผีเสื้อตัดฟรุ๊ตที่ครูนำมา โดยมองด้วยตาเปล่า หรือใช้แว่นขยาย และหมุนเวียนกันดูทั่วทุกกลุ่ม 3. เด็กและครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งที่ได้พบ จากการสังเกตผีเสื้อ โดยใช้คำถามดังนี้ 3.1 ผีเสื้อมีลักษณะอย่างไรบ้าง 3.2 เด็ก ๆ ชอบผีเสื้อตัวใดมากที่สุด เพราะอะไร 3.3 ถ้าเราบินได้เหมือนผีเสื้อจะเป็น อย่างไร ฯลฯ 4. เด็กและครูช่วยกันสรุปลักษณะของผีเสื้อ 5. ให้อาสาสมัครพาหนอนผีเสื้อมาเลี้ยงที่ โรงเรียน	6. เมื่อผีเสื้อคูน้ำหวานจนอิ่มแล้ว ผีเสื้อรู้สึก ง่วงนอนจึงบินไปนอนพักใต้ต้นไม้ดอกไม้ นั่นเอง (ขณะที่เด็กนอนพักครูพูดว่า ให้ ผีเสื้อตัวน้อย ๆ เหล่านี้ นอนในท่าที่สบาย ที่สุด ครูช่วยจัดทำให้เด็กนอนอย่าง ผ่อนคลาย หากพบเด็กบางคนนอนโดย เกร็งกล้ามเนื้อบางส่วน) 7. แบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน ให้สังเกตผีเสื้อที่ครูนำมาโดยมองด้วย ตาเปล่าหรือใช้แว่นขยายหมุนเวียนกันดูทั่ว ทุกกลุ่ม แล้วสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ได้พบ จากการสังเกตผีเสื้อ เช่น 7.1 ลักษณะของผีเสื้อ 7.2 ผีเสื้อที่เด็ก ๆ ชอบมากที่สุด พร้อมเหตุผล 7.3 ถ้าเด็ก ๆ บินได้เหมือนผีเสื้อเด็ก ๆ จะทำอย่างไรบ้างแล้วให้ทั้งกลุ่ม ออกมาเล่าพร้อมทั้งแสดงท่าทาง ประกอบ 8. เด็กและครูช่วยกันสรุปลักษณะของผีเสื้อ 9. ให้อาสาสมัครพาหนอนผีเสื้อมาเลี้ยงที่ โรงเรียน

หน่วยฝึกลีลาแสนสวย

วันที่ 1

การประเมินผล

1. สังเกตจากการปฏิบัติตามข้อตกลง
2. สังเกตจากการทำท่าทางตามจินตนาการ
3. สังเกตจากการสนทนาและตอบคำถาม
4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเด็ก

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. เครื่องให้จังหวะ
2. เพลงฝึกลีลา
3. แว่นขยาย
4. ฝึกลีลาจริง หรือฝึกลีลาศัพท์

ภาคผนวก

เพลงฝึกลีลา

(สินวล รัตนสุวรรณ)

ฝึกลีลาเอ๋ย ฝึกลีลาแสนงาม เจ้าโอบนินไปตามดอกไม้
 คุณ้ำหวานสำราญใจ สุขกระไรทนฝึกลีลาแสนงาม

หน่วยผู้เลื้อยแสนสวย

วันที่ 2

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

เนื้อหา

การทำท่าทางตามจินตนาการ และการรู้จักระยะทางใกล้ - ไกล

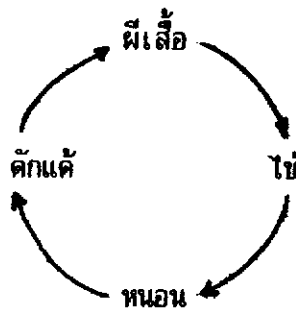
จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

ท่าทางตามจินตนาการ และรู้จักระยะทางใกล้ - ไกล

กิจกรรมในวงกลม

เนื้อหา

วงจรชีวิตผีเสื้อ ผีเสื้อตัวหนึ่ง ๆ จะมีวงจรชีวิต 4 ระยะ

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

1. ร่วมสนทนากับครูได้
2. รู้จักการสังเกตและแสดงความคิดเห็น
3. ร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจ

หน่วยฝึกเลี้ยงแสนสวย

วันที่ 2

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
<u>กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ</u> 1. กิจกรรมพื้นฐาน ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายรอบ ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะที่ครูให้ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที 2. แบ่งเด็กเป็น 2 กลุ่ม สมมติให้กลุ่มที่ 1 เป็นต้นไม้ยืนห่าง ๆ กัน เคลื่อนไหวร่างกายอยู่กับที่ กลุ่มที่ 2 เป็นหนอน 3. ให้เคลื่อนไหวร่างกายตามคำบรรยาย "หนอนแต่ละตัวเคลื่อนไหวช้าบ้าง - เร็วบ้าง บางตัวก็ออกไปไกลจากต้นไม้ บางตัวก็คลานอยู่ใกล้ต้นไม้" เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้เด็กหมอบอยู่หนึ่ง ๆ 4. ปฏิบัติ ข้อ 2 - 3 ซ้ำอีก	1. ให้เด็กท่องคำคล้องจอง "ผีเสื้อ" พร้อมทั้งทำท่าประกอบตามจินตนาการของแต่ละคน 2. ครูนำภาพวงจรชีวิตของผีเสื้อมาให้เด็กดูและสนทนาร่วมกัน 3. แบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม สมมติให้กลุ่มที่ 1 เป็นต้นไม้ ยืนห่าง ๆ กัน เคลื่อนไหวร่างกายอยู่กับที่ กลุ่มที่ 2 เป็นหนอน 4. ให้เด็กกลุ่มที่เป็นหนอนเคลื่อนไหวร่างกายไปรอบ ๆ ห้อย ช้ำบ้าง เร็วบ้าง บางตัวก็คลานออกไปไกล ๆ 5. ให้เด็กแสดงท่าทางหนอนที่กำลังหิวแล้วค่อย ๆ คลานไปที่ต้นไม้ตรงที่มีใบมาก ๆ ให้ทำท่ากัดกิน ขนมหั่นใบไม้ (ครูนำขนมซึ่งเป็นของว่างเด็ก ไปให้ต้นไม้แต่ละต้นถือเอาไว้ แล้วให้หนอนกัดกิน) แล้วผลัดเปลี่ยนกันเป็นหนอนและต้นไม้
<u>กิจกรรมในวงกลม</u> 1. ให้เด็กท่องคำคล้องจอง "ผีเสื้อ" 2. นำภาพวงจรชีวิตของผีเสื้อมาสนทนาประกอบคำคล้องจอง	

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
3. แบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม ให้สังเกต หนอนผีเสื้อที่เลี้ยงไว้ โดยใช้แว่นขยาย จากนั้นใช้คำถาม ดังนี้ 3.1 เด็ก ๆ เห็นรูปร่างของหนอนผีเสื้อ มีลักษณะอย่างไร 3.2 หนอนผีเสื้อเคลื่อนไหวร่างกายได้ อย่างไร 3.3 เด็ก ๆ คิดว่าอีกประมาณกี่วัน หนอนผีเสื้อจะเปลี่ยนรูปร่าง 3.4 เด็ก ๆ คิดว่าหนอนผีเสื้อจะเปลี่ยน รูปร่างเป็นอย่างไร 4. ให้เด็กแต่ละกลุ่มบันทึกการเจริญเติบโต ของตัวหนอนโดยการวาดภาพ	6. ครูนำหนอนผีเสื้อที่เลี้ยงไว้มาให้เด็กดู โดยแบ่งเด็กเป็น 3 กลุ่ม ให้ใช้แว่นขยาย ส่องดู แล้วให้ตอบคำถาม ดังนี้ 6.1 เด็ก ๆ เห็นรูปร่างของหนอนผีเสื้อ มีลักษณะอย่างไร 6.2 หนอนผีเสื้อเคลื่อนไหวร่างกาย ได้อย่างไร (ให้เด็กแสดงท่าทาง) 6.3 เด็ก ๆ คิดว่า อีกประมาณกี่วัน หนอนผีเสื้อจึงจะเปลี่ยนรูปร่าง 6.4 เด็ก ๆ คิดว่าหนอนผีเสื้อจะ เปลี่ยนรูปร่างเป็นอย่างไรให้ตอบ โดยแสดงท่าทางประกอบ 7. ให้เด็กแต่ละกลุ่มบันทึกการเจริญเติบโต ของหนอนโดยการวาดภาพ

หน่วยฝึกเสื้อแสนสวย

วันที่ 2

ประเมินผล

1. สังเกตการทำงานทางตามจินตนาการ
2. สังเกตจากการที่ได้รู้จักระยะทางใกล้ - ไกล
3. สังเกตจากความสนใจในการร่วมทำกิจกรรม
4. จากการสนทนาและตอบคำถาม

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. เครื่องให้จังหวะ
2. คาสล่องจอง "ผีเสื้อ"
3. รูปภาพวงจรชีวิตของผีเสื้อ
4. หนอนผีเสื้อ

ภาคผนวก
คำคล้องจอง "ผีเสื้อ"

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

ฉันเกิดจากไข่	ชื่อไข่ผีเสื้อ
ฟักแล้วเหลือเชื้อ	แต่จริงแน่นอน
พอออกจากไข่	กลายเป็นตัวหนอน
ตัวมดเต็มลัฏฐจร	เกาะกินใบไม้
อยู่มานานวัน	ฉันก็เปลี่ยนไป
มีเชื้อมีใย	มาห่อหุ้มฉัน
เขาเรียกคักแค้	นอนนิ่งพลัน
อีกไม่กี่วัน	กลายเป็นผีเสื้อ

หน่วยฝึกเสื้อแสนสวย

วันที่ 3

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

เนื้อหา

การทำท่าทางตามจินตนาการและการปฏิบัติตามสัญญาณ

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

ท่าทางตามจินตนาการและปฏิบัติตามสัญญาณได้

กิจกรรมในวงกลม

เนื้อหา

การเปลี่ยนแปลงของตัวหนอนเป็นด้กด้ หนอนมีลักษณะเป็นปล้อง ๆ 12 ปล้อง มีขาสั้นติดลำตัว เคลื่อนไหวโดยคืบคลานไปหาใบไม้กิน หนอนจะลอกคราบเป็นชั้นด้กด้เป็นหนอนที่โตเต็มที่แล้วไม่กินอาหาร

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

1. ร่วมกิจกรรมได้ด้วยความสนใจ
2. ร่วมสนทนากับครูได้

หน่วยฝึกเสื้อแสนสวย

วันที่ 3

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
<u>กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ</u> 1. กิจกรรมพื้นฐาน ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปรอบ ๆ บริเวณอย่างอิสระ ตามจังหวะที่ครูให้ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่ายืนทันที 2. ให้ทำท่าทางตามจินตนาการโดยฟังคำบรรยาย "นอนหลายตัวคืบคลานไปกินใบไม้ กินข้าวบ้าง เร็วบ้าง จนตัวอ้วนแล้วก็นอนพักหนึ่ง ๆ ต่อมาร่างกายก็เริ่มเปลี่ยนแปลง บางตัวสร้างใยขึ้นมาห่อหุ้มตัว ต่อมากลายเป็นผีเสื้อมันค้อย ๆ กางปีกออกแล้วหยุดนิ่ง ต่อมาบินไปกินน้ำหวาน บินเตี้ย ๆ แล้วบินสูงขึ้น ๆ บินไปที่ดอกไม้ คุณน้ำหวานอยู่นิ่ง ๆ 3. ปฏิบัติตามข้อ 2 ซ้ำอีก	1. ครูสนทนากับเด็กว่า "ถ้าเด็ก ๆ เป็นหนอนจะเคลื่อนไหวไปได้อย่างไรบ้าง" ให้เด็กแต่ละคนทำท่าประกอบ 2. ครูนำหนอนผีเสื้อที่เลี้ยงไว้มาให้เด็กสังเกตขนาดของหนอนผีเสื้อ พร้อมทั้งให้เด็กบันทึกการเจริญเติบโตของหนอนเอาไว้โดยการวาดภาพ 3. ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปรอบ ๆ อย่างอิสระเมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดทันที ให้เด็กสมมติตนเองเป็นหนอนผีเสื้อแล้วเคลื่อนตัวไปรอบ ๆ ห้องตามจังหวะที่ครูให้โดยครูบรรยายว่า "นอนหลายตัวคืบคลานไปกินใบไม้ กินข้าวบ้าง เร็วบ้าง จากหนอนตัวเล็ก ๆ จนกลายเป็นหนอนที่ตัวอ้วนขึ้น ๆ แล้วก็นอนพักหนึ่ง ๆ ต่อมาร่างกายก็เริ่มเปลี่ยนแปลงบางตัวสร้างใยขึ้นมาห่อหุ้มตัว เรียกว่า คืบคืบ ต่อมากลายเป็นผีเสื้อ มันค้อย ๆ ขยับปีกออกช้า ๆ แล้วหยุดนิ่ง ในที่สุดมันก็รวบรวมกำลัง ขยับปีกแรงขึ้น ๆ จนบินออกไปหา
<u>กิจกรรมในวงกลม</u> 1. ให้ฟังนิทาน เรื่อง "ผีเสื้อแสนสวย" 2. เด็กและครูสนทนาเนื้อเรื่องในนิทานแล้วใช้คำถาม ดังนี้	

ตามแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
2.1 ถ้าเด็ก ๆ เป็นดักแด้ต้องนอนอยู่นิ่ง ๆ จะรู้สึกอย่างไร 2.2 ระหว่างผีเสื้อกับดักแด้ เด็ก ๆ อยากรู้อะไร ทำไมจึงคิดเช่นนั้น 2.3 ถ้าเด็ก ๆ เป็นหนอนจะเคลื่อนไหวอย่างไร 3. ให้เด็ก ๆ ในแต่ละกลุ่มสังเกตหนอนผีเสื้อ และบันทึกการเจริญเติบโตของหนอนที่เลี้ยงไว้ 4. เด็กและครูช่วยกันสรุปเนื้อเรื่องให้นิทาน	น้ำหวานกินได้ มันบินสูงบ้างต่ำบ้าง ทันใดนั้นเองก็ได้กลืนน้ำหวานจากสวนดอกไม้ มันจึงบินตรงเข้าไปดูดน้ำหวานจากดอกไม้ (ครูให้เด็กสมมติให้ขแมร์หรือแมเป็นน้ำหวานจากดอกไม้ เมื่อเด็กบรรยายจบเสร็จให้ไปดื่ม น้ำ และล้างมือ) 4. ให้เด็กฟังนิทาน เรื่อง "ผีเสื้อแสนสวย" 5. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทาน ดังนี้ 5.1 ผีเสื้อกับดักแด้เด็ก ๆ อยากรู้อะไร ทำไมจึงคิดเช่นนั้น 5.2 ถ้าเด็ก ๆ เป็นดักแด้จะรู้สึกอย่างไร ให้แสดงท่าทางประกอบในการตอบ 6. เด็กและครูช่วยกันสรุปเนื้อเรื่องในนิทาน

หน่วยฝึกเสื้อแสนสวย

วันที่ 3

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำท่าทางตามจินตนาการ และการปฏิบัติตามสัญญา
2. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจ
3. จากการสนทนา และตอบคำถาม

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. เครื่องให้จังหวะ
2. นิทาน เรื่อง "ผีเสื้อแสนสวย"
3. หนอนผีเสื้อ

ภาคผนวก

นิทาน เรื่อง "ผีเสื้อแสนสวย"

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

ฉันเกิดมาจากไข่ที่พบตัวเอง เกาะอยู่กับใบไม้ใหญ่ ฉันก็คลานและได้ไปมาฉันไม่พบใครเลย พ่อแม่ฉันอยู่ไหนนะ ฉันหิวจังเลย ลองกินใบไม้ที่นั่นแหละเพื่อจะหายหิวบ้าง อร่อยจังเลย แล้วฉันก็ได้ไปตามกิ่งไม้ ฉันพบแล้ว พวกที่มีรูปร่างเหมือนฉัน ตัวสีเขียวเป็นปล้อง ๆ เวลาเดินก็คืบคลานไปมากินใบไม้เหมือนกันด้วย ฉันมีเพื่อนแล้วละ

"สวัสดีจ๊ะ เธอชื่ออะไรจ๊ะ" "ฉันชื่อหนอนแก้ว" "ฉันก็ชื่อหนอนแก้ว เรามาเป็นเพื่อนกันนะ"

หน่วยฝึกเสื้อแสนสวย

วันที่ 3

ว่าแล้วหนอนแก้วทั้งสองก็ชวนกันหาใบไม้กินไม่ช้าไม่นานก็ลอบคราบ 4 - 5 ครั้ง
จนตัวโตเต็มที่แล้วก็ชวนกันว่า "ฉันอยากนอนจังเลย"

"ฉันก็เหมือนกัน" แล้วทั้งคู่ก็หาที่สำหรับนอน ไม่กินอาหาร เป็นเวลาหลายวัน จนตาม
ตัวเป็นเปลือกแข็งที่เรียกว่า คักเค้ แล้วก็จะเปลือกออกมา

"เอ๊ะ เธอใช้เพื่อนฉันหรือเปล่านะ เพราะรูปร่างเธอไม่เหมือนเดิม"

"เธอก็เหมือนกัน ตอนนี้เธอและฉันมีปีกสวยด้วย เราไปเที่ยวที่สวนดอกไม้ดีกว่า"

ว่าแล้วผีเสื้อทั้งสองก็บินไปคุ้ยน้ำหวานจากดอกไม้กันอย่างเพลิดเพลิน

หน่วยฝึกเสื้อแสนสวย

วันที่ 4

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเนื้อหา

1. การปฏิบัติตามข้อตกลง
2. การรู้ค่าจำนวน 5

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

1. ปฏิบัติตามข้อตกลงได้
2. รู้ค่าจำนวน 5

กิจกรรมในวงกลมเนื้อหาประโยชน์ของผีเสื้อ

1. ช่วยผสมเกสรดอกไม้ขยายพันธุ์พืช
2. ช่วยให้โลกสวยงาม

โทษของผีเสื้อ

1. ขณะที่เป็นตัวหนอนจะกินใบไม้เสียหาย
2. ขนของผีเสื้อทำให้เกิดการแพ้

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

1. ร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นได้
2. ร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจ

หน่วยฝึกเลี้ยงสัตว์

วันที่ 4

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
<u>กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ</u> 1. กิจกรรมพื้นฐาน ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปรอบ ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะที่ครูให้ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที 2. ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายตามจินตนาการโดยฟังคำบรรยายให้เด็กเป็นผีเสื้อ บางตัวก็บินสูง บางตัวก็บินเตี้ย ๆ ไปรอบ ๆ กอดดอกไม้ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้เด็กจับกลุ่ม 2 - 5 คน แล้วนั่งลง 3. ปฏิบัติตามข้อ 2 ซ้ำอีก <u>กิจกรรมในวงกลม</u> 1. ให้เด็กฟังนิทาน เรื่อง "ผีเสื้อน้อยผจญภัย" โดยใช้หุ่นกระดาษประกอบ 2. เด็กและครูสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานโดยใช้คำถาม ดังนี้ 2.1 เด็ก ๆ คิดว่าผีเสื้อมีประโยชน์อย่างไร 2.2 เด็ก ๆ คิดว่าผีเสื้อมีโทษอย่างไร 2.3 เด็กจะทำอย่างไรเมื่อพบหนอนผีเสื้อ	1. ครูนำกล่องหนอนผีเสื้อ ซึ่งคลุมด้วยผ้ามา ให้เด็กทายว่า "เด็ก ๆ ลองทายซิว่า สิ่งที่ครูนำมาให้คืออะไร" 2. ให้เด็กสังเกตดูว่าหนอนกินใบไม้ที่เด็ก ๆ นำมาให้เมื่อวานนี้ หมดหรือไม่ หรือมากน้อยเพียงใด และสังเกตขนาดของหนอนว่าเป็นอย่างไร แล้วให้เด็กออกมาแสดงความคิดเห็นโดยใช้ท่าทาง 3. ครูนำภาพผีเสื้อหลาย ๆ ตัวมาให้เด็กดู และสนทนาเกี่ยวกับภาพถึงประโยชน์และโทษของผีเสื้อ เช่น ผีเสื้อมีประโยชน์ช่วยผสมเกสรดอกไม้ ขยายพันธุ์พืช ส่วนโทษคือ ขณะที่ผีเสื้อเป็นตัวหนอนจะกัดกินใบไม้เสียหาย ขนของผีเสื้อทำให้เกิดการแพ้ 4. ครูเขียนวงกลม 3 - 5 วงให้ห่างกันพอสมควร ให้เด็กเลือกสมมติตนเองเป็นหนอนผีเสื้อ หรือเป็นผีเสื้อก็ได้ให้เคลื่อนไหวไปรอบ ๆ ห้อง คนที่เป็นหนอนก็อาจจะคลานเข้าบ้าง เร็วบ้าง

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
3. ครูนำภาพผีเสื้อหลาย ๆ ตัวในสวนดอกไม้มาให้เด็กดูและสนทนาเกี่ยวกับภาพถึงประโยชน์และโทษของผีเสื้อ เช่น ประโยชน์ของผีเสื้อ ช่วยผสมเกสรดอกไม้ขยายพันธุ์พืช ส่วนโทษคือ ขณะที่ผีเสื้อเป็นตัวหนอนจะกัดกินใบไม้เสียหาย ขนของผีเสื้อทำให้เกิดการแพ้	คนที่สมมติตนเองเป็นผีเสื้อก็บินไปรอบ ๆ ห้อง บินสูงบ้างต่ำบ้าง เร็วบ้าง ช้าบ้าง ไปเที่ยวในสวนดอกไม้ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้ทั้งหนอน และผีเสื้อจับกลุ่ม 2 - 5 ตัว ให้ทำท่าเห็นค่อน้อยหลังจากบินไปเที่ยวมาแล้วพากันนอน
4. เด็กแต่ละกลุ่มสังเกตและสนทนาแล้วบันทึกการเจริญเติบโตของตัวหนอน โดยการวาดภาพ	พักในวงกลมที่ครูเขียนไว้ (ขณะที่นอนครูพูดว่า ให้ผีเสื้อ และหนอนนอนพักให้สบายโดยคิดว่าตัวเองนอนในที่ ๆ อ่อนนุ่มที่สุดและสบายที่สุด ครูช่วยจัดให้เด็กนอนในท่าที่สบายโดยไม่เกร็ง)
	6. ให้เด็กฟังนิทาน เรื่อง "ผีเสื้อน้อยผจญภัย" โดยใช้หุ่นประกอบ
	7. ให้เด็กออกมาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนิทานโดยใช้คำถาม ดังนี้
	7.1 เด็ก ๆ คิดว่าผีเสื้อมีประโยชน์อย่างไร
	7.2 ผีเสื้อมีโทษอย่างไร
	7.3 เด็ก ๆ จะทำอย่างไรเมื่อพบหนอนผีเสื้อ
	ให้ตอบพร้อมทั้งแสดงท่าทางประกอบ
	8. เด็กและครูช่วยกันสรุปประโยชน์และโทษของผีเสื้อ

หน่วยฝึกเสื้อแสนสวย

วันที่ 4

การประเมินผล

1. สังเกตจากการปฏิบัติตามข้อตกลงได้
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการสนทนาและแสดงความคิดเห็น

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. ของจริง (เสื้อ)
2. พู่กระดาศ และพู่ถุ่มมือ
3. หนอนฝัเสื้อ
4. เครื่องให้จังหวะ

ภาคผนวก

นิทาน เรื่อง "ฝัเสื้อน้อยผจญภัย"

(บุญ สนั่นเสียง)

ฝัเสื้อน้อยตัวหนึ่งมันเพิ่งออกจากคักแด่ ปีกของมันสวยงามน่ารักมาก เมื่อมันแข็งแรงก็รู้สึกว่ามันคิดว่าฉันจะกินอะไรเป็นอาหารดีนะ อ้อต้องของที่มีรสหวาน ทันใดนั้น มันก็ได้กลิ่นหอมหวานลอยตามลมมา มันจึงบินไปตามกลิ่นหอมนั้น มันเป็นกลิ่นดอกไม้ในป่า

"ไอ้โฮ ดอกไม้สวยจริง ๆ หอมด้วย" ฝัเสื้อตื่นเต้นมากมันจึงบินไปคุ้ยน้ำหวานจากดอกไม้ มีดอกกุหลาบ ดอกเข็ม ดอกชบา ดอกมะลิ มันคุ้ยน้ำหวานจากดอกไม้หลายดอกจนอ้วมวันหนึ่งฝัเสื้อน้อยบินกลาเล่นลมอย่างเพลิดเพลินก็ไคยในเสียงลมพายุพัดมา มันต้องออกแรงบินต้านลมแต่ก็ไมสำเร็จ ลมพายุก็พัดฝัเสื้อน้อยตกลงไปบนเรีย ๆ กับผิวน้ำ ทันใดนั้น

ปลาตัวใหญ่ก็โผล่ขึ้นมาเพื่อจะชุปผิ่ลื้อกินเป็นอาหาร มันตกใจมากรวบรวมกำลังครั้งสุดท้าย
ออกแรงบินขึ้นเหนือพื้นน้ำได้ทัน มันรอดตายหวุดหวิด แล้วผิ่ลื้อน้อยรีบหลบเข้าที่กำบังเมื่อพายุสงบ
มันจึงออกบินต่อไป

วันต่อมามันพบกับผิ่ลื้อแก่ตัวหนึ่ง มันจึงพูดว่า "สวัสดีจ๊ะ" มันเพิ่งพบกับลุงที่มีรูปร่าง
เหมือนตัวมันนั่นเอง พวกเราไปไหนหมดจ๊ะ" ลุงผิ่ลื้อจึงเล่าให้ฟังว่า ฤดูนี้ชาวไร่ชาวสวนเขา
กำลังฉีดยาฆ่าแมลงและหนอนทำให้พวกเราตายมากมาย จึงไม่ค่อยได้พบเห็นพวกเรา หนูอย่าไป
แถวไร่และสวนดอกไม้ที่เขาปลูกนะเดี๋ยวจะตาย ชาวสวนเขารังเกียจพวกหนอนที่ชอบทำลายต้นไม้
ดอกไม้ของพวกเรา เมื่อหนอนหมดไป เขาก็ไม่ฉีดยาอีก แล้วลุงจะพาหนูไปเที่ยวที่สวนดอกไม้
ชาวสวน ชาวไร่ เขาไม่ทำร้ายผิ่ลื้ออย่างเราหรอกนะหลาน เพราะเราไม่ทำอันตรายต้นไม้
กลับช่วยผสมพันธุ์ให้ต้นไม้ เขาก็ยิ่งชอบเสียอีก

ผิ่ลื้อน้อยก็เชื่อ และรอวันที่จะได้ไปที่สวนดอกไม้ตามที่ลุงผิ่ลื้อบอก

หน่วยฝึกเสื้อแสนสวย

วันที่ 5

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเนื้อหา

1. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
2. การนับปากเปล่า 1 - 20

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

1. ฟังและปฏิบัติตามสัญญาณได้
2. เคลื่อนไหวร่างกายประกอบการนับ 1 - 20 ได้

กิจกรรมในวงกลมเนื้อหา

ศัตรูของผีเสื้อ ได้แก่ แมงมุม นก ปลา งู ตั๊กแตน

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

1. ร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นได้
2. ร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจ

หน่วยผู้สื่อข่าว

วันที่ 5

ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
<u>กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ</u> 1. กิจกรรมพื้นฐาน ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปรอบ ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะที่ครูให้ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที 2. เคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง "ผีเสื้อ" ตามจังหวะที่ครูเคาะ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุด เคลื่อนไหวแล้วตบมือเป็นจังหวะ พร้อมเริ่มนับปากเปล่า 1 - 20 พร้อมครู 3. ปฏิบัติตามข้อ 2 ซ้ำอีก	1. ครูตกลงกับเด็กเกี่ยวกับการปฏิบัติตนก่อนพาเด็กออกไปนอกห้อง 2. พาเด็กไปเดินดูผีเสื้อรอบ ๆ บริเวณของโรงเรียนและสนทนากับเด็กเกี่ยวกับผีเสื้อที่พบเห็นให้เด็กช่วยกันนับว่ามีกี่ตัว สีอะไรบ้าง 3. ครูถามเด็ก ๆ ว่าเด็ก ๆ จะเลือกเป็นผีเสื้อสีอะไร และทำไมจึงอยากเป็นผีเสื้อสีนั้น 4. ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปรอบ ๆ บริเวณอย่างอิสระ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดทันทีให้เด็ก ๆ
<u>กิจกรรมในวงกลม</u> 1. ตกลงกับเด็กในการปฏิบัติตน ขณะที่ไปดูผีเสื้อบริเวณรอบ ๆ โรงเรียน 2. เด็กและครูสนทนากับสิ่งที่พบเห็นในขณะที่เดินดูผีเสื้อ เช่น ผีเสื้อมีกี่ตัว สีอะไรบ้าง 3. เมื่อกลับเข้ามาในห้องเรียน สนทนากับศัตรูของผีเสื้อ โดยให้ดูภาพประกอบ	สมมติตนเองเป็นผีเสื้อที่ชอบบินไปรอบ ๆ บริเวณสนาม และบินไปใกล้ ๆ ต้นไม้ ขณะที่บินนั้นให้นับ 1 - 20 ไปด้วยโดยใช้จังหวะของการขยับปีกของผีเสื้อในการนับ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้เข้าไปใต้ต้นไม้เพื่อไปหาอาหาร (โดยครูนำอาหารว่างมาให้เด็กรับประทาน)

ตามแผนการจัดประสบการณ์ขั้นเด็กเล็ก	แบบบูรณาการ
4. สังเกต สันทนาและบันทึกการเจริญเติบโตของหนอนผีเสื้อโดยการวาดภาพ	5. ให้เด็กออกมาเล่าว่าขณะที่เดินดูผีเสื้อนั้นตนเองได้สังเกตและพบเห็นอะไรบ้างให้ออกมาพูดและแสดงท่าทางที่พบเห็น 6. ครูนำภาพศัตรูของผีเสื้อมาให้เด็กดู เช่น แมงมุม นก ปลา งู ตั๊กแตน และสันทนาเกี่ยวกับศัตรูของผีเสื้อ 7. ให้เด็กสมมติตนเองเป็นศัตรูของผีเสื้ออะไรก็ได้พร้อมแสดงท่าทางขณะเดินกลับห้อง 8. ให้ช่วยกันบันทึกการเจริญเติบโตของหนอนผีเสื้อโดยการวาดภาพ

หน่วยฝึกเสื้อแสนสวย

วันที่ 5

การประเมินผล

1. สังเกตการปฏิบัติตามสัญญาณ
2. สังเกตการนับปากเปล่า 1 - 20
3. สังเกตจากการพูดและการตอบคำถามของเด็ก

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. รูปภาพ แมงมุม นก ปลา งู ตั๊กแตน
2. ฝึเสื้อจริง
3. หนอนฝึเสื้อ
4. เครื่องให้จังหวะ

ค่าความเชื่อมั่นของผู้ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban)

ผู้ตรวจให้คะแนน	ค่าความเชื่อมั่น
1. ผู้ตรวจให้คะแนนคนที่ 1	0.96
2. ผู้ตรวจให้คะแนนคนที่ 2	0.98
3. ผู้ตรวจให้คะแนนคนที่ 3	0.95

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวเขาวนา	คลแมน
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	355 ถนนโสมพะมิตร อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ 46000
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2514	จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนอนุบาลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์
พ.ศ. 2517	จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น จากวิทยาลัยครูสกลนคร
พ.ศ. 2524	จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (สังคม) จากวิทยาลัยครูมหาสารคาม
พ.ศ. 2527	จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ปฐมวัยศึกษา) จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2535	จบการศึกษาระดับปริญญาโท (การศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ
กับกิจกรรมในวงกลมที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
เยาวนา คลมั้น

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

ธันวาคม 2535

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลมกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์ การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย 0 ล้วนเป็นกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม และกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือแผนการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมและ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพของเจเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban) สถิติที่ใช้คือ t-test ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จำนวน 8 สัปดาห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
- เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน กล่าวคือ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลมมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลม ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY OF THE INTEGRATION OF RHYTHMIC MOVEMENT ACTIVITIES AND
CIRCLE ACTIVITIES ON PRESCHOOL CHILDREN'S CREATIVITY

AN ABSTRACT

BY

YAOWANA DOLMAN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
December 1992

The purpose of this study was to compare creativity of the preschool children who were provided with integration of rhythmic movement activities plus circle activities and preschool children who were provided with rhythmic movement activities plus circle activities using the lesson plan by the Office of the National Primary Education Commission.

Thirty of five to six years preschool children of Kalasin Kindergarten School of the 1992 academic year were randomly sampled into two groups, then randomly assigned into the experimental group which was provided with the integration of rhythmic movement activities plus circle activities and the control group which was provided with rhythmic movement activities plus circle activities using the lesson plan by the Office of the National Primary Education Commission. TCT-DP (Test For Creative Thinking - Drawing Production by Jellen and Urban) was used. The t-test was applied. The experimental period was 8 weeks.

The findings were as follows:

1. The creativity of preschool children who were provided with the integration of rhythmic movement activities plus circle activities was significantly increased at the .01 level. The creativity of preschool children who were provided with rhythmic movement activities plus circle activities using the lesson plan by the Office of the National Primary Education Commission was significantly increased as the .05 level.

2. The creativity of preschool children who were provided with the integration of rhythmic movement activities plus circle activities and preschool children who were provided with rhythmic movement activities plus circle activities using the lesson plan by the Office of the National Primary Education Commission was significantly different at the .01 level. The creativity of preschool children who were provided with integration of rhythmic movement activities plus circle activities, was significantly higher than that of preschool children's creativity on rhythmic movement activities plus circle activities using the lesson plan by the Office of the National Primary Education Commission at the .01 level.